Նոր Օր

Շաբաթաթերթ

www.noror.org

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1922

Vol. 99, #20
Wednesday, May 19, 2021

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Պաշտօնաթերթ

99-րդ տարի, թիւ 20

Չորեքշաբթի, 19 Մայիս 2021

Տեղական Լուրեր

Ուաշինկթընը Պաքուէն Պիտի Պահանջէ Դուրս Բերել Իր Ուժերը ՀՀ Տարածքէն. ԱՄՆ Նախագահի Խորհրդականը՝ Փաշինեանին

Վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանը հեռախօսազրոյց ունեցած է ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգութեան հարցերով խորհրդական Ճէյք Սալիվանի հետ՝ վերջինիս նախաձեռնութեամբ:
Ինչպէս կը տեղեկացնեն ՀՀ վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութենէն, Նիկոլ Փաշինեանը շնորհակալութիւն յայտնած է ԱՄՆ նախագահի կողմէ Հայոց ցեղասպանութեան տարելիցին ըրած յայտարարութեան կապակցութեամբ՝ նշելով անոր առանցքային նշանակութիւնը:

Շար. Էջ 16

Ատրպէյճանը Պէտք Է Հասկնայ, Որ Իր Չարամիտ Գործունէութեան Հետեւանքով Պիտի Առերեսուի Լուրջ Հետեւանքներու. Մենենտես

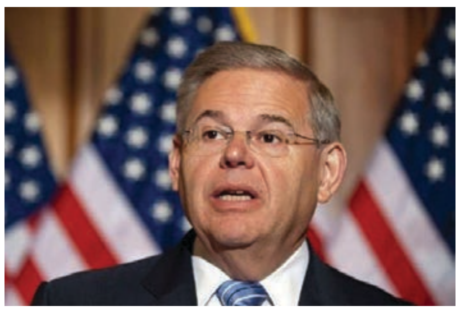

Ատրպէյճանական զօրքերու կողմէ Հայաստանի ինքնիշխան տարածքի խախտումը վտանգաւոր եւ յարձակման անօրինական դրսեւորում է, որ կ'ընդգծէ այն մշտական վտանգը, որուն շարունակ կը բախուի հայ ժողովուրդը, ըսուած է ԱՄՆ Սենատի արտաքին յարաբերութիւններու հարցերով յանձնաժողովի նախագահ Պոպ Մենենտեսը իր յայտարարութեան մէջ, ուր անդրադարձած է Սիւնիքի մէջ Ատրպէյճանի ապօրինի ներթափանցման:

Շար. Էջ 16

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Իրավիճակի Լուծումը Պէտք Է Արտայայտուի Ատրպէյճանական Զօրքերու՝ Նախկին Դիրքեր Վերադարձով. Խօսած Են Փաշինեանն Ու Փութինը

Վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանը հեռաձայնային զրոյց ունեցած է Ռուսաստանի Դաշնութեան նախագահ Վլատիմիր Փութինի հետ:
Նիկոլ Փաշինեանը ՌԴ նախագահին տեղեկացուցած է Ատրպէյճանի զինուած ուժերու կողմէ Հայաստանի անկախ տարածք՝ Սիւնիքի մարզ ներխուժման հետեւանքով ստեղծուած իրավիճակի մասին:
ՀՀ վարչապետի պաշտօնակատարը նախագահ Փութինին տեղեկացուցած է նաեւ, որ ինք այսօր յանձնարարած է պաշտօնապէս դիմել Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի կազմակերպութեան՝ Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի ընթացակարգերու 2-րդ յօդուածին համապատասխան խորհրդակցութիւններ սկսելու համար:

Շար. Էջ 24

Հրաժեշտի Վերջին Խօսք Ընկ. Արա Ահարոնեանի Մահուան Տխուր Առթիւ

Սիրելի սգակիր հարազատներ, բարեկամներ եւ գաղափարի ընկերներ,
Ցնցուած եւ տխուր ենք բոլորս: Անժամանակ մահը մեզմէ խլած է սրտակից եւ հարազատ մը՝ գաղափարի աննկուն մարտիկ եւ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան անմնացորդ նուիրեալ Ընկ. Արա Ահարոնեանը:
Երեւակայել անգամ դժուար է թէ հանդիսութիւններու, ընդհանուր անդամական ժողովներու կամ հրապարակային ձեռնարկներու ընթացքին այլեւս պիտի չլսենք Ընկ. Արայի հատու եւ խրոխտ ձայնը, խանդավառող խօսքը եւ ոգեւորող կոչերը: Ան արժանաւոր զաւակն էր մեր կուսակցութեան ղեկավարներէն Ընկ. Փայլակ Ահարոնեանի, որուն շունչին տակ ստացած էր իր ազգային-հայրենասիրական դաստիարակութիւնը: Մօտէն ծանօթ եւ գործակից ըլլալով այդ ընտանիքին, երբեք չէի կրնար երեւակայել թէ Ընկ. Փայլակի եւ այսօր ալ սիրելի Ընկ. Արայի մահուան տխուր առիթներով դամբանական խօսք պիտի արտասանէի անոնց շիրիմներուն առջեւ:
Ընկ. Արա ծնած է Թրիփոլի: Նախակրթութիւնը ստացած է տեղւոյն Խրիմեան-Նուպարեան, իսկ երկրորդականը՝ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Յովակիմեան-Մանուկեան Վարժարանին մէջ ապա `Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանը: Ընկ. Արան ճանչցած էի պատանեկան տարիքիս: Միասին գործած էինք Ռ.Ա.Կ.-ի Պէյրութի Շրջանակին մէջ: Տակաւին Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Պէյրութի Յովակիմեան-Մանուկեան Վարժարանի աշակերտ, ան արդէն իսկ լծուած էր ազգային ծառայութեան:

Շար. Էջ 10

Լուրեր Աշխարհէն

«Համաս»ի Կողմէ 3 350 Հրթիռ Արձակուած Է Իսրայէլի Ուղղութեամբ

Հակամարտութեան սրման սկիզբէն Կազայի հատուածէն Իսրայէլի ուղղութեամբ արձակուած է շուրջ 3,350 հրթիռ, որմէ շուրջ 500-ը ինկած է Կազայի մէջ: Այս մասին կը տեղեկացնէ իսրայէլեան բանակի մամուլի ծառայութիւնը, գրած է «ՌԻԱ Նովոստի» գործակալութիւնը:
«Ժամը 19:00-ի դրութեամբ, «Պատերու պահպանութիւն» գործողութեան մեկնարկէն ի վեր Կազայի հատուածէն Իսրայէլի ուղղութեամբ արձակուած է շուրջ 3350 հրթիռ, որմէ մօտ 500-ը անյաջող կերպով ինկած են Կազայի հատուածը»,- ըսուած է հաղորդագրութեան մէջ:
Նաեւ նշուած է, որ «Երկաթէ գմբէթ» հակահրթիռային պաշտպանութեան համակարգի արդիւնաւէտութիւնը կը կազմէ շուրջ 90%:

Հայ-Ատրպէյճանական Սահմանին Իրավիճակը Պէտք Է Կարգաւորել ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան Խորհուրդի Միջոցով. Էլիզէի Պալատ

Էլիզէի պալատը ՀՀ վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանի եւ Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնի հեռաձայնային զրոյցի առնչութեամբ յայտարարած է, որ տարածաշրջանին մէջ կայունութեան եւ անվտանգութեան վերականգնման նպատակով իրավիճակը հնարաւոր է կարգաւորել ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան խորհուրդի միջոցով:
Ինչպէս կը հաղորդէ «Արմէնբրես»-ը, Էլիզեան պալատը, մասնաւորապէս, ընդգծած է. «Էմանուէլ Մաքրոնը վերահաստատած է Ֆրանսայի հաւատարմութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքային ամբողջականութեան նկատմամբ եւ շեշտած է Հայաստանի գերիշխան անկախ տարածքէն ատրպէյճանական զինուած ուժերը անյապաղ դուրս բերելու անհրաժեշտութիւնը»:

Ինչպէ՞ս Էրտողան Հանդուրժեց Պայտընի Կողմէ Հայոց Ցեղասպանութեան Ճանաչումը

Ապրիլ 24-ի ճանաչման փոթորիկը հարուածեց Թուրքիան, երբ նախագահ Ճօ Պայտըն իր անունով կոչեց Հայոց Ցեղասպանութիւնը, գործադրուած 1915 Ապրիլէն սկսեալ, Ա. Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին:

Էջ 03

The Armenian Patriarchate of Jerusalem During The First World War Conquest of Britain, Exit of Turkey December 9, 1917

During World War I politically unsafe and uncertain situation dominated in Palestine under the Ottoman Turks until 1917 as the St. James Armenian Patriarchate remained vacant.

Էջ 13

Արեւմտեան Թեմի 94-րդ Պատգամաւորական Ընդհանուր Ժողովը

Մայիսի 7-ին տեղի ունեցաւ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի 94-րդ Պատգամաւորական ընդհանուր ժողովը, նախագահութեամբ թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ Յովնան Արք. Տէրտէրեանի: Առաջին անգամը լինելով՝ այն անցաւ առցանց դրոյթով:

Էջ 15

Հաղորդագրութիւն

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում Նշուեց Համբարձման Տօնը

Մայիսի 13-ին Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին տօնախմբեց մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի Համբարձման տօնը: Այս տօնին յիշատակւում է նաեւ 1441 թուականին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Աթոռը Սիս քաղաքից Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին փոխադրելու պատմական օրը:

Տէրունական տօնի կապակցութեամբ Մայր Աթոռի միաբանութիւնը Սուրբ եւ Անմահ Պատարագին մասնակցեց Սուրբ Գայիանէ վանքում: Պատարագիչն էր Գերմանիայի հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Սերովբէ եպիսկոպոս Իսախանեանը:

Իր քարոզում Սրբազան Հայրն անդրադարձաւ Տէր Յիսուս Քրիստոսի Համբարձման տօնի խորհրդին՝ ի մասնաւորի նշելով. «Այսօր Հայ Եկեղեցին տօնախմբում է Տիրոջ Համբարձման տօնը, Նրա վերադարձը դէպի իր երկնաւոր Հայրը: Այսինքն՝ այն Յիսուսը, ով իր խորհախորհուրդ ծննդեամբ երկինքը բերել էր երկիր, այժմ իր հրաշալի համբարձմամբ երկիրը

բարձրացնում է դէպի երկինք: Յիսուս վերադառնում է այնտեղ, որտեղից ծնունդ էր առել, այսինքն՝ դէպի Աստուած: Աստծոյ Որդին որպէս մարդ եկաւ դէպի մեզ, որպէսզի մարդկօրէն մօտ լինի մեզ: ...որքան էլ Յիսուս այսօր մեզ մեր երկրային մարմնաւոր աչքերով տեսանելի չէ, մենք չենք կարող նրան շօշափել, նա մարմնաւոր իմաստով չի քայլում մեզ հետ ու մեր կողքին, այնուհանդերձ նա այնտեղ է, ուր մենք ենք՝ նրա հետեւորդներս, նա մեզ հետ է մինչեւ «ի կատարած աշխարհի»»:

Սերովբէ եպիսկոպոսը հաստատեց, որ հաւատացեալները Յիսուս Քրիստոսին հանդիպում են նաեւ Սուրբ Պատարագի միջոցով, Սուրբ Հաղորդութեան ճաշակմամբ, եւ Եկեղեցին մեզ համար այն վերնատունն է, ուր մենք հաւաքւում ենք հանդիպելու Տիրոջն ու Փրկչին, եկեղեցում, Տիրոջ խորհախորհուրդ ներկայութեամբ երկինքն ու երկիրը հանդիպում են իրար:

««Երկինքն» այնտեղ է, ուր Աստուած է ապրում: Աստուած ապրում է այնտեղ, ուր տիրում է սէր ու խաղաղութիւն, ուր կատարւում է Աստծոյ կամքը, ուր Աստծոյ շունչն է փչում»,- ընդգծեց Սրբազան Հայրը:

Պատարագիչ Սրբազանը յիշեցրեց ներկայ հաւատաւոր ժողովրդին, որ այսօր նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Աթոռը Սիս քաղաքից Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին փոխադրելու պատմական յիշատակութիւնն է՝ փաստելով, թէ ճիշտ էին արեւելեան վարդապետները, երբ որոշում կայացրեցին Հայ Եկեղեցու հոգեւոր կենտրոնը, Հայոց Կաթողիկոսութեան նստավայրը վերադարձնել դէպի իր աստուածօրհնեալ բնօրրանը՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

«Սուրբ Էջմիածինը, Աստուծոյ կողմից մեզ ընծայուած այն մուրն է, այն սրբազնասուրբ վայրն է, ուր մենք միասին ենք հաւաքւում՝ փնտռելու Յիսուս Քրիստոսին, լսելու Նրա աստուածային ձայնը եւ հետեւելու

նրան: Եւ երբ ես ասում եմ Սուրբ Էջմիածին, ես հասկանում եմ ոչ միայն յաւէրժական Արարատի փէշերին վեր խոյացող Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճարը, ուր իջաւ Աստծոյ Միածին Որդին՝ Յիսուս Քրիստոս, այլ աշխարհասփիւռ ողջ Հայ Եկեղեցին, որի սրբազան խորաններում Յիսուս է իջնում երկնքից ի վար՝ տեսքով նշխարի ու կարմիր գինու, որպէս կենսաբեր Մարմին ու Արիւն՝ «Էջ Միածին», իջաւ Միածինը: Եւ մենք բոլորս կոչուած ենք Սուրբ Էջմիածինը, Տիրոջ յաւէրժական նուէրը մեր ազգին, դարձնելու մեր հոգեւոր հայրենիքը, որը բանաստեղծի բառերով ասած՝ «Ծննդավայրն է մեր հոգու եւ դէպի երկինք բարձրացող գաղտնի ճամփայ մը ունի»»,- ասաց Սերովբէ եպիսկոպոսը՝ հաստատելով, որ ամէն օր Սուրբ Էջմիածինը կանչում է մեզ նաեւ այս Սուրբ Պատարագի միջոցով՝ փնտռելու, գտնելու այդ ճամբան եւ այդ ճանապարհին լսելու Տիրոջ կանչող ձայնը, ընդունելու, որ «Նա է Տէրը» եւ հետեւելու Նրան»:

Յաւարտ Սուրբ Պատարագի, հանդիսապետութեամբ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի լուսարարապետ Գերաշնորհ Տ. Մուշեղ եպիսկոպոս Բաբայեանի, կատարուեց Հայրապետական մաղթանք, որի ընթացքում հոգեւոր դասն ու հաւատացեալ ժողովուրդն աղօթք բարձրացրեցին առ Աստուած Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի ու Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան անսասանութեան եւ յաւէրժ պայծառութեան համար:

Ցաւակցական Երեկոյ Ընկ. Արա Աւհարոնեանի Յաւիտենական Մեկնումին Տխուր Առիթով

Չորեքշաբթի, Մայիս 12, 2021 երեկոյեան ժամը 6-9 ԹՄՄ-ի Պէշկէօթիւրեան սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ ցաւակցական երեկոյ մը, ուր հոծ թիւով ծանօթներ, բարեկամներ եւ մանաւանդ գաղափարի ընկերներ եւ միութենական քոյրեր եւ եղբայրներ այդ գիշեր եկան, իրենց ցաւակցութիւնները յայտնելու Աւհարոնեան ընտանիքի անդամներուն եւ հարազատներուն:

Այս ցաւակցութեան երեկոն կազմակերպուած էր հանգուցեալ Արայի ընտանիքի կողմէ: Ճոխ սուրճի եւ հոգեհացի սեղան մը դրուած էր ողբ. Արայի հոգիի խաղաղութեան համար:

Արդարեւ, Արա Աւհարոնեանի մահուան սրտաճմլիկ լուրը, խոր ցաւ պատճառած էր մեծ թիւով ազգայիններու եւ մանաւանդ մեր շրջանակի անդամներուն եւ զինք մօտէն ծանօթ ազգային-հասարակական ղեկավարներուն:

Այդ երեկոյ ներկայ էին ՌԱԿ-ի Կեդրոնական Վարչութեան անդամներէն Ընկերներ Տոքթ. Ռաֆֆի Պալեան, Փանիկ Քէշիշեան եւ Գէորգ Հալէպլեան: Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Մայր Կուսակցութեան ներկայացուցիչներ՝ Տոքթ. Արշակ Գալայճեան, Գաբրիէլ Մոլոյեան եւ Վահէ Աջապահեան, իսկ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան կողմէ ներկայ էին Գարմէն Օհանեան եւ Վահան Պզտիկեան, ինչպէս նաեւ ՀԲԸՄիութեան, ԹՄՄ-ի Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչներ Քարլ Պարտաքճեան եւ Գէորգ Քէօշկէրեան:

Ընտանիքի մօտիկ կղերականներէն Արեւմտեան Թեմի բազմավաստակ քահանաներէն Արժանապատիւ Տէր Արշակ Ա.Ք. Խաչատուրեան, որ Ընկ. Արային եւ Տիանային ամուսնութեան կղերականը եղած էր, յուզիչ ելոյթով մը իր ցաւակցութիւնները յայտնեց այս կորուստին համար, ապա Տէր Հայրը հոգւոց մը կարդալով Աստուծմէ խնդրեց, որ հանգուցեալ Արայի հոգին երկնքի արքայութեան արժանի ընէ:

ԹՄՄ-ի Արեւմտեան շրջանի ժրաջան վարիչ տնօրէնուհի Մայտա Քիւրէճեան

Մայտա Քիւրէճեան

բարի գալուստի եւ սրտի խօսքով ողջունեց ներկաները Թէքէեանի տունէն ներս եւ հրաւիրեց հայրենիքի եւ սփիւռքի ծանօթ մտաւորական եւ հասարակական գործիչ՝ Դոկտ. Մինաս Գոճայեան վարելու համար նկատի առնուած շատ կարճ յայտագիր մը:

Շար. Էջ 10

Նոր Օր

Հիմնուած 1922-ին (Ֆրեզնօ)
Established 1922 (in Fresno)

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
An ADLP Publication

ԽՄԲԱԳԻՐ
Անահիտ Կօշկարեան

ԳԼԽԱՒՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ
Խաչիկ Ճանոյեան
Յակոբ Մարտիրոսեան
Սարգիս Յ. Մինասեան

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐ
Գէորգ Գրիգորեան
Արա Գասապեան
Կարօ Քիւփելեան

Հեռաձայն (626) 296-2921
Հեռատիպ (626) 296-2922

e-mail:
noror2020@gmail.com

Խմբագիր՝
nororarmenia@gmail.com

www.noror.org

Դաւանելով ռամկավարական սկզբունքներու, կը հաւատանք բազմակարծութեան եւ ազատ խօսքի իրաւունքին. հետեւաբար, հրապարակուած գրութիւնները անպայման չեն արտայայտեր խմբագրութեանս տեսակէտը: Խմբագրութեան կը վերապահուի յղուած յօդուածներուն յապաւումներու կամ չհրատարակելու իրաւասութիւնը:

Nor Or Weekly

Nor Or Publishing Association, Inc.
1901 N. Allen Ave.,
Altadena, CA 91001
U.S.A.

2nd Class: West Coast $75
2nd Class: East Coast $85
1st Class:West Coast, East Coast $120
Canada Air Mail: $130
All Other Countries
Air Mail: $250

1922-2021 Nor Or Weekly

Mail Postage Paid at Altadena, CA. & Additional office,

USPS: 391-380 - ISSN: 0029-1161

POSTMASTER:
Send address changes to
Nor Or Publishing Association, Inc.

Ինչպէ՞ս Էրտողան Հանդուրժեց Պայտընի Կողմէ Հայոց Ցեղասպանութեան Ճանաչումը

ՄՈՒՐԱՏ ԵԹՔԻՆ
Թարգմ.՝ ՍԱՐԳԻՍ Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ապրիլ 24-ի ճանաչման փոթորիկը հարուածեց Թուրքիան, երբ նախագահ Ճօ Պայտըն իր անունով կոչեց Հայոց Ցեղասպանութիւնը, գործադրուած 1915 Ապրիլէն սկսեալ, Ա. Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին: Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան հիմնական նպատակներէն մէկը եղած էր, տարիներու ընթացքին արգելք հանդիսանալ, որ Մ. Նահանգներու նախագահները գործածեն «Ցեղասպանութիւն» բառը, Հայոց Մեծ Եղեռնին ակնարկելու ատեն:

Կ՚ակնկալուէր որ նախագահ Թայյիփ Էրտողան բրտօրէն հակազդէր, եթէ նախագահ Պայտըն անգլերէն "Genocide" բառը օգտագործէր, օրինականացնելով հաւանականօրէն Թուրքիոյ դէմ բացուելիք դատերը ամերիկեան դատարաններու մէջ: Համաձայն այլազան մեկնաբանութեանց, Էրտողան պիտի հակազդէր, օրինակի համար, փակելով Ինճիրլիքի օդանաւային ռազմակայանը, ինչպէս որ ատենին, հանգ. վարչապետ (ու նախագահ) Սուլէյման Տեմիրէլ կատարած էր 1975-ին, հակազդելով Ուաշինկթընի կողմէ զինամթերքի նաւարգելին (embargo):

Ուրիշներ ալ նոյնիսկ ցաւակցեցան, թէ Էրտողան, իբրեւ հակազդեցութիւն, կրնայ նոյնիսկ դադրեցնել "Missile Shield" ռատարի խարիսխը Մալաթիա-Քիւրեսիքի (Արեւելեան Թուրքիա) մէջ:

Այսուամենայնիւ, առաջին ընդդիմագործութիւնը Էրտողանի կողմէ գործադրուեցաւ երկու օր ետք, մեղմ ձեւով՝ «Պրն. Պայտըն»ով: Թուրքիա տակն ու վրայ եղած էր: Անոր բառերը նոյնիսկ չ՚օգտագործեցին ապահովութեան եւ արտաքին քաղաքականութեան խորհրդատուին ու ներկայացուցիչին՝ Իպրահիմ Քալընի նախընթաց սպառնալիքները,՛որոնք պիտի գործադրուէին յառաջիկայ ամիսներուն: Ընդհակառակը, անիկա յուսաց որ Մ. Նահանգներու հետ փոխյարաբերութիւնները նոր ընթացք մը պիտի առնէին Պայտընի հետ, ՆԱԹՕ-ի մէկ հանդիպումէն ետք յառաջիկայ Յունիսին:

ՔՈՎԻՏ-19-Ի ԱՄՐԱՓԱԿՈՒՄԻՆ ՄԷՋ ՔՕՂԱՐԿՈՒԱԾ ՀԱԿԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ

Էրտողանի քօղարկուած յայտարարութիւնը կատարուեցաւ Քովիտ-19-ի ամրափակումի առիթով: Նման յաջող միջոցառումի դիմելը անիկա կը պարտի հաղորդակցութեանց տնօրէն Ֆախրետտին Ալթունի: Լրագրողները, բնականօրէն, կեդրոնացած էին համավարակին դէմ նոր միջոցառումներու որդեգրումին եւ արգելափակումին ուղղութեամբ: Ազգայնական Կուսակցութեան (NHP) ղեկավար Տեվլէթ Պահչելի, Էրտողանի ընտրական ընկերը եւս, հակազդեց Պայտընի, որուն խօսքերը նոյնպէս կաղապարուած էին խորհրդարանի իր ելոյթի ընթացքին, անդրադառնալով *Քորոնավայրըս*ին, խմիչքի վաճառքին, «Հայոց Ցեղասպանութեան» հարցը ներկայացնելով, որպէս արտաքին քաղաքականութեան մաս կազմող տարիներու աննշան օրակարգ: Արդեօք Էրտողանը յանկարծական շրջափոխութի՞ւն մը ունեցած էր, անգղէն աղաւնիի վերածուելով, կամ, հարցին ա՛յլ տարբերակնե՞րը կային: Խնդրեմ, մի աճապարէք, կարծիք յայտնելով, թէ կ՚ուզէք արտայայտուիլ Հոլպէնքի դատաքննութեան, երբ իրանցի թուրք գործակատար մը բռնադատած էր ամերիկեան պատժամիջոցները Իրանի դէմ, խոստովանելով իր ունեցած կապերը Խորհրդարանի «Արդարութիւն ու Զարգացում» (AKP) կուսակցութեան հետ: Հարցը նոյնիսկ աւելի կնճռոտ է:

Այլազան աղբիւրներու դիմեցի, հասկնալու համար, թէ ինչպէ՞ս AKP-ի կառավարութիւնը, եւ անոր դաշնակից MHP կուսակցութիւնը այնքան արագօրէն գլուխ ելան, նախագահ Պայտընի կողմէ Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչման նկատմամբ, ու մերժեցին իրենց անունները յայտնել, ու նոյնիսկ չընդունեցին անուղղակի վերագրումներ: Այնպէս որ, ազնուաբար պիտի հարցնեմ, մեկնաբանելու համար իմ հետեւեալ «զօրաւոր տպաւորութիւններս»: Ահաւասիկ բեմին ետեւի պատմութիւնը:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԷՐ

Ամերիկեան լրատուութիւնները ամիսներ առաջ սկսած էին տեղեկագրել, թէ Պայտընը պիտի յարգէր ընտրական իր խոստումը, «ճանչնալով Հայոց Ցեղասպանութեան գործադրութիւնը Ապրիլ 24-ին»:

Վերոյիշեալ լրագրողները նախապատրաստեցին հանրային կարծիքը Թուրքիոյ մէջ՝ նման նախաձեռնութեան մը համար: Վիճարկումը կեդրոնացած էր ոչ թէ Պայտընի կողմէ Ցեղասպանութեան բառին կոչումին վրայ, այլ՝ Էրտողանի հակազդեցութեան:

Քաղաքացիները գիտէին թէ Էրտողանի յարաբերութիւնները Պայտընի հետ ոչինչ էին, բաղդատած Տանըլտ Թրամփի: Պայտըն նոյնիսկ չէր պատասխանած Էրտողանի ատենի շնորհաւորական խօսքին: Յաւելուածաբար, Մ. Նահանգներ վտարած էր Թուրքիան F35 *ճէթ*ի ծրագրէն, ու նոյնիսկ գրաւած ա՛յն օդանաւերը, որոնց վճարումը կատարուած էր յի կողմէ: Ամերիկա այս վերջին միջոցառումին դիմած էր, Թուրքիոյ կողմէ գնումին համար ռուսական S400 հրթիռներուն: Միւս կողմէ, Ֆեթհուլլա Կիւլէնը, իսլամ քարոզիչը, որ 15 Յուլիս 2016-ին Թուրքիոյ պետական հարուածին օժանդակողներէն էր, Ամերիկայի մէջ կը շարունակէր իր գործունէութիւնները: Լրացուցիչ կերպով, ամերիկեան զինուորականութիւնը իր փոխյարաբերութիւնները կը պահէր PYD / YPG սուրիահպատակ, զինեալ քիւրտ կազմակերպութիւններու հետ, որոնք Թուրքիոյ PKK քիւրտ զինեալ կազմակերպութեան գործակիցներն էին: Այնպէս որ թուրք հանրութիւնը սկսաւ խորհիլ, թէ Էրտողան չէր կրնար արգելք հանդիսանալ Պայտընին՝ ճանչնալու «Հայոց Ցեղասպանութիւնը», եթէ ա՛յդ էր իր մտադրութիւնը:

ՊԱՅՏԸՆ ՇԱՔԱՐԱՊԱՏԵՑ ՀԱՐՑԸ ԷՐՏՈՂԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Առաջին հերթին, Ամերիկա առաջարկեց որ Աֆղանիստանի հետ խաղաղութեան բանակցութիւնները ընթանան Թուրքիոյ միջնորդութեամբ, նախաձեռնութիւն որ կը միտէր Թուրքիոյ հետ յարաբերութիւնները չխզել, հակառակ ռուսական S400 հրթիռներու գնումի իրողութեան: Այս ժեստը ձեւով մը հեշտացուց Էրտողանի կեցուածքը: Կը նշանակէ թէ Պայտըն կը զգար Թուրքիոյ կարեւորութիւնը, ՆԱԹՕ-ի հետ ունեցած հարցէն դուրս: Ապա, Ամերիկա ետ կեցաւ երկու ռազմանաւեր ղրկելէ դէպի Սեւ Ծով, դիւրացնելով Թուրքիոյ դիրքորոշումը Ռուսաստանի դէմ՝ Ուքրանիոյ՛ տագնապին առիթով, երբ տեղի կ՚ունենար Մոնթրէօյի պայմանագրութեան (20 Յունիս 1936) քննարկումը:

Ապրիլ 23-ին, Պայտընի Ազգային Ապահովութեան խորհրդական Ճէյք Սալիվըն հեռաձայնեց Իպրահիմ Քահնի, անոր հաղորդելով թէ Ապրիլ 24-ի յայտարարութիւնը ապահովաբար պիտի կատարուէր, թէ Էրտողան վստահ կրնար ըլլալ, որ Թուրքիա թիրախ պիտի չհանդիսանար: Ամերիկեան կառավարութիւնը, միաժամանակ կը մատնանշէր նաեւ, թէ Թուրքիոյ գլխաւոր մտահոգութիւնը պիտի ըլլային դատական հարցերը, որոնք հաւանականօրէն պիտի արծարծուէին 1915-ի եւ յաջորդող տարիներու հայ գաղթականներուն ժառանգորդներուն կողմէ:

Սալիվըն – Քահնի հրապարակուած հաղորդագրութիւնը թրքական մամուլին մէջ, *այպանումի թիրախ ունէր Օսմանեան Կայսրութիւնը, եւ ոչ թէ՝ Թուրքիան:*

Ապա Պայտըն հեռաձայնած է Էրտողանի, անոր յայտնելով թէ կ՚ուզէ տեսնուիլ իրեն հետ, եւ թէ ՆԱԹՕ-ի գագաթի հանդիպումը յառաջիկայ Յունիսին կրնար յարմար առիթ մը ըլլալ:

Հանդիպումի վերոյիշեալ կարելիութիւնը թեթեւցուց Էրտողանի հակազդեցութիւնը: Նաեւ, ընդդիմադիր կուսակցութեան ղեկավար Մերալ Աքշեների ալ դրական կեցուածքը նպաստեց, որ Էրտողան կողմնակից դառնայ Պայտընի առաջարկած հանդիպումին:

Երրորդ հեռախօսը Ուաշինկթընէն Անգարա եկաւ Մ. Նահանգներու պետական քարտուղար Էնթընի Պլինքընէն՝ ուղղուած Մեվլուտ Չավուշօղլուի, յայտնելով որ Ամերիկա պիտի գնահատէր եթէ Թուրքիա խուսափէր կոպիտ պատասխան մը տալէ:

Ամփոփելով, Պայտընի վարչակազմը Ապրիլ 23-ին, երկու ժամուան մէջ, դէպի կատարած եղաւ, բարձր մակարդակի երեք հեռաձայններ որոնք արդիւնաւորուեցան, Ապրիլ 24-ին «Ցեղասպանութիւն» բառին յարուցանելիք փոթորիկը կանխարգիլելով:

ԹՈՒՐՔԻԱ ՊԱՏՐԱ՞ՍՏ ԷՐ ԴԻՄԱՒՈՐԵԼՈՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄԸ

Նախագահ Պայտըն, կռահելով թէ Էրտողանի ընթացիկ կարելիութիւնները նուազագոյն գոյավիճակի մէջ են, այս վերջինը պիտի խուսափէր աւելի վատթարացնելու փոխյարաբերութիւնները Ուաշինկթընի հետ: Այլ խօսքով, Պայտըն առաջքը առած եղաւ Էրտողանի ժխտական փոխադարձութեան:

Բաց աստի, զուգահեռաբար, ամերիկացի ֆինանսի մասնագէտները Սպիտակ Տան յայտնած էին, թէ Թուրքիոյ՛օտար դրամանիշերու պահածոն սպառած էր, եւ երկրին Կեդրոնական Դրամատունը դժուարութիւն ունէր օտար դրամանիշերու փոխանակման: Այս պատճառով, եթէ Էրտողան զինուորական կամ քաղաքական զօրաւոր պատասխան մը տար, դրամանիշային շուկան աւելի պիտի վատթարանար: Այն ատեն, Թուրքիոյ Կեդրոնական Դրամատան պահեստները պիտի չկարենային գոցել ստեղծուած բացը՝ տոլարին դիմաց:

Ընդդիմադրութիւնը Թուրքիոյ մէջ կը հարցապնդէր արդէն կառավարութիւնը, իր պահեստի գումարէն 128 *պիլիըն* տոլարի ծախսերու մասին՝ 2018-2020 շրջանին: Այս կացութենէն յոյժ տեղեակ էին ամերիկացի դրամատնային մասնագէտները: Ասոնք հաստատեցին իրենց այս կարծիքը Ապրիլ 26-ին: Թրքական լիրային տատանումը՝ ամերիկեան տոլարին դէմ, բարձրացաւ 5 առ հարիւրի, նախագահ Պայտընի Ցեղասպանութեան ճանաչումի յայտարարութենէն 20 ժամ առաջ: Մէկ խօսքով, ոչ միայն Պայտընի խոստումը՝ հանդիպումի մը համար Էրտողանի հետ, այլ Թուրքիոյ Կեդրոնական Դրամատան տկարութիւնը, զգալի դերակատարութիւն ունեցան, մղելու Թուրքիոյ նախագահը, վրայէն անցնելու Պայտընի Ապրիլ 24-ի Ցեղասպանութեան յայտարարութեան:

Սխալ չհասկցուինք: Չեմ ուզեր ակնկալել, որ ըսուի թէ ինչո՞ւ փոթորիկ չփրթաւ, Թուրքիան մղելով ֆինանսական նոր ճգնաժամի մէջ՝ Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումին իբրեւ հետեւանք: Ֆինանսական ամէն տագնապ տնտեսական դժուարութիւններ պիտի յարուցանէ թուրք քաղաքացիներուն, դիւանագիտական ճնշումն ալ աւելցնելով:

Ուզեցի պարզապէս անդրադառնալ բեմին ետեւ զարգացող իրողութեանց, որոնք վարագուրուած են քաղաքական մոլեռանդութեամբ եւ ազգայնամոլութեամբ, եւ որոնք ցարդ որեւէ լաւութիւն չեն բերած հասարակութեան:

Գիրքերու Հետ

Ողջունելի Հրատարակութիւն Մը

Լոյս եւ Յոյս

Հեղինակ՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանի Տեսուչ՝ Մեսրոպ Վրդ. Պարսամեան

ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՊԱՅԵԱՆ

Տակաւին գրասեղանիս վրայ աչքառու տեղ գրաւած է «Լոյս եւ Յոյս» գեղատիպ եւ լաթակազմ հրատարակութիւնը՝ անոր հեղինակ Մեսրոպ Վարդապետ Պարսամեանի մակագրութեամբ:

Արդարեւ, որքան խրախուսիչ՝ նոյնքան գօտեպնդիչ երեւոյթ մըն է երբ Հայ եկեղեցւոյ հաւատարիմ մէկ ուխտաւորը, ինքնաբուխ՝ կը նախաձեռնէ գրել եւ հրատարակել նման գիրք մը, որուն մասնայատուկ առանցքը կը կազմէ հոգեկան եւ բարոյական նեցուկ հայթայթել դժուարին ժամանակներու մէջ ապրող հայրենի մեր կարօտեալ ժողովուրդին:

Մասնաւորաբար Քորոնա Ժահրի տաղտկալի օրերուն, երբ ընտանիքներ ծուարած էին իրենց պատեաններէն ներս, մտահոգ՝ անստոյգ ապագայով, ծարաւ՝ հոգեկան սփոփանքի, Հայր Մեսրոպ երբեք զլացած չէ յուսադրել զանոնք եւ դառնալ կարեկից անոնց վիշտերուն: Ան անվարան բարոյական յենարան եղած է բոլոր անոնց՝ որոնք դիմած են Հայր Սուրբին դիմակալելու իրենց առջեւ ծառացած բազմապիսի դժուարութիւններն ու հոգեկան տուայտանքները: Ահա այս պարագաներու լոյսին տակ արդարեւ, ծնունդ առած է այս գիրքին գաղափարը: Մեսրոպ Վրդ. Կը պատկանի այն փաղանգին՝ որ համաճարակի մռայլ օրերուն, ունենալով կամքն ու կարողութիւնը՝ հաւատարիմ իր սրբազան ուխտին եւ կոչումին յոյսի, լոյսի ձեռք մեկնած է իրեն դիմողներուն: Յատկապէս տաժանելի այդ օրերուն, երբ հայրենի երկնակամարը մթագնած էր, հայաստանցիին կորովը բեկանուած, մեր քոյրերն ու եղբայրները սուր կարօտը ունէին հոգեկան ներքին հանդարտութեան՝ վերանորոգելու իրենց յոյսն ու հաւատքը, հանդէպ մեր եկեղեցւոյ Աստուածաշունչ իմաստութեան:

Միշտ տրամադիր եւ պատրաստակամ օժանդակութիւն ընձեռնելու կարօտեալին՝ Քրիստոնէական ոգիով, Հայր Մեսրոպ չէ տատամսած հասնիլ բոլոր անոնց, որոնք կարօտը ունեցած են նուիրեալ եւ օրինակելի կրօնականի մը անշահախնդիր պատգամը լսելու:

Գրուած պարզ ոճով սակայն ճոխ շարադասութիւններով եւ մաքուր հայերէն լեզուի գործածութեամբ, այս գիրքը աւելի քան երբեք դաստիարակչական հիմք կը կրէ՝ խարսխուած Քրիստոնէական ազնուագոյն սկզբունքներու վրայ:

«Լոյս եւ Յոյս» գիրքը մեծապէս հաճելի ընթերցում մըն է, ուր 293 կրօնաշունչ բազմազան նիւթեր, իւրաքանչիւրը շուրջ մէկ ու կէս էջ գրաւող, ընթերցողը կ'առինքնեն թափանցիկ պարզութեամբ: Մշակուած մտքի տէր, յարգելի հեղինակը կը խուսափի միապաղաղ քարոզ կարդալէ այլ առօրեայ կեանքէն օրինակներ քաղելով ընթերցողը կ'առաջնորդէ առողջ խորհրդածութիւններու: Ան իր պատգամն ու կոչը, թելադրութիւններն ու նկատողութիւնները կը բանաձեւէ յստակ եւ դիւրահասկնալի բառերով: Այս գիրքը իր ամբողջութեանը մէջ պատգամաբերն է բարիին եւ առաքինիին, ընթերցողին բերելով աւետիսը յոյսի: Գիրքին մէջ ամփոփուած աւելի քան 250 նիւթերը, իւրաքանչիւրը տարբեր թեմա շօշափող՝ ունին մէկ հասարակաց յայտարար. Քրիստոնէական հաւատքին ուժը՝ ամոքելու ցաւը, ինչպէս նաեւ յուսալի եւ խոստմնալից ապագայի մը հեռանկարները ուրուագծել բարեպաշտ հայ հաւատացեալին:

Եթէ հաւատացողն էք, թէ գեղեցկութիւնը պարզութեան մէջ կը կայանայ, ուրեմն հանդարտօրէն թերթատեցէք այս գիրքը, ուր պիտի գտնէք գեղեցկութիւն իւրաքանչիւր էջի մէջ: Հոն պիտի գտնէք անկասկած մտքի մշտանորոգ սնունդ:

Գիրքին կողքին մտայղացումն ալ գործն է Մեսրոպ վարդապետին:

«Լոյս եւ Յոյս» գիրքը կը զգենու յատուկ վաւերականութեան, որովհետեւ հիմնաւորուած է հայ հաւատքի եւ Քրիստոնէական ուղղափառ վարդապետութեան հաստատ սիւներուն վրայ: Հոն տեղ գտած գրութիւնները կառչած կը մնան մեր ազգային եկեղեցական դարաւոր եւ անսայթաք արժէքներուն: Հաւատարիմ եւ խորապէս գիտակից իր ազնիւ կոչումին, Մեսրոպ վարդապետ վեհանձնօրէն իր համակ կարողութիւններն ու կարելիութիւնները ի սպաս կը դնէ յօգուտ իր եկեղեցասէր համայնքին:

Մեր ժողովուրդի գոյատեւման եւ յաւերժութեան կարեւորագոյն կռուաններէն մէկն է մեր եկեղեցին, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը իբրեւ խորհրդանիշ: Հայր Մեսրոպ Հայրենի մեր ժողովուրդին ընդհանրապէս, յուսալքուածներուն եւ ուղեկորոյս հոգիներուն համար յատկապէս, անսպառ աղբիւրն է լաւատեսութեան իր այս գիրքին միջոցաւ:

Բազմալեզու եւ համալսարանական, Մեսրոպ վարդապետ քաջածանօթ է արեւելահայ մեր գրականութեան: Ան օժտուած է վարչական բացառիկ կարողութիւններով եւ առ այդ, այսօր մեծ ձեռնհասութեամբ կը վարէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Գէորգեան հոգեւոր Ճեմարանի տեսչութիւնը ՆՍՕՏՏ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Հայրապետական տնօրինութեամբ, 2020 Յունուար ամսուընէ ի վեր:

Հայր Սուրբը լաւ գիտէ պատշաճութիւնները յարգել, գիտակից է կենցաղագիտութեան բոլոր ծալքերուն եւ աւելին՝ օժտուած է վարակիչ եւ ջերմ հաղորդականութեամբ: Ան նաեւ բարեհաճոյ զրուցակից մըն է՝ ստեղծելով մտերմիկ ընկերային հաճելի մթնոլորտ իր գտնուած միջավայրին մէջ: Եւ ահա ուր, որ գործուղուած է Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանձնարարութեամբ, ինչ առաքելութիւն որ վստահուած է իրեն, Հայր Սուրբը ոչ միայն արձանագրած է փայլուն յաջողութիւն, այլ վերաշխուժացուցած է իր ծառայած համայնքին եկեղեցական եւ ազգային կեանքը: Ան ամենուրէք բարեկամական անխախտ կապեր հաստատած է, դառնալով փնտռուած հոգեւոր հովիւ մը՝ յարգել տալով ինքզինք, իր անաչառ եւ պարկեշտ ընթացքով:

Հոն ուր ծառայած է, շէնցուցած է իր ծուխն ու գտնուած համայնքը, Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ տասնամեակներ ամբողջ, ծանօթ եւ անծանօթ համայնքներէ ներս, ներգրաւելով յատկապէս երիտասարդ տարրը, իբրեւ գրաւական եւ անխախտ երաշխիք եկեղեցաշինական ինչպէս նաեւ ազգապահպանման անվեհեր գործին:

Հաճոյքով կ'ողջունենք Մեսրոպ վարդապետին «Յոյս եւ Լոյս» գիրքին հրատարակութիւնը, սպասելով յառաջիկայ նորանոր նուաճումներուն:

Ո՞վ է Թրքական Ժողովրդավարութեան Թշնամին՝ Էրտողա՞ն, Թէ՞ Բանակը

ՎԱՐՈՒԺ ԹԷՆՊԷԼԵԱՆ

Միջին Արեւելքի մէջ ժամանակին ժողովրդավարութեան նմուշ նկատուող Թուրքիան այսօր կը ներկայացնէ ժողովրդավարական ձեւի մէջ պահուըտած մենատիրական իշխանութիւն մը: 2016 Յուլիսի զինուորական յեղաշրջման ձախող փորձը յանգեցաւ ընդիմադիրներու զանգուածային ձերբակալութեան… եւ մասնաւորաբար, Էրտողանի միահեծան իշխանութեան ամրապնդումին:

Իր կողմնակիցներուն համար, որոնք բաւական կարեւոր թիւ մը կը ներկայացնեն, Էրտողան հայրական ոգիով գործող տիպար ղեկավարն է, որուն կարելի է վստահիլ երկիրը: Բայց իր հակառակորդներուն համար, ան բռնատէր մըն է:

Նախապէս, քաղաքական միտքը ժողովրդավարութիւնը եւ բռնատիրութիւնը զատորոշելու յստակ սահմանումներ ունէր: Մինչ ժողովրդավարութիւնը կը ցոլացնէր ազատ եւ արդար ընտրութիւններ, քաղաքացիական ազատութիւններ ու դատական անկախութիւն եւ օրէնքի գերակայութիւն, միւս կողմէ բռնատիրութիւնը կը բնորոշուէր ընտրութիւններու բացակայութեամբ, ազատութիւններու կաշկանդումով եւ փտածութեամբ: Իբրեւ պարզ նմուշ կարելի է տալ հարաւային եւ հիւսիսային Քորէաներու օրինակները, բայց կան բազմաթիւ վարչաձեւեր, որոնք կը գտնուին ժողովրդավարութեան եւ բռնատիրութեան միջեւ տեղ մը, եւ որոնք կարելի է նկատել խառնածին (hybrid) վարչաձեւեր:

Խառնածիններուն մէջ տեղի կ՝ունենան ընտրութիւններ, ընդդիմադիր կուսակցութիւններուն կ՝արտօնուի առաջադրել թեկնածուներ եւ նոյնիսկ կը տրուին քաղաքացիական որոշ ազատութիւններ՝ ժողովրդավարական ընդունուած հաստատութիւններու ծիրին մէջ, բայց անոնք գրեթէ չեն գործեր եւ ոչ մէկ ձեւով կը սպառնան իշխող խաւին:

Այսօր, աշխարհի տարածքին, ժողովրդավար նկատուող վարչաձեւերուն մեծամասնութիւնը խորքին մէջ խառնածին բնոյթ ունի: Մինչ բազմաթիւ բռնատիրական երկիրներ կը կազմակերպեն եւ կ՝օգտագործեն կասկածելի ընտրութիւններ՝ ժողովրդավար երեւնալու համար, անդին ժողովրդավար նկատուած երկիրներ ետդարձ կ՝ընեն եւ կ՝ուղղուին դէպի բռնատիրութիւն:

Թուրքիոյ պարագան խօսուն է այս իմաստով:

Այսօր, ժողովրդավարական նահանջի ամէնէն տարածուած ձեւերէն մէկը գործադիր իշխանութեան ինքնամեծարումն է, երբ այդ իշխանութեան վրայ գտնուող ղեկավարը կը թուլցնէ հաշուետւութեան եւ հաշուառութեան համակարգը՝ միաժամանակ տկարացնելով օրէնսդիր ու դատական իշխանութիւնները, եւ՝ ընդհանրապէս ընդդիմութիւնը՝ հանրաքուէի ճամբով դիմելով «ժողովրդային մանտա»յի ընտրանքին: Այս առումով, Էրտողանի իշխանութեան տակ, Թուրքիոյ պարագան կրնայ ծառայել իբրեւ դասագրքային օրինակ:

Էրտողան իշխանութեան հասաւ 2002ին, երբ իր Արդարութիւն եւ Բարգաւաճում կուսակցութիւնը շահեցաւ երեսփոխանական աթոռներուն մեծամասնութիւնը:

Շար. Էջ 06

«Երբեք Չեմ Բացառեր, Որ Այս Պատերազմը Աւելիով Ծաւալի...» Ընկ. Նշան Պալեան

Իսրայէլի մէջ բարդ իրավիճակ կը տիրէ: Երուսաղէմի մէջ ընթացք առած զարգացումները ծաւալած եւ վերածուած են ռազմական գործողութիւններու:

Տիրող իրավիճակին վերաբերեալ «Արեւելք» կայքէջը զրոյց մը ունեցած է Երուսաղէմի ՌԱԿ-ի անդամներէն, ընկ. Նշան Պալեան: Ստորեւ «Ռամկավար մամուլ»ի ընթերցողներու ուշադրութեան կը յանձնենք Ընկ. Պալեանին հետ կատարուած հարցազրոյցէն հատուած մը:

- Ի՞նչ պատճառով ծագեցան Երուսաղէմի «Շէյխ Ժարահ» շրջանի խռովութիւնները. ի՞նչ են պատճառները:

«Շէյխ Ժարահ» շրջանը կը գտնուի արեւելեան Երուսաղէմի մէջ, եւ արաբական կողմ կը համարուի: Շրջանի բնակիչներու 90 տոկոսը արաբներ են, եւ հրեաները կամաց կամաց կ'ուզեն այդ շրջանը մուտք գործել, որպէսզի Երուսաղէմի այս բաժանումը վերցուի: Այլ խօսքով արաբական կողմ եւ հրէական կողմ չմնայ: Հրեաներուն ծրագիրն է բոլոր Երուսաղէմը իրենց հսկողութեան տակ առնել, որպէսզի հետագային երբ խօսք ըլլայ խաղաղութեան մասին, ըսեն, որ արեւելեան բաժնին մէջ ալ բազմաթիւ հրեաներ կ'ապրին:

1948 Թուականի պատերազմին, հազարներով արաբ ընտանիքներ փախան ու եկան հաստատուեցան Երուսաղէմի արեւելեան կողմը, վերցնելով հրեաներուն լքած տուները: Այնտեղ նախապէս հրեաներ կ'ապրէին, սակայն երբ կորսնցուցին արեւելեան բաժինը, փոխադրուեցան արեւմտեան Երուսաղէմ: Յստակ չէ, թէ այս տուները հիմնականին որու կը պատկանէին, արդեօ՞ք հրեաներուն էին, կամ անոնք պարզապէս վարձուորներ էին արաբներուն մօտ, որոնք իսկական սեփականատէրներն էին, եւ քանի պատմութիւնը յստակ չէ, այս խնդիրները ծագեցան: Հոն հաստատուող հրեաներ փաստաթուղթեր կեղծեցին, ապացուցելու որ այս տուները իրենց կը պատկանին, եւ 2008-2009 թուականներուն պարպելով քանի մը տուն, հրեայ բնակիչներ տեղաւորեցին այնտեղ, այսինքն բոլորովին նոր բնակիչներ, պարզապէս պատճառ ունենալու արաբական կողմը մտնելու, եւ շարունակեցին կեղծել փաստաթուղթերը, որպէսզի հանեն այնտեղ մնացած 25 ընտանիքներ, ու դատարան դիմեցին: Բարձրագոյն դատարանը որոշում պիտի տար, բայց ներկայ կացութեան համար յետաձգեց եւ այս յետաձգումը պատճառ դարձաւ յաւելեալ լարուածութեան: Հրեաները անպայման կ'ուզեն պարպել այս տուները արաբ ընտանիքներէն, որոնք տարիներէ ի վեր հոն են: Վիճակը սրեցաւ եւ այդ բոլորը զուգադիպեցաւ «Ռամազան» ամսուան կրօնական արարողութիւններուն: Հազարաւոր պաղեստինցիներ հասան «Ալ Աքսա»ի մզկիթ եւ իրավիճակը մեծապէս բարդացաւ: Եղան բախումներ ու գրանցուեցան վիրաւորեալներ ու այս բոլորէն ետք «Կազա»ի մէջ տեղակայուած «Համաս»ի զինեալները մտան «խաղին մէջ» ու սկսան հրթիռներ տեղացնել Կազայի շուրջ գտնուող իսրայէլեան քաղաքներուն ուղղութեամբ:

- Ձեր կարծիքով Կազայի դէմ սկսած զինուորական գործողութիւնը կը մեծնայ, երկար կը տեւէ՞: Ի՞նչ հետեւանքներ կ'ունենայ:

Չեմ կարծեր որ այս բախումները երկար տեւեն, որովհետեւ երկու կողմերն ալ չեն ուզեր պատերազմ սկսիլ, հրեաները Կազայի մէջ մեծ գործողութիւն մը չեն կրնար սկսիլ գոնէ հիմա, որովհետեւ «Համաս» «Հըզպալլա»ին պէս կը գործէ: Անոնք գետնափոր նկուղներու մէջ են, պատսպարուած են ու լաւ պաշտպանուած: Զինուած են արդիական միջոցներով, եւ հեռահար ամէն տեսակի հրթիռներով: Եթէ հրեաները որոշեն Կազա մտնել, կրնան յաղթել, բայց հարիւրաւոր զոհեր պիտի տան, որուն համար պատրաստ չեն:

Յամենայնդէպս այստեղ Միջին Արեւելք է եւ որեւէ ատեն կրնայ պատերազմ բռնկիլ եւ այն ատեն չի բացառուիր, որ մեծ պատերազմի մը պարագային, որ նոյնիսկ Լիբանանն ու Իրանն ալ կը ներքաշուին:

«Ռամկավար մամուլ»

Ամերիկեան Բարքեր

ԳԷՈՐԳ ՔԷՕՇԿԷՐԵԱՆ

Անհաւատալի, Բայց Իրաւ . . .

Նախաբան

Nike թենիսի յատուկ կօշիկներ (tennis shoes) արտադրող աշխարհահռչակ ընկերութիւն մըն է որուն կօշիկները սիրուած եւ փնտռուած են աշխարհով մէկ, որքան որ ալ սուղ ըլլան անոնք: Այս ընկերութիւնը հիմնուած է 1964-ին, Օրեկոն նահանգի Իւճին քաղաքին մէջ:

Վերջերս սակայն այդ ընկերութիւնը դէմ յանդիման գտնուեցաւ տարօրինակ երեւոյթի մը որ ցնցեց զայն եւ հարկադրուեցաւ դատական միջոցներով վերջ տալ այդ անիրաւութեան: Հիմա թոյլ տուէք բացատրեմ որ ինչ է տեղի ունեցածը:

Satan Shoes

Ուրեմն, 2016-ին Պրուքլինի մէջ հիմնուած ուրիշ ընկերութիւն մը՝ MSCHF անունով, Nike Air Max 97 տեսակի 160 տոլար արժող կօշիկները կարգ մը բարեփոխումներով վերանուանած է Satan shoes (տես նկարը) եւ ծախու դրած 1,018 տոլարի:

Այդ կօշիկներէն արտադրած է միայն 666 զոյգ: Իսկ ի՞նչ է յատկանիշը այդ կօշիկներուն՝ զորս կոչած է «Սատանա» կօշիկներ: Անոնց վրայ կարմիրով գրուած է, Luke 10:18. Եթէ Սուրբ Գիրքը բանաք Ղուկասու Աւետարանի 10րդ գլխու, 18րդ համարը՝ հոն պիտի կարդաք հետեւեալը: Յիսուս ըսաւ անոնց, «Սատանան փայլակի պէս երկինքէն վար ինկած կը տեսնէի:»

Առաւել՝ այդ կօշիկներուն կռունկներուն մէջ զետեղուած է մարդկային արիւն: Բայց արիւնը ի՞նչ առնչութիւն ունի Սատանայինն հետ, չհասկցայ: Բարեբախտաբար Nike եւ MSCHF ընկերութիւնները իրարու հետ համաձայնած են որ շուկայէն յետս կոչեն այդ կօշիկները: Իսկ արդէն անոնք որոնք գնած են այդ կօշիկները, իրենց պիտի վերադարձուի լման գինը, առ ի հատուցում:

Jesus Shoes

Զարմանալիօրէն նոյն այդ ընկերութիւնը՝ MSCHF, Nike Air Max 97 տեսակի կօշիկներէն ուրիշ տարբերակ մը հանած է եւ կոչած զայն Jesus shoes (տես նկարը) եւ ծախու հանած 4,000 տոլարի: «Յիսուս» կօշիկները՝ ինչպէս նկարը ցոյց կու տայ, զարդարուած են խաչով եւ անոնց կռունկներուն մէջ զետեղուած է «սրբացած» ջուր . . . Holy water-ը Յորդանան գետէն բերուած եւ կղերականի մը կողմէ օրհնուած ջուր է: Առաւել՝ կօշիկներուն վրայ գրուած է MT. 14:25. Դարձեալ եթէ Սուրբ Գիրքը բանաք Մատթէոսի Աւետարանի 14-րդ գլխու 25-րդ համարը, հոն պիտի կարդաք հետեւեալը: «Գիշերուան չորրորդ պահուն Յիսուս դէպի նաւը գնաց, ծովուն վրայէն քալելով:» Ուրեմն միտք բանին այն է թէ այդ կօշիկները հագնողն ալ իբրեւ թէ՝ Յիսուսի նման ջուրի վրայէն կը քալէ . . .

Բայց՝ եթէ ինծի հարցնէք, ի՞նչ պէտքը կայ Աւետարանը մէջբերելու կօշիկներուն վրայ: Ուրիշ տեղ չմնա՞ց Աւետարանը քարոզելու:

Յաջորդիւ պիտի նկարագրեմ Nike ընկերութեան կողմէ արտադրուած ուրիշ կօշիկներ, որոնք բարեբախտաբար Սուրբ Գրային բնոյթ չունին՝ այլ կը ներկայացնեն պատմական երեւոյթներ, գիտական թէ ֆիլմարուեստի բնագաւառներէն:

Lunar Shoes

Առաջին առթիւ թոյլ տուէք նկարագրել զոյգ մը կօշիկ՝ որ կը ներկայացնէ երեւոյթ մը, գիտական աշխարհէն: Յունիս 7, 1969-ին, ամերիկացի աստղանաւորդ Նիլ Արմսթրոնկ առաջին մարդը հանդիսացաւ որ ոտք կոխեց լուսնի վրայ եւ մի քանի քայլ առնելով՝ հոն զետեղեց ամերիկեան դրօշակը:

Պատմական այս երեւոյթը յաւերժացնելու համար՝ Nike ընկերութիւնը արտադրած է Lunar shoes (տես նկարը), այսինքն լուսնային կօշիկներ՝ որոնց գինը հասած է մինչեւ 100,000 տոլարի: Եթէ ուշի ուշով դիտէք նկարը, պիտի տեսնէք թէ այդ կ՛արտացոլացնէ լուսնի ենթադրեալ մակերեսը:

Back to the Future Shoes

Nike ընկերութիւնը ֆիլմարուեստի աշխարհէն ալ ընտրած է 1985-ին արտադրուած հռչակաւոր Back to the Future ֆիլմը եւ զայն յաւերժացնելու համար արտադրած է զոյգ մը կօշիկ՝ (տես նկարը) որ այդ ժամանակ ծախուած է 15,000 տոլարի . . .

Իսկ ի՞նչ է յատկանիշը այս կօշիկին, այդ որ՝ անոնք առանց կապի են: Սա երեւոյթ մըն է որ պիտի իրականանար «ապագային» միայն: Անշուշտ հիմա այդ մէկը իրականութիւն դարձաւ:

Վերոյիշեալ հազուագիւտ երեւոյթներ արտացոլացնող կօշիկներու շարքը տակաւին շատ երկար է, սակայն դժուար է բոլորին տեղ յատկացնել, քանի այդ ձանձրացուցիչ պիտի ըլլայ ընթերցողին համար: Ուստի կը բաւականանանք այսքանով եւ մնացեալը կը թողունք ընթերցողի երեւակայութեան ու վերջ:

Պէտք է չմոռնալ որ որքան ալ Nike ընկերութիւնը կ՛ուզէ անմահացնել պատմական թէ ընկերային բացառիկ երեւոյթներ, bottom line-ը՝ ինչպէս որ ամերիկացիներ կ՛ըսեն, դրամ շահիլն է, չէ՞ք խորհիր!

Վերջաբան

Եզրակացնելով անհրաժեշտ է ըսել որ կօշիկներու վերոյիշեալ բոլոր գիները թէեւ սուղ են, բայց ժամանակի անցումին հետ անոնց նախնական գիները կը նուազին եւ աւելի մատչելի կը դառնան ժողովուրդին համար:

Թուրք Պատմաբան՝ Ճանտան Պատեմի Հայոց Ցեղասպանութեան Ճանաչումը Լեհաստանի Մէջ

Դոկտ. ԱՐԱ ՍԱՅԵՂ

Հայոց ցեղասպանութեան հանրա-ծանօթ ցեղասպանագէտ Թաներ Աքչամի համաքաղաքացի՝ Արտահանցի թուրք պատմաբան Ճանտան Պատէմը, զրուցակից հիւրն էր «Իմ Հայաստան, իմ հայեր» հանրային հերթական առցանց զրոյցներու շարքի նիստին, որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի 26 ապրիլի 2021 Լեհաստանի Քրաքով քաղաքին մէջ:

Լեհահայ եւ ընդհանրապէս հայկական նիւթերու նուիրուած առցանց «Իմ Հայաստան, իմ հայեր» հարցազրոյցները, որ գրեթէ մէկ տարիէ ի վեր կը ներկայացուին, կազմակերպուած են Լեհաստանի Հայ մշակոյթի ուսումնասիրութիւններու կեդրոնի գործունէութեան ծիրին մէջ: Լեհաստանի մէջ առաջին հայ մշակոյթի ուսումնասիրութիւններու կեդրոնի պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ 21 սեպտեմբեր 2019 թուին Քրաքովի մէջ: Այս հիմնարկը կը համարուի Լեհաստանի մէջ լուրջ հեղինակութիւն վայելող Արուեստի եւ գիտութիւններու ակադեմիայի կառուցուածքի մէկ ստորաբաժանումը:

Օրուայ անգլերէն լեզուով հարցազրոյցի զրուցավարն էր, Եակելոնեան համալսարանի դասախօս եւ հայ մշակոյթի կեդրոնի գիտաշխատողներէն պատմաբան դոկտ. Եագուպ Օշեցքին որ հանրածանօթ է՝ հայոց ցեղասպանութեան, արցախեան հակամարտութեան, հայատեացութեան քաղաքականութեան դէմ իր հայանպաստ դասախօսութիւններով եւ մասնակութիւններով՝ Քրաքովի, Վարշաւայի, Պրուքսէլի թէ այլուր: Հայերէն լեզուի իր ծանօթութիւնը նպաստած է հայկական աղբիւրներուն ծանօթանալու եւ անոնցմով հարստացնելու իր պատմական ուսումնասիրութիւնները, հրատարակուած յօդուածները, գիրքերը, մասնաւորաբար ՀՀ գիտութիւններու եւ ազգային ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկին մէջ իր փործուսման կեցութեան շնորհիւ 2011-2013 ժամանակաշրջանին, ներկայիս կը վարէ Քրաքովի՝ Հայ մշակութային ընկերութեան (OTK) ատենադպրութեան պաշտօնը:

Օրուայ առցանց զրոյցի նիւթն էր հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումի եւ Հայաստանի Ազգային արխիւի մէջ 2009 թուականին առաջին թուրք պատմաբան՝ Ճանտան Պատեմի կատարած ուսումնասիրութիւններու մասին: Զրուցակից հիւրը զրուցավարի հարցումներու ընդմէջէն ներկայացուց Արտահանի, Կարսի շրջաններու ընդհանուր մանրանկարը, հայութեան եւ հոն ապրած ազգութիւններու հետ առնչուած որոշ յիշողութիւններ, իր ընտանեկան յարկի մասին որոշ յուշեր: Հայոց ցեղասպանութիւնը ընդունած պատմաբանը կը ծրագրէ աւելի խորացնել հայկական հարցի իր ուսումնասիրութիւններու ծաւալը հաստատելով նաեւ, որ ներկայիս թուրքիոյ մէջ հայոց ցեղասպանութիւն ուսումնասիրողները արհամարհանքի արժանացած պատմաբաններ են:

Արտահանցի Ճ. Պատեմ ծնած է 1970 թուին, Ռուսական բանասիրութեան եւ արեւելեան Եւրոպայի ուսումնասիրութիւններու ոլորտին մէջ մագիստրոսի կոչումը ստացած է Մեծն Բրիտանիոյ Պիրմինկհամ համալսարանէն 2001 թուին: Իսկ 2007 թուին Օսմանեան պատերազմներու պատմութեան ծիրին՝ Ղրիմի պատերազմի մէջ դոկտորական ստացած է Իսթանպուլի Սապանչը համալսարանէն: Ութ տարի դասախօսած է սոյն համալսարանի մէջ, մշակոյթի պատմութեան, կեդրոնական Ասիոյ թրքական պատմութեան նիւթեր, ինչպէս նաեւ ռուսերէն լեզուի թարգմանութեան դասընթացքներ տուած է: Մասնակցած է բազմաթիւ միջազգային գիտաժողովներու, հեղինակ է գիտական շարք մը յօդուածներու, հրատարակութիւններու որոնք առնչուած են՝ Օսմանեան կայսրութեան եւ Կովկասի, Թուրքիոյ պատմութեան: Ուսումնասիրութիւններ ունեցած է Մեծն Բրիտանիոյ, Հայաստանի, Վրաստանի եւ Գերմանիայի պետական արխիւներու մէջ: Հանդիսանալով առաջին թուրք պատմաբանը, որ 2009 թուին ընդունուած է Երեւանի մէջ Հայաստանի ազգային արխիւի հաւաքածոյին ծանօթանալու եւ ուսումնասիրութիւններ կատարելու, կը տիրապետէ ռուսերէն եւ անգլերէն լեզուներու:

2016 թուին Ճ. Պատեմը մասնակցած է հանրային խնդրագիրի մը ստորագրահաւաքին, որուն մէջ մասնակիցները կոչ ուղղած են թուրքիոյ իշխանութեան երկխօսութիւն վերսկսելու երկրի հարաւարեւելեան շրջաններու խմբակցութիւններուն հետ: Թուրքիոյ կառավարութիւնը ստորագրողները մեղադրած է ազգային դաւաճանութեան եւ ահաբեկչութիւնը խթանելու եւ Թուրքիոյ բարի անունը վիրաւորելու յանցանքով: 2016 թուի օգոստոսին, թուրքիոյ կառավարութեան որոշումով, Ճանտան Պատեմին կ՛արգիլեն պետական բոլոր համալսարաններու ու գրասենեակներու մէջ աշխատանքէն: 2019 թուի փետրուարին պատմագէտը իր ստորագրութեան համար իբրեւ մեղաւոր կը դատապարտուի երկու տարուայ ազատազրկման, սահմանափակումներու ենթարկուած են նաեւ իր ճամբորդութիւնները: Թուրքիոյ մէջ սպառնալիքներու, միեւնոյն ժամանակ հետազօտական եւ դասաւանդման հնարաւորութիւններէն զրկուած պատմաբանը անապահով վիճակի մէջ, կը փորձէ հարմար ելքեր փնտռել միջազգային կրթական ծրագիրներու շրջանակներու օգնութեամբ:

Նկատի առնելով որ պատմաբան Ճ. Պատեմ վերջին տարիներուն սպառնալիքներու եւ բռնաճնշումներու ենթարկուած է, մանաւանդ Թուրքիոյ համալսարաններու մէջ աշխատանքէն հեռացումի ալիքի պատճառով, չկարողանալով նաեւ իր երկրին մէջ անվտանգ շարունակելու իր հետազօտական գործունէութիւնը, դիմած է Լեհաստանի Քրաքով քաղաքի մէջ գործող Villa Deciush մշակոյթի միջազգային հիմնարկին որ կը համագործակցի տեղւոյն Եակելոնեան համալսարանի հետ իրականացնելու „Scholars At Risk” «Գիտնականներ սպառնալիքի տակ» կրթաթոշակի ծրագիրներ, որոնք կը հոգան վտանգի, հետապնդումներու, սպառնալիքներու եւ անհանդուրժելի պայմաններու տակ գործող գիտնականներուն օգնութիւն եւ կրթաթոշակներ տրամադրելու եւ աջակցութիւն յայտնելու անոնց ուսումնասիրութիւնները եւ հետազօտական պրպտումները շարունակելու համար: Ուստի այս ծրագրի շնորհիւ Ճ. Պատեմը առաջին թուրք պատմաբան է որ կրթաթոշակ ստացած է, օգտուելով սոյն ծրագրէն՝ նոյեմբեր 2020 էն մինչեւ ապրիլ 2021 ուսումնասիրութիւններ կատարելու Քրաքովի վերոյիշեալ համալսարանին մէջ:

Լեհաստանի մէջ հանրային առցանց զրոյցի առիթով թրքահպատակ այս մտաւորականի հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը կու գայ հարստացնելու երկար ցանկը բոլոր այն թուրք մտաւորականներուն, հասարակական գործիչներուն, արուեստի, գրականութեան եւ թէ համալսարաններու դասախօսներուն, որոնք օրըստօրէ կը բազմացնեն հայոց ցեղասպանութիւնը ընդունողներու, ճանչցողներու եւ վկայողներու անուանացանկը, հակառակ իրենց թուրք պետութեան ժխտողական եւ ուրացող քաղաքականութեան: Նման թուրք անձնաւորութիւններ հաւատարիմ մնալով իրենց գիտութեան, խիղճին ու կոչումին, քաջութիւնը ունեցած են եւ կը շարունակեն ունենալ բացայայտ ձեւով արտայայտելու 1915 թուի հայոց բնաջնջումի ողբերգութեան իրականութիւնը եւ անուրանալի ճշմարտութիւնը:

Ո՞վ է Թրքական Ժողովրդավարութեան Թշնամին՝ Էրտողա՞ն, Թէ՞ Բանակը

Սկիզբը էջ 04

Էրտողան անմիջապէս սկսաւ իր կնիքը դնել երկրին վրայ՝ պաշտօնավարութեան առաջին երկու տարուան ընթացքին մշակելով եւ որդեգրելով 500 օրէնք: 2010ին, իր մանտան ծաւալելու միտումով, Էրտողան հանրաքուէի միջոցով առաջադրեց սահմանադրական երկու տասնեակ փոփոխութիւններ, մինչ Եւրոպական Միութեան անդամակցութեան չափանիշներուն հասնելու նպատակով բարելաւուած քաղաքացիական ազատութիւններուն մէկ մասը կը չքանար: Կը սահմանափակուէին մամլոյ ազատութիւնները, բազմաթիւ կայքէջեր կը փակուէին եւ պատկերասփիւռի կայաններուն գործելու շարժումը կը սահմանափակուէր:

2013ին, Պոլսոյ Կէզի զբօսայգիի բողոքի ցոյցերէն յետոյ, աւելի քան 80 լրագրողներ գործէ արձակուեցան: Լրագրողներ ընդհանրապէս կրնան դատական հետապնդումի ենթարկուիլ կառավարութիւնը քննադատող որեւէ գրութեան պարագային: Էրտողան ճիգ չխնայեց նաեւ տկարացնելու դատական իշխանութիւնը: Ան իրաւունք ստացաւ նշանակելու սահմանադրական դատարանի 17 անդամներուն 14ը: 2014-ին, 3000 դատաւորներ հեռացուեցան: Դատարաններուն փոխարէն, իբրեւ օրէնդիր մարմին, խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն վայելող Էրտողանի կուսակցութիւնը ինք կը վերահսկէ եւ կը ճշդէ ընտրութիւններուն մասնակցելու իրաւունք ունեցող կուսակցութիւններու ցանկը: Տակաւին, 2015ին, Ազգային Հետախուզական Կազմակերպութեան (գլխաւորուած նախագահին կողմէ նշանակուած պաշտօնատարի մը կողմէ) կը տրուի Թուրքիոյ մէջ ոեւէ անձ հետապնդելու իրաւունք, առանց դատական իշխանութիւններէն արտօնութիւն ստանալու:

Միւս կողմէ, զինուորականները երբեք չյաջողեցան «ձեւի բերելու» Էրտողանը: Ի տարբերութիւն իր նախորդներէն ոմանց, երբ բանակը կը սպառնար անուղղակի վերահսկողութիւն հաստատել քաղաքական կեանքին վրայ, Էրտողան կը մերժէր ենթարկուիլ սպառնալիքներուն, օրինակ 2007ին, հակառակ զինեալ ուժերու ընդդիմութեան, ան առաջադրեց եւ պարտադրեց արտաքին գործոց նախարար Ապտալլա Կիւլի նախագահի ընտրութիւնը: Եւ 2016ի յեղաշրջման փորձէն ասդին, Էրտողան յստակ դարձուցած է, որ ինք ուղղակիօրէն պիտի վերահսկէ զինեալ ուժերը: Քանի մը օրուան մէջ, ան 100 զօրավար եւ աւելի քան 1500 սպայ վտարեց բանակէն:

Ընդհանուր առմամբ, յեղաշրջման ձախող փորձին հակազդեցութեան տարողութիւնը երբեք չէր նախատեսուած: Աւելի քան 16 հազար հոգի ձերբակալուեցան եւ առնուազն 60.000 պաշտօնեաներ գործէ արձակուեցան: Սակայն ակնկալելի էր նման քայլ Էրտողանէն, որուն իշխանատենչութիւնը, ըստ շատերուն, սահման չունի եւ կրնայ հասնիլ մինչեւ «կայսերական նախագահութիւն» հաստատելու աստիճանին:

Կը մնայ սպասել, որ արդեօք թրքական բանակը որքա՞ն պիտի կարենայ համբերել Էրտողանի իշխանատենչական նկրտումներուն, երկրի մը մէջ, ուր զինուորականները միշտ պատրաստ եղած են իրենց մենատիրական թաթը երկարելու, երբ իբրեւ «թրքական ժողովրդավարութեան խնամակալ» վտանգուած եղած է անոնց քեմալական աւանդը:

Իբրեւ եզրակացութիւն, կ՛արժէ յիշեցնել, որ 20-րդ դարու երկրորդ կիսուն, 1960-ին, 1971-ին, 1980-ին եւ 1997-ին, թրքական բանակը չորս անգամ միջամտած է քաղաքական կեանքին մէջ: Անոնց առաջին երեքը ունեցած է արիւնալի հետեւանք: Պամութիւնը պիտի կրկնէ՞ ինքզինք: Կ՛արժէ սպասել մինչեւ 2023-ին նախատեսուած երեսփոխանական ընտրութիւնները… որ նաեւ կը զուգադիպի քեմալական Թուրքիոյ հիմնադրութեան 100-ամեակին:

Տեսակէտ

Կանխել՝ Փանթուրքիզմի Ծրագիրը Իմաստուն Ոճով, Ոչ՝ Ճակատումի

ՄԵԹՐ ԳԱՍՊԱՐ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

*Հայ-թուրք **համակեցութիւնը** կարելի է, երբ Թուրքիա հրաժարի Փանթուրքիզմէն:*
Գ.Տ.

*Սպասելի է, որ **հզօր** տէրութիւն մը դաւանի «**մարդը մարդուն՝ գայլ**» նշանաբանը: Անսպասելին եւ արտառոցը այն է, երբ **տկար** պետութիւն մը **չդաւանի «մարդը մարդուն՝ եղբայր»** նշանաբանը:*
Գ.Տ.

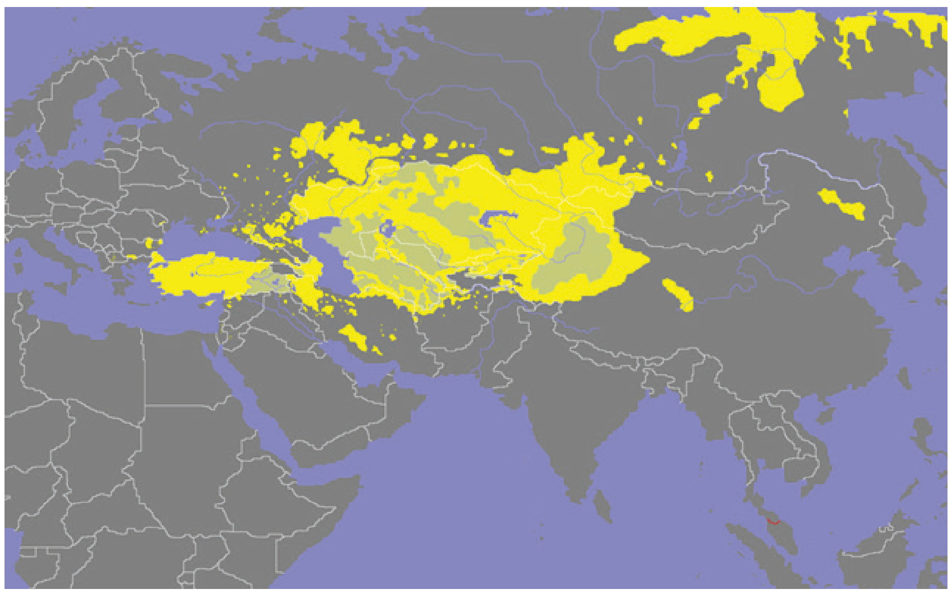

Անդրկովկասի կայունութիւնն ու խաղաղութիւնը խախտող մեծագոյն վտանգը Փանթուրքիզմի Ծրագիրն է: Ըստ որուն, անհրաժեշտ է՝ Միացեալ Հայաստանը սրբել-հանել քարտէզէն ու Պատմութենէն, որպէսզի կարելի ըլլայ **ցամաքային անմիջական կապի ստեղծումը**՝ Թուրքիոյ եւ Ազրպէյճանի միջեւ, **դէպի Կեդրոնական Ասիա** տարածուելու ճամբան բանալու համար **Թուրքիոյ առջեւ**:

Իսկ այս Ծրագիրը **յղացողները թուրքեր չէին**, այլ՝ Արեւմուտքի դէպի Արեւելք ծաւալելու նպատակ ունեցող **իմփերիալիստ** տէրութիւններուն ծառայող Սիոնիզմը՝ իր պատմագիրներով, որոնք նոյնպէս հրեաներու կրօնքին հետ ոչ մէկ կապ ունին: **Զուտ իմփերիալիստական** քաղաքական Ծրագիր մըն է՝ մշակուած Միջին Արեւելքի համար: Հեղինակաւոր հրեայ, **հակասիոնական** լեզուաբան Նոամ Չոմսքիի կարծիքով, **սիոնական Իսրայէլը** եւ **փանթուրքական Թուրքիան**՝ ամերիկեան իմփերիալիզմի երկու **օֆֆշոր** ռազմակայաններն են. մէկը՝ **Ռուսաստանի դէմ**, Կեդրոնական Ասիոյ տարածաշրջանին համար, իսկ միւսը՝ **Արաբ Աշխարհին դէմ**, Միջին Արեւելքի տարածաշրջանին համար: Եւ մենք կ՚աւելցնենք՝ թէ այս երկուքը եւ տարատնկեալ ԱՄՆ-ը, երեքով կը կազմեն **անսուրբ երրորդութիւնը տարատնկեալ պետութիւններու**, որոնց դաշինքը **գոյութենական** եւ անքակտելի է:

Հետեւաբար, Թուրքիա առանձին չի կրնար կենսագործել Փանթուրքիզմի Ծրագիրը, առանց Արեւմուտքի **իմփերիալիստական** տէրութեան մը նեցուկին ու հովանաւորութեան եւ ֆինանսաւորումին:

Այսօր, **Արեւմուտքը նահանջի մէջ է** եւ Փութինի Ռուսաստանը կը փորձէ **կանխել** Փանթուրքիզմի Ծրագիրը, **իմաստուն ոճով**, եւ ոչ թէ **ճակատումի** (որ կորստաբեր է եւ երկարատեւ), Անդրկովկասի խաղաղութիւնը երաշխաւորելու համար: Եւ այդ նպատակով՝ **խաղաղ համակեցութիւն** մը ստեղծելու համար տարածաշրջանի ժողովուրդներուն միջեւ:

Հայ-թուրք համակեցութիւնը **կարելիութիւն մըն է**, որովհետեւ՝ **երկու դրացի ժողովուրդներու միջեւ թշնամանքը չի կրնար յաւիտեան տեւել** (ինչպէս դիտարկած է լուսամիտ Վահան Թէքէեան): Նահատակ հերոս Հրանդ Տինք կը հաւատար, որ հայ-թուրք համակեցութիւնը **հնարաւոր է**՝ Թուրքիոյ վարչակարգին **դեմոկրատականացումով**: Իսկ մենք համոզուած ենք, որ այս համակեցութիւնը կարելի է՝ **գլխաւորաբար** Թուրքիոյ **վերջնական հրաժարումովը Փանթուրքիզմի Ծրագիրէն:** Քանի որ, Թուրքիոյ վարչակարգը բռնատիրական է եւ Փանթուրքիզմը **Թուրքիոյ բոլոր բնակիչներուն ծրագիրը չէ,** այլ՝ կան **հակա-փանթուրք թուրքեր,** ինչպէս որ կան **հակա-սիոնական հրեաներ**: Ուրեմն. **երբ հակա-փանթուրք թուրքերը մեծամասնութիւն կազմեն եւ գրաւեն իշխանութիւնը** Թուրքիոյ մէջ, **Նոր Թուրքիան** պիտի ճանչնայ Մեծ Եղեռնի երկու ոճիրները (ոչ միայն հայասպանութիւնը, այլեւ՝ Արեւմտահայաստանի հայաթափումն ու զաւթումը): Գալիք Նոր Թուրքիոյ **յառաջապահ ուժերն էին՝ քիւրտ, թուրք, ալեւի եւ ամէն ազգի,** որոնք մասնակցած էին Հրանդ Տինքի թաղման հարիւր հազարանոց թափօրին «**Ամէնքս Հրանդ Տինք ենք**» ցուցատախտակներով: Սակայն, տակաւին **մօտ չի թուիր ըլլալ** Նոր Թուրքիոյ գալուստը: Իսկ Սուլթան Էրտողանի **ետդարձը Փանթուրքիզմի սեւտայէն**… գրեթէ անհաւանական է: Քանի որ, ան բանակը մաքրագործած է քեմալական **ապակրօն եւ ապաթուրանական** սպաներէն, իսկ **դեմոկրատական ուժերը տակաւին միաւորուած չեն** (նաեւ՝ նոյնքան դէմ են բանակի **հակադեմոկրատական** յեղաշրջումին):

Սուլթան Էրտողան չի վայելեր ոչ-թուրք **թուրքիացիներու** զօրավիգը, ոչ ալ՝ բոլոր **թուրքերու**: Մեկուսացած է նոյնիսկ իր AKP կուսակցութեան մէջ, որուն կարկառուն դէմքերը դուրս եկած են անկէ եւ կազմած իրենց տարբեր՝ **ընդդիմադիր** կուսակցութիւնը: Եւ իր երէկի վարչապետը՝ Տաւութօղլուն, հրապարակաւ պախարակեց զինք ըսելով. **եթէ 20-րդ դարու Չար Մարդը Հիթլէրն էր, 21-րդ դարու Չար Մարդը Էրտողանն է**:

Հետեւաբար. Փութին Էրտողանի եւ Թուրքիոյ դէմ չի վարեր **ճակատումի** քաղաքականութիւն, որ կրնայ **զօրացնել Էրտողանը,** եւ՝ **Ռուսաստանին թշնամացնել** Էրտողանի ընդդիմադիր ուժերու մէկ մասը: Այլ, Փութին կը փորձէ, **գործնական քայլերով, Էրտողանը հեռացնել Փանթուրքիզմի Ծրագրէն** եւ այդ ծրագրի արեւմտեան հաւանական հովանաւորներէն (ՕԹԱՆ-էն):

Այլ խօսքով. Անդրկովկասի ժողովուրդներուն եւ Թուրքիոյ միջեւ **խաղաղ համակեցութիւնը ինքնին՝ ուղղակի արգելք մըն է Փանթուրքիզմի Ծրագրի գործադրութեան**: Զի խաղաղ համակեցութիւնը կ՚ենթադրէ **շրջափակումներու վերացում, դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատում եւ բնականոնացում**: Ասիկա գոյութիւն ունէր Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի միջեւ, **Սովետի օրով, երբ արգիլուած էր ազգամիջեան թշնամանքը,** եւ **քաջալերուած՝ ժողովուրդներու եղբայրակցութիւնը**: Որովհետեւ՝ Սովետի արժեհամակարգին մէջ, «**մարդը մարդուն եղբայր**» նշանաբանը կը գործածուէր: Սակայն, Սովետ Միութեան ինքնալուծարումով, երբ Հայաստան եւ Ազրպէյճան որդեգրեցին **վայրի դրամատիրութեան համակարգն ու արժեհամակարգը**, սկսաւ գործադրուիլ «**մարդը մարդուն՝ գայլ**» նշանաբանը, եւ Ազրպէյճանի մէջ շղթայազերծուեցաւ՝ **Փանթուրքիզմի շունչով հայատեացութեան քարոզարշաւը**, որ հասաւ այս երկրորդ պատերազմին, քանի որ Գ. Հանրապետութեան օլիգարխիկ համակարգին մէջ ալ տիրող նշանաբանը «**մարդը մարդուն՝ գայլ**»ն էր. եւ՝ Գորշ Գայլը յաղթեց… Թուրքիոյ նեցուկով աւելի զօրաւոր ըլլալուն համար: Արտառոցը այն է, որ **տկար** Հայաստանի Գ. Հանրապետութիւնը եւս կը դաւանէր «**մարդը մարդուն՝ գայլ**» նշանաբանը… ի վնաս **սեփական ժողովուրդին**, իր արտաքին ճակատին վրայ, յաչս թուրք-թաթար թշնամիներուն, մոռացութեան տալով «**ծանիր զքեզ**»ը: Բայց, «**հայուն չափը՝ չափազանցն է**», ըսած է Դերենիկ Դեմիրճեան:

«**Մարդը մարդուն՝ գայլ**» նշանաբանը կը պատկանի **բարբարոսային** հասարակարգին (այսինքն՝ **վայրի դրամատիրութեան**, զոր Ֆրանչիսկոս Ա. Պապը որակեց **Արդի Ստրկատիրութիւն** _ Modern Slavery): Իսկ «**մարդը մարդուն՝ եղբայր**» նշանաբանը՝ **մարդկայնական** հասարակարգին նշանաբանն է: Ուրեմն. մերինին նման փոքր ժողովուրդները՝ առաջինները պիտի ըլլան, որդեգրող **մարդկայնական** հասարակարգ:

Խիստ ուշագրաւ եւ նշանակալից յայտարարութիւն մըն է Մարիա Զախարովայի այն խօսքը՝ Անդրկովկասի դրացի ժողովուրդներուն միջեւ **համակեցութեան** շուրջ, թէ՝ «Պաքուի եւ Երեւանի համակեցումի համապատասխան ջանքերէն, եւ այլ երկիրներու ալ (այսինքն՝ Ռուսաստանի) օգնութենէն բացի՝ **օգտակար կը նկատենք միջազգային իրաւասու կառոյցներու մասնակցութիւնը**»:

Այլ խօսքով. Անդրկովկասի դրացի ժողովուրդներու միջեւ համակեցութեան խնդիրը կը դնէ **Միջազգային Հանրային Իրաւունքի շրջագիծին մէջ**…: Այսինքն. Ռուսաստան, այս խնդրի լուծման համար պիտի կիրարկէ **Միջազգային Հանրային Իրաւունքի նորմերն ու սկզբունքները, որոնց յարգումը նախապայման մըն է համակեցութեան եւ բնականոնացումին**: Ասիկա՝ **կամաւոր, նախաձեռնող եւ հզօր հաշտարար** կողմին (Ռուսաստանի) դրած **նախապայմանն է** երկու կողմերուն, անոնց դնելիք նախապայմաններէն **առաջ**… ինչ որ **կը փարատէ ամէն կասկած կամ տարակոյս՝ անպայմանադիր**, **կոյր համակեցութեան մը**… Ս. Սարգսեանի Ցիւրիխեան փրոթոքոլներուն օրինակով: Չմոռնանք, որ այս հզօր հաշտարարը **թիւ 1 պատնէշն է** Փանթուրքիզմի Ծրագրին դէմ…, թիւ 2-ը՝ Իրանն է, իսկ թիւ 3-ը՝ Հայաստան:

Խիստ կարեւոր նշանակութիւն ունին նաեւ Լաւրովի կրկնած հետեւեալ երեք հաստատումները, թէ՝

1 – Ղարաբաղի կարգավիճակը **ոչ փոխուած է** եւ ոչ ալ **վերջնական ճանաչում** ստացած,

2 – Ատիկա **պիտի որոշուի յետ բանակցութեանց** Արցախի կարգավիճակին հետ միասին, եւ

3 – Թէ Ռուսաստան նպատակ չունի **Ղարաբաղը առնելու Ռուսաստանի կազմին մէջ**:

Այս հաստատումները կը հերքեն Ազրպէյճանի եւ Թուրքիոյ այն յոխորտանքները, թէ՝ Ղարաբաղը **անցեալ պատմութիւն դարձաւ**:

Փանթուրքիզմի Ծրագրին դէմ **բացորոշ ընդդիմութիւն է** նաեւ՝ Իրանի արտգործնախարար Մոհամետ Ժաւատ Զարիֆի այն յայտարարութիւնը, թէ՝ «Մեր կարմիր գիծը **Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքային ամբողջականութիւնն է**», որ **պատնէշ** մըն է նաեւ Փանթուրքիզմի Ծրագրի **առաջին իսկ քայլին դէմ**, ՀՀ վերացման դէմ…: (Փանթուրքիզմի քարտէզին վրայ, Իրանի Արեւմուտքը կոչուած է Հարաւային Ազրպէյճան):

Այս լոյսին տակ, նենգամիտ ծուղակ մըն է Էրտողանի առաջարկած «**վեցեակ**»ի կամ «**3+3**»ի ծրագիրը՝ Ռուսաստանի, Թուրքիոյ, Իրանի, Ազրպէյճանի, Վրաստանի եւ Հայաստանի միջեւ, Անդրկովկասի երեք դրացիներուն եւ անոնց շուրջ երեք մեծերուն միջեւ, կամ՝ երեք քրիստոնեայ եւ երեք իսլամ դրացիներու միջեւ: Եթէ Էրտողան՝ իր ոչ միայն ներքին, այլեւ՝ արտաքին, միջազգային մեկուսացումէն դուրս գալ կ՚ուզէ՝ շահելով, քրիստոնեայ երեքին եւ մէկ իսլամին բարեկամութիւնը: Այդ մէկ իսլամը՝ Իրան, **թիւ 2 պատնէշն է** Փանթուրքիզմի ծրագրին, եւ՝ թշնամին ԱՄՆ-ի, ՕԹԱՆ-ի եւ Իսրայէլի:

Շար. էջ 08

Տեսակէտ

Կանխել՝ Փանթուրքիզմի Ծրագիրը Իմաստուն Ոճով, Ոչ՝ Ճակատումի

Սկիզբը Էջ 07

Եւ սակայն, այս «**վեցեակ**»ը հեռացում մըն է թէ՛ ԱՄՆ-էն, թէ՛ ՕԹԱՆ-էն եւ թէ Իսրայէլէն, առանց որոնց նեցուկին, Թուրքիա չի կրնար առնել Փանթուրքիզմի ծրագրին առաջին քայլը: Այդ վեցեակին երեքը թշնամի են Փանթուրքիզմին, իսկ Վրաստանի վարչապետը կը յայտարարէ, թէ՝ Վրաստան **բարի դրացիական** յարաբերութիւններ կ'ուզէ ունենալ, **հաւասարապէս**, թէ՛ Ազրպէյճանի եւ թէ՛ Փանթուրքիզմի դէմ **թիւ 3 պատնէշ** Հայաստանի Հանրապետութեան հետ: Եւ արդէն, նման վեցեակի գոյառումը ինքնին՝ մեծ պատնէշ մըն է Փանթուրքիզմի Ծրագրին դէմ, որմէ Էրտողան տակաւին վերջնապէս չէ հրաժարած…: Ուրեմն. ծածկամիտ ու նենգամիտ թակարդ մըն է Էրտողանի առաջարկը:

Ներկայիս, խօսքը կը վերաբերի **Անդրկովկասեան երեք դրացի ժողովուրդներուն միջեւ խաղաղ համակեցութիւն ստեղծելու մասին**, որովհետեւ **Անդրկովկասի խաղաղութիւնն ու կայունութիւնը կը հետաքրքրէ Ռուսաստանը**, որուն ռազմական անվտանգութեան հայեցակարգը՝ Անդրկովկասը կը նկատէ Ռուսաստանի **անվտանգութեան գօտին**, Կեդրոնական Ասիոյ հետ միասին, որուն պատճառով է որ Ռուսաստան թշնամին է Փանթուրքիզմի Ծրագրին. սակայն, ոչ՝ Իսլամ կրօնին:

Եւ տակաւին. եթէ յաջողուի ստեղծումը Անդրկովկասեան ժողովուրդներուն, կամ՝ առնուազն Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ, եւ Հայաստանի նոր համակարգին իշխանութիւնը բարձրացնէ Ջաւախքի հարցը եւ դիմէ Ռուսաստանի միջամտութեան Վրաստանի մօտ, որպէսզի Ջաւախքը միացուի Հայաստանին. այդպիսով **անմիջական կապ հաստատելով** Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ: Այդ պարագային, Ռուսաստան եւ Անդրկովկաս կը դառնան անխորտակելի հսկայական եւ անառիկ ամրոց մը Փանթուրքիզմի Ծրագրին դէմ: Ասիկա շատ կենսական պահանջ մըն է մեր օգտին, որ կ'արգիլէ նաեւ Ազրպէյճանի կապը Թուրքիոյ հետ՝ Վրաստանի վրայով…:

Սուլթան Էրտողանի հերթական փորձարկումի փուչիկը հիմա՝ **ներքին ճակատի** վրայ, Թուրքիոյ Սահմանադրութեան փոփոխութեան առաջարկն է. անկէ ջնջելու Թուրքիոյ պետութեան **լայիք**, ապակրօնական ըլլալուն վերաբերող յօդուածը, եւ զայն փոխարինելով նոր յօդուածով մը, որ կ'ըսէ թէ՝ **Թուրքիոյ պետական կրօնքը իսլամն է**…: Երկու տասնամեակներ **Աթաթուրքի բարդոյթէն տառապող** Էրտողան, ամէն ինչ ըրաւ՝ Թուրքիայէն վերացնելու համար Մուսթաֆա Քեմալի բոլոր հետքերը: Հիմա՝ ան կը պատրաստուի 2023 թուին նշելու թուրք պետութեան հիմնադրութեան 100-ամեակը Քեմալի կողմէ՝ Լոզանի Դաշնագրով, եւ կ'ուզէ այդ 100-ամեակին ջնջած ըլլալ նաեւ Քեմալէն մնացած **վերջին հետքը՝ պետութեան ապակրօնութիւնը**: Սակայն, այս առաջարկը, ըստ քաջատեղեակ դէտերու եւ իրաւագէտներու, յաջողելու հաւանականութիւն չունի. ոչ միայն **հանրային կարծիքին մօտ**, այլեւ՝ **խորհրդարանին** մէջ, ուր վերջին ընտրութիւններուն AKP կորսնցուց մի քանի տասնեակ աթոռներ, եւ այսօր՝ իր դաշնակից MHP-ի հետ ունին միայն 336 աթոռ, որ խորհրդարանի **2/3-ի մեծամասնութիւնը** չի ներկայացներ: Բայց Էրտողան, այս փորձարկումի փուչիկը կ'արձակէ՝ պարզապէս, հանրային կարծիքի ուշադրութիւնը շեղեցնելու նպատակով իր **երկակ մեկուսացումէն**՝ ներքին եւ արտաքին ալ ճակատներու վրայ: Եւ՝ յաչս Փութինի, արձանագրելու համար իրեն ի նպաստ կէտ մը, առաջարկելով **խաղաղասիրական ծրագիր** մը, որ կը գերազանցէ Փութինի **համակեցութեան** ծրագիրը… **Էրտողանեան մեծամտախտ սնապարծութիւն**:

Տակաւին. Վլատիմիր Փութին նախատեսած է՝ Փանթուրքիզմը կանխելու երկու արմատական ու գործնական առաջադրանքներ ալ:

Առաջինը – **Թուրքիկ Պետութիւններու Համագործակցութեան Խորհուրդին** (ԹՊՀԽ) անդամակցիլ… առաջ քշելով այն հիմնաւորումը, թէ՝ Ռուսական Դաշնութեան անդամներուն **30%-ը թրքալեզու են**, որպէսզի կարենայ կանխարգիլել այս խորհուրդին վերածումը՝ Փանթուրքիզմի Ծրագրի քարոզչութեան բեմի…:

Երկրորդը – Շատ աւելի մեծ Ծրագիր մըն է, որուն նպատակն է **միաւորել** Ատլանտեան Ովկիանոսէն մինչեւ Խաղաղական Ովկիանոս երկարող Եւրոպայի եւ Ասիոյ ցամաքամասերը **ՄԷԿ ցամաքամասի՝ Եւրասիա** անունով, որուն մէջ պիտի ընդելուզուին **Արեւմտեան քրիստոնեայ** եւ **Արեւելեան քաղաքակրթութիւններու արժէհամակարգերը**: Եւրոպայի եւ Ասիոյ մեծակշիռ պետութիւններու (Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա, Սպանիա, Իտալիա, Չինաստան, Ռուսաստան, Հնդկաստան, Իրան) այս միջցամաքամասային (երկրագունդի մեծագոյն ցամաքամասին) **համարկումին մէջ, ժամանակավրէպ եւ անկարելի** կը դառնայ Փանթուրքիզմի **շինծու** Ծրագիրը… եթէ նոյնիսկ՝ **հրաշքով մը,** ամերիկեան իմփերիալիզմը **վերաշխուժանայ** եւ որոշէ **վերակենդանացնել** Փանթուրքիզմի Ծրագիրը…:

Եւրասիոյ կառաշարին **շոգեշարժը** Ռուսաստանն է. իսկ **վարիչը**՝ Վլատիմիր Փութին, **Չինաստանի եւ Հնդկաստանի հաւանութեամբ**…:

Յետ պատերազմեան այս պահուն, եւ զինադադարի լոկ հնգամեայ միջնարարի քանի մը տարիներուն, կայ **մեծ եւ անյետաձգելի մարտահրաւէր մը՝ հայկական կողմին համար**:

1 – **Համահայութենէն** կը պահանջուի՝ **իսկոյն եւ ի սպառ, դադրիլ մեր անելիքները ուրիշներէ սպասելու ապաւինողականութեան յոռի եւ անվայել սովորութենէն**:

2 – Արեւելահայութենէն կը պահանջուի՝ անմիջապէս, Գ. Հանրապետութեան **ապազգային ու ազգաքանդ** համակարգին փոխարէն որդեգրել **ժողովրդահայրենասիրական համակարգով Դ. Հանրապետութիւն, որուն արեւելումը պարտի ըլլալ ռուսական՝ արեւմտաթրքականին փոխարէն**: Եւ որուն առաջին քայլը՝ պարտի ըլլալ **Արցախի Անկախ Հանրապետութեան ճանաչումը անյապաղ**, հերքելու համար Ազրպէյճանի այն պնդումը, թէ՝ Հայաստան կ'ուզէ Ղարաբաղը խլել Ազրպէյճանէն, որուն հիման վրայ՝ Արցախի ինքնորոշման իրաւունքին կը հակադրէ Ազրպէյճանի տարածքային ամբողջականութեան **սկզբունքը**, զոր չի կրնար հակադրել **ինքնորոշման իրաւունքին**, որ erga omnes՝ բոլորին պարտադիր իրաւունք մըն է:

3 – **Արեւմտահայութենէն** կը պահանջուի՝ անյապաղ նախաձեռնել Տարագիր Արեւմտահայութեան Համասփիւռքեան Քոնկրէսի կազմակերպումին, որ իբր **Արեւմտահայութեան կեդրոնական, ներկայացուցչական** (ընտրովի) եւ **միակ լիազօր կառոյց,** տէր պիտի կանգնի Հայ Սփիւռքի մարդկային եւ նիւթական հարստութեան, եւ՝ **Արեւմտահայաստանի հողային դատին**, եւ՝ **Համահայկականութեան** Ոգիին հրամայականով, պիտի համոզէ Կիլիկեան Աթոռը, որ ընդունի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ **միագլխութեան** անհրաժեշտութիւնը, **ի հոգեւորս ենթարկուելով** Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան՝ միջազգային հարթակին վրայ մասնաւորաբար, հաստատելու համար Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ **ազգային եկեղեցիի համազգայնութիւնը**, եւ՝ գէթ հոգեւոր գետնի վրայ, վերջ դնելու մեր **քրոնիկ անմիաբանութեան**:

4 – **Արցախահայութենէն** կը պահանջուի վերստին տոգորուիլ 1994 թ. Յաղթանակին շունչով, պահանջելով՝ **ինքնավստահօրէն մասնակցիլ** յառաջիկայ բոլոր բանակցութիւններուն, **պատերազմող կողմերէն մէկը ըլլալուն հանգամանքով**: Եւ՝ նշանակել արտաքին գործոց նախարարական կազմ մը, որ ատակ ըլլայ անմիջապէս ձեռնարկելու արտասահման շրջապտոյտի մը, պետութիւններէն պահանջելու համար ճանաչում՝ Արցախի Անկախ Հանրապետութեան (այդ կազմին մէջ ներառելով Փրոֆ. Եուրի Բարսեղով. ակադեմական երկին քաջածանօթ իրաւաբան մը, որովհետեւ Բարսեղով **միջազգային հեղինակութիւն մըն է ինքնորոշման իրաւունքի**): Եւ՝ առաջին իսկ առիթով դիմել Արեւելահայաստանի եւ Ռուսաստանի պետութեանց՝ ճանաչումի համար, երկու պետութեանց յայտնելով Արցախի պատրաստակամութիւնը անոնց հետ կնքելու անվտանգութեան դաշինք:

Մեր **արեւելումի եւ համակարգի սխալ ընտրանքին** հետեւանքով մեր կրած խայտառակ պարտութիւնը, զարթուցիչ մը պէտք է ըլլայ՝ Համահայկական Գոյամարտի այս երեք ջոկատներուն, որոնց գոյամարտին բերելիք մասնակցութեան շօշափելի չափէն կախում պիտի ունենայ Հայութեան ապագան, եւ ոչ թէ՝ ուրիշներու ապաւինելու անվայել հիւանդութենէն…: Քանզի ժողովուրդի մը ապրելու եւ գոյատեւելու իրաւունքը կ'երաշխաւորուի միմիայն՝ ի՛ր **սեփական ՈՐՈՇՈՒՄին**, **իմաստուն ԱՐԵՒԵԼՈՒՄին**, **համազգային ՋԱՆՔին** ու **համաժողովրդային ԳՈՅԱՄԱՐՏին շնորհիւ. ո՛չ դուրսին**:

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Պատերազմէն Ետք Գտնուած Ոչ Բոլոր Աճիւնները Կարելի Եղած Է Նոյնականացնել

5 Մայիսի դրութեամբ՝ Արցախեան վերջին պատերազմին զոհուած զինծառայողներու դիակներէն եւ մասունքներէն վերցուած շուրջ 300 փորձանմուշ կարելի չէ եղած նոյնականացնել: Այս մասին տուեալներ հաղորդած է առողջապահութեան նախարարութիւնը:

Ըստ նախարարութեան՝ 5 Մայիսի դրութեամբ դատաբժշկական փորձաքննութեան ենթարկուած է պատերազմի զոհերու 3752 մարմին եւ մասունք, որոնցմէ 70 փորձանմուշ կը գտնուի փորձաքննութեան ընթացքի մէջ: Մինչեւ 4 Մայիսը կատարուած է զոհերու դիակի եւ մասունքի 2875 փորձանմուշներու դատաբժշկական փորձաքննութիւն, որոնցմէ 2580 փորձանմուշ նոյնականացուած է:

Նշենք, որ բազմաթիւ են դէպքերը, երբ զոհուած զինծառայողներու ծնողները կասկածի տակ դրած են DNA նոյնականացման արդիւնքներու արժանահաւատութիւնը եւ պահանջած են կրկնակի հետազօտութիւն իրականացնել: Ոմանք ալ, չվստահելով հետազօտութեան արդիւնքներուն, պահանջած են կենսաբանական նմուշները ուղարկել արտերկիր:

News.am-ի տեղեկութիւններով՝ այս ընթացքին զոհերու շուրջ 100 մասունք արտասահման ուղարկուած է, քանի որ անոնք չափազանց վնասուած եղած են եւ Հայաստանի մէջ առկայ սարքաւորումներով հնարաւոր չէ եղած իրականացնել անոնց նոյնականացումը:

Յիշեցնենք, որ նախորդ տարուան Դեկտեմբերին՝ առողջապահութեան նախարարութիւնը մօտ 300 միլիոն դրամով ԱՄՆ–էն դատաբժշկական նոյնականացման հետազօտութիւններու նոր հոսքագիծ ձեռք բերած էր՝ զոհուած զինծառայողներու ոսկորներու եւ անոնց ծնողներէն վերցուած նմուշներու միջեւ DNA նոյնականացման հետազօտութիւններն իրականացնելու նպատակով:

Մայիսը Իր Բոլոր Վերյիշումներով

ԲԱԳՐԱՏ ԷՍԴՈՒԳԵԱՆ

Վերջին 50 տարիներու ընթացքին Թուրքիոյ բոլոր կառավարութիւններուն համար ճգնաժամ կը նշանակէր Ապրիլ 24 թուականը, քանի որ այդ օր պիտի յիշատակուէին Հայոց ցեղասպանութեան զոհերը, մեղադրանքը ուղղելով Թուրքիոյ պատմութեան հիմնադրութեան շրջանի քաղաքականութիւններուն: Ամէն տարի մեծ մտահոգութեամբ կը սպասուէր ԱՄՆ նախագահի այդ օրուայ առթիւ յայտարարութիւնը, վախ ու դողով սպասելով թէ յանկարծ ցեղասպանութիւն եզրը գործածէ:

Բայց այդքանը չէր միայն: Ամէն տարի այդ լարուածութեան պիտի յաջորդէ Մայիս 1-ի ցոյցերուն պատճառած մղձաւանջը: Կառավարութիւնները 1977-էն ետք յաճախ դիմած են այդ ցոյցերը արգիլելու եղանակին, բայց իրենց դէմ գտած են Մայիս 1-ի, Բանուորներու Համաշխարհային Օրի իր իմաստին վայել կերպով տօնելու ուխտած զանգուածներ: Մանաւանդ այդ զանգուածները միշտ նպատակադրած են արշաւել քաղաքի կարեւորագոյն կեդրոնը՝ Թաքսիմի Հրապարակը: Ուրեմն այս տարի անգամ մը եւս ականատես եղանք նոյն պատկերներուն, քանի որ ոստիկանութիւնը օր առաջէն փակած էր Թաքսիմի Հրապարակ ելլող բոլոր ճանապարհները:

Ուրեմն ինչպէս անցեալին, այս տարի ալ անխուսափելի դարձաւ ցուցարարներու եւ զանգուածներու բախումը ոստիկանութեան հետ: Օրը աւարտեցաւ բերման ենթարկելու բազմահարիւր դէպքերով:

Բայց ինչպէս ըսինք վերի տողերուն, այդքանը չէր միայն: Մայիս 1-ին կը յաջորդէ Մայիսի 3-ը, որ կ'իմաստաւորուի ՄԱԿ-ի կողմէ հռչակուած Մամլոյ Ազատութեան օրի հետ: Ահաւասիկ գլխացաւ մը եւս Թուրքիոյ կառավարութիւններու համար, քանի որ անոնց գործադրած ֆաշիստական քաղաքականութիւններու հետեւանքով երկիրը դարձած է աշխարհի վրայ ամենամեծ թիւով լրագրողներ բանտարկած պետութեան մը:

Պարտինք անգամ մը եւս կրկնել թէ այդքանը չէ միայն: Վրայ կը հասնի Մայիսի 4-ը, որ խորհրդանշական մեկնակէտն է Տէրսիմի ցեղասպանութեան: Մենք հայերս որքան ալ նկատած չըլլանք Հայոց ցեղասպանութիւնը միակը չէ այս հողերու վրայ գործուած եղեռնաբնոյթ ոճիրներուն: 1937 թուականի Մայիսի 4-ին Նախարարաց Խորհուրդը ստորագրեց Տէրսիմի տարածքը հնազանդեցնելու ուղղուած որոշումը: Այստեղ իմաստալից է «հնազանդեցնել» եզրը, քանի որ Տէրսիմի տարածաշրջանը դարեր շարունակ տեւած իր ինքնավարութիւնը կը

շարունակէր պահել նաեւ հանրապետութեան շրջանին:

Հիմնարկութենէն 15 տարիներ անց Թուրքիոյ հանրապետութիւնը երկար քննարկումներէ ետք համոզուեցաւ, որ պահը եկած է այդ անկախութիւնը վերացնելու: Մամուլի միջոցաւ կատարուեցաւ ապատեղեկատուութեան ծառայող յամառ քարոզչութիւն մը, ըստ որու պետութիւնը բռնութեամբ պիտի ընտելացնէր տարածաշրջանի վայրագ բնակչութիւնը: Կատարուեցաւ երկար քննարկումներով ծրագրուած գործողութիւնը, որու հետեւանքով ամբողջ ժողովուրդ մը զոհը դարձաւ ատելութեամբ լցուած խուժանին, որ կը կրէր զինուորի համազգեստ:

Արդիւնքը սոսկալի էր եւ զանազան երեւոյթներով կը նմանէր 20 տարի առաջ հայոց դէմ կատարուածներուն:

Կրկին յիշենք այս յօդուածի բնաբանը դարձած նախադասութիւնը՝ «Այդ քանը չէր միայն»: Ահա կը թեւակոխենք Մայիսի 6-ը, որ ընկերային յիշողութեան մէջ դրոշմուած է երեք անմեղներու կախաղան ելլալու պատկերով: Տենիզ Կեզմիշ, Եուսուֆ Ասլան եւ Հիւսէյին Ինան կը մեղադրուէին պետութեան կարգ ու կանոնը, վերացնելու, գործող մահմանադրութիւնը անգործունակ դարձնելու ամբաստանութեամբ:

Եթէ այս բոլորը կը վերաբերին Մայիսի առաջին օրերուն, վերջին օրերն ալ մեկնակէտը հանդիսացան «Կէզի» զբօսայգիի փառահեղ դիմադրութեան:

Ըստ երեւոյթի Թուրքիոյ կառավարութիւնները տակաւին երկար տարիներ պիտի տանջուին Մայիս ամսու գալուստով, քանի որ բազում են իրենց մեղքերը, որոնց քաւութեան համար մինչեւ օրս շարունակած են անպատիժ մնալ:

«Ակօս»/Պոլիս

Յետադարձ Ակնարկ 44-օրեայ Հայրենական Պատերազմին

ՅԱԿՈԲ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Մի քանի ամիս էր արդէն աշխարհին ամբողջ արգելափակումի մէջ էր այդ անիծեալ «Քորոնա» կոչուած ժահրին պատճառով: Հեռուստատեսիլի պաստառներուն առաջ գամուած, կը հետեւէինք մէյ մը հայրենական, մէյ մըն ալ աշխարհի զանազան երկիրներու անցուդարձները, Լիբանանէն սկսեալ մինչեւ Ամերիկա, այդպէսով լրացնելով մեր ժամանակը մինչեւ կէս գիշեր: Պատերազմի սկզբնական օրերուն այնքան հպարտ էինք հայրենի լուրերով, «յաղթական ենք, յաղթելու ենք» եւ այլ խրախուսական կոչերով, որոնց մասնակից էինք բոլորս, այստեղ, Ամերիկայի մէջ, ներառեալ նաեւ՝ թոռնիկս, Պետիկը, հազիւ 12 տարեկան:

Այնքան հետաքրքիր հետեւողականութեամբ մեզի հարց կու տար «ի՞նչ եղաւ տէտէ, ինչո՞ւ թուրքերը մեր վրայ կը յարձակին, ասիկա արգիլուած չէ՞, Ամերիկան, Ռուսիան կամ Եւրոպական Միութիւնը ինչո՞ւ չեն օգներ մեզի, ասիկա մարդկային իրաւունքներու դէմ չէ՞, ասիկա «ճէնօսայտ» չէ՞» եւ այլ հազար ու մէկ հարցումներ, որոնք իր այդ մատղաշ տարիքին չէին համեմատեր այնքան լուրջ հարցերու տարափով:

«Լա՛ւ տղաս, ի՞նչ կրնանք ընել, մենք հազարաւոր մղոններ հեռու ենք հայրենիքէն, մեր կարելին կ՝ընենք օգտակար դառնալու համար» ըսի: «Օգնութիւն կ՝ուզե՞ն» հարցուց, «այո ինչո՞ւ չէ» ըսի: «Լա՛ւ, ես կ՝երթամ կռուելու եւ պաշտպանելու մեր հայրենիքը, ես զէնք գործածել սորված եմ եւ կրնամ գոնէ անոնց զէնքերուն մէջ փամփուշտ լեցնել » ըսաւ: Ապշահար, բոլորս իր կողմ դարձանք, շատ լուրջ էր եւ ոտքի կանգնած, կարծես հիմա պիտի գործադրէր ըսածը: Մայրը, որպէս սփիւռքահայու մայր, անմիջապէս մէջ մտաւ, «տեղդ նստիր այ տղայ, դուն ուր պատերազմի երթալը ուր» ըսելով: Անշուշտ, հայրենիքի մէջ ապրող մայր մը նման արտայայտութիւն պիտի չ՝ունենար: Մշակոյթի եւ հայրենիքի կամ սփիւռքի մէջ ապրելու մտածելակերպի տարբերութիւնն էր որ կը խօսէր: Հաւատացէք, սիրտս խայտաց այդ տղուն արտայայտութիւնէն: Ամերիկա ծնած եւ մեծցած տղեկ մը, այսօր հայութիւն կը բուրէր, հակառակ անոր որ մի քանի բառ կը խօսէր:

Միտքս ակամայ տարուեցաւ երկու օր առաջ հայրենիքի մէջ «ծանօթի» մը հետ համացանցային խօսակցութեան: Նիւթը անշուշտ, «ինչպէ՞ս էք, լաւ էք, բանի մը պէտք ունիք» եւայլն էր: Բայց վրդով հարց ստեղծուեցաւ մէջս երբ իմացայ թէ տան երիտասարդը «պահուըտած» է եւ կը փնտռուի կառավարութեան կողմէ, զինուորական ծառայութիւնէն խուսափելու յանցանքով:

Անկարելի էր ընկալել նման արտայայտութիւն որ կու գար հայրենիքի մէջ ապրող ծնողքէ մը: Այնտեղ, հայրենիքի սահմանին վրայ, հայ երիտասարդներ իրենց կեանքի գնով, հայրենիքը պաշտպանելու համար զոհած էին կեանք ու ապրուստ, որպէսզի կանգուն մնայ այն ափ մը հողը որ տակաւին կը տուայտէ իր չորս դին սփռուած չարիքներուն դէմ պայքարելով: Իսկ այս երիտասարդին նման բազմաթիւ անողնաշարներ, որոնք շոյուած ու փայփայուած կեանքի հետամուտներ եղած են իրենց կեանքի ընթացքին, զանազան քաղաքական, անհատական, դաւադրական կամ այլ պատճառներով, ո՛չ միայն կը խուսափին հայրենիքի պաշտպանութեան ծառայութիւնէն, այլ նաեւ կը ջանան հայրենիքին խիստ զբաղ եւ ամենակարօտ պահի առիթը շահագործելով, այս կամ այն կազմակերպութեան մէջ մխրճուելով, դաւադրութիւններ սարքել, պարզապէս... «այդ աթոռին» տիրանալու սիրոյն: Բայց, արդեօ՞ք այդ աթոռը կանգուն պիտի մնար պատերազմէն ետք, կամ՝ հայրենիք պիտի մնա՞ր տակաւին, իրենց հարստահարումները շարունակելու համար անմեղ ժողովուրդի մը գլխին:

Խոր մտահոգութիւն է մեր ազգին համար այս պարագան, որ տակաւին կը շարունակուի պատերազմի դադարեցման օրերէն ետք եւս, մինչեւ այսօր:

Անցեալ օր, համացանցէն ծաղրանկար մը կը ստանայի աշխարհի զանազան երկիրներու մէջ նախագահական ընտրութիւններու անուանացանկով: Հաւատացէ՛ք որ ըսեմ թէ՝ միա՛յն Հայաստանի մէջ կային 100-է աւելի թեկնածուներ:

Մենք մեր վրայ կը ծիծաղինք միշտ եւ յաճախ եւ տակաւին ո՛չ մէկը ստանձնած է այն քաջարի քայլը որ կը տանի միաւորման: Արդեօ՞ք «քինկ Արթըրը» պէտք ունինք, այս պարագային՝ մեծ արջը:

Իսկապէս: Հայրենիքի մէջ մենք կարիքը ունի՞նք 100-է աւելի կուսակցութիւններու:

Ամէն մէկ թաղի անկիւն մէկ կուսակցութիւն հիմնուած է, որուն ծրագիր կանոնագիրը նոյնիսկ անյայտ է, ի բաց առեալ լարախաղաղացութենէ:

Այսօր, աշխարհի տարածքին, նման կացութիւն չկայ: Հայրենի իշխանութիւններ, խօսքս ձեզի, միթէ կարելի չէ՞ ամփոփել այդ կուսակցութիւնները գոնէ միայն 5 կուսակցութեանց մէջ:

Աշխարհէն օրինակ կրնանք առնել, եւ Ազգային Ժողովին մէջ կամ դուրսը, 100 կուսակցականի փոխարէն 5-ին խօսքը կրնանք լսել, որը բաւարար է եւ արդար հայ ազգին միակամ գործունէութեան համար:

Մնացեալը՝ յաջորդին:

Հրաժեշտի Վերջին Խօսք Ընկ. Արա Ահարոնեանի Մահուան Տխուր Առթիւ

Սկիզբը էջ 01

Յիշողութիւններուս մէջ թարմ են Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի օրերուն Թէքէեան Վարժարանի շրջափակէն ներս ծաւալած անոր ծառայասիրական գործունէութիւնը, երբ պահակութիւն կ՚ընէինք հոն: Ան ամէն զոհողութիւն յանձն կ՚առնէր հայահոծ թաղերուն մէջ օգնութեան հասնելու բոլորին, յաճախ ֆիզիքական վտանգներու դէմ յանդիման դնելով իր անձը:
Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը պատճառ եղած էր որ ան 1976ին հաստատուէր այս ափերը: Հոս, Ամերիկայի մէջ, ան աւարտեց Նորթրիճ համալսարանը, մասնագիտութիւն ընտրելով թուային ելեկտրոբանութիւնը: Իր մասնագիտութեան եւ ասպարէզին կողքին, նոյնիսկ անոնցմէ ալ աւելի, իր հոգին, կարողութիւնները եւ ժամանակը տուաւ ազգին եւ կուսակցութեան, յաճախ զոհելով նաեւ իր ընտանիքը: Անուրանալի է տասնամեակներու վրայ տարածուող Ընկ. Արայի դերակատարութիւնը Ռ.Ա.Կ.-ի Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանակի զօրացումին եւ մանաւանդ անոր երիտասարդացումին մէջ, հիմնադիր ղեկավարը ըլլալով Ռ.Ա.Կ. Արմենական Երիտասարդական Շարժումին:
Երկար տարիներ գործուն անդամներէն էր Ռ.Ա.Կ.-ի Ամերիկայի Արեւմտեան Շրջանի Շրջանային Վարչութեան: Իր կուսակցանուէր գործունէութիւնը եւ քաղաքական թէ գաղափարական ուժականութիւնը զինք բարձրացուցին մինչեւ ղեկավար պաշտօններու, դառնալով Ռ.Ա.Կ. Կեդրոնական Վարչութեան անդամ: Կազմակերպչական ծիրքին կողքին, Ընկ. Արա Ահարոնեան փայլեցաւ մանաւանդ իր հրապարակագրական եւ կուսակցագիտական աշխատանքներուն ընդմէջէն: Ան ամբողջովին նուիրուեցաւ մտաւորական աշխատանքի: Կուսակցութեան պատմութեան մոռցուած էջերը, հերոսական դէմքերը եւ անոնց նոյնքան հերոսական գործերը ներկայացուց ամբողջ մանրամասնութեամբ, բծախնդրութեամբ եւ պատմական հաւաստիութեամբ: Ռ.Ա.Կ.-ի անմահանուն գործիչներուն կենսագրութիւններուն միջոցով սերունդներուն փոխանցեց հպարտութեան եւ քաջալերանքի բազմաթիւ օրինակներ:
Ընկ. Արայի անդուլ պրպտումներուն եւ ջանասիրութեան արգասիքը եղան Ռ.Ա.Կ.-ի համապարփակ պատմութեան մաս կազմող աշխատութիւններ՝ 2001ին Ռ.Ա.Կ.-ի կազմութեան 80-Ամեակին ձօնուած «Հերոսական Դէմքեր Ռ.Ա.Կ.-ի» գիրքը, որ թարգմանաբար լոյս տեսաւ նաեւ անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով: 2006ին, Ռ.Ա.Կ.ի 85-Ամեակին առիթով, լոյս տեսաւ Ընկ. Ահարոնեանի «Երախտաւորներու Ուղին» գիրքին Ա. Հատորը, իսկ 2014ին՝ Ռ.Ա.Կ.-ի 90-Ամեակին առիթով լոյս տեսաւ նոյնին Բ. Հատորը:
Հիմա, այս պահուն, կ՚անդրադառնանք թէ այս բնագաւառին մէջ Ընկ. Արային բացակայութիւնը որքա՜ն զգալի պիտի ըլլայ եւ հաւանաբար իր գործը շարունակող արժանաւոր փոխարինող մը գտնելու դժուարութեան առջեւ գտնուինք:
Ընկ. Ահարոնեան Հայ Դատի հետապնդման զինուորագրուած գործիչ էր: Ան երկար տարիներ ղեկավարած է Ռ.Ա.Կ. Հայ Իրաւանց Խորհուրդը, որուն գործունէութեան ծիրին մէջ հայանպաստ կարեւոր աշխատանքներ տարած է ամերիկեան տեղական մարմիններու եւ պետական թէ քաղաքական դէմքերու մօտ: Այս ծիրին մէջ կարեւոր գործեր էին «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւն» եւ «Հայաստանի Հանրապետութեան Մարտահրաւէրները» հայերէն եւ անգլերէն հրատարակած աշխատութիւնները:
Թախիծով եւ խորունկ ցաւով է որ մենք վերջին հրաժեշտը կու տանք տարաբախտ մեր թանկագին աւագ ընկերոջ: Այս առթիւ մեր խորին ցաւակցութիւնները եւ վշտակցութիւնները կը յայտնենք կողակցին՝ Տիկին Տիանային, դստեր՝ Ռիթային, որդւոյն՝ Ալեքսին, եւ համայն ազգականներուն, Ռ.Ա.Կ. Կեդրոնական վարչութեան, Ռ.Ա.Կ. Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանային Վարչութեան, Թէքէեան Մշակութային Միութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի աշխարհատարած ընտանիքին:
Թող հողը թեթեւ ըլլայ վրադ սիրելի Ընկեր Արա, մենք միշտ պիտի յիշենք քեզ եւ ազգանպաստ հարուստ գործունէութիւնդ: Պիտի շարունակենք գաղափարական այն ուղին, որուն հաւատացիր եւ ծառայեցիր ողջ գիտակցական կեանքիդ ընթացքին:
Աստուած հոգիդ լուսաւորէ սիրելի եւ թանկագին ընկեր:

ԳԷՈՐԳ ՀԱԼԷՊԼԵԱՆ

Կարդացէ՛ք եւ տարածեցէ՛ք
«Նոր Օր»
շաբաթաթերթը

Ցաւակցական Երեկոյ Ընկ. Արա Ահարոնեանի Յաւիտենական Մեկնումին Տխուր Առիթով

Սկիզբը էջ 02

Ընկ. Դոկտ. Մինաս Գոճայեան

Դոկտ. Մինաս Գոճայեան հակիրճ ձեւով ներկայացուց եւ տուաւ հանգուցեալի բազմակողմանի ծիրքերը եւ Աստուածատուր տաղանդները, ինչպիսին են կազմակերպչական, գրական, երգի, հրապարակագրութեան եւ հրապարակախօսութեան անվիճելի տաղանդները եւ ազգային կուսակցական գիտելիքներու իր ովկիանոսածաւալ պաշարը:

Փրոֆ. Օշին Քէշիշեան

Ապա Դոկտ. Մինաս Գոճայեան հրաւիրեց Լոս Անճելըսի հայ մամուլի նահապետ՝ Փրոֆ. Օշին Քէշիշեան եւ Արա Ահարոնեանի մեր 50 տարիէ աւելի ծանօթներէն Ընկ. Խաչիկ Ճանոյեան, որոնք իրենց

Ընկ. Խաչիկ Ճանոյեան

կարճ խօսքերէն ետք, ելոյթ ունեցաւ գաղութիս ծանօթ երգիչներէն, ՌԱԿ-ի Շրջանային Վարչութեան անդամ եւ ՌԱԿ-ի Գերսամ Ահարոնեան Ակումբի ատենապետ Ընկ. Դաւիթ Սամուէլեան, որ իր գեղաձայն կատարումով երգեց «Հեռացած ընկերներ» երգը խռովելով բոլոր ներկաներուն հոգիները:

Ընկ. Դաւիթ Սամուէլեան

Մօտաւորապէս ժամը 9-ին վերջ գտաւ այդ երեկոն:

Տէր Արշակ Ա.Ք. Խաչատուրեան

Թող հողը թեթեւ գայ սիրելի Արայի մարմնի վրայ:

ԽԱՉԻԿ ՃԱՆՈՅԵԱՆ

Nor Or weekly
Established 1922 in Fresno, CA
www.noror.org
Vol. 99, #20
Wednesday, May 19, 2021
A PUBLICATION OF ARMENIAN DEMOCRATIC LIBERAL PARTY, WESTERN DISTRICT COMMITTEE OF THE UNITED STATES

News from Armenia & Artsakh

Situation on Armenia-Azerbaijan border relatively calm, negotiations continue – MoD

The situation after the provocations carried out by the Azerbaijani Armed Forces on the Armenian-Azerbaijani border on May 12 and 13 has not changed as of the evening of May 18. The situation is relatively calm.

As ARMENPRESS was informed from the press service of the Defense Ministry of Armenia, the Ministry emphasizes the need for a peaceful settlement of the issue, highly appreciates the efforts made by various countries and international organizations in that direction, taking into account their calls for a peaceful solution. In this regard, the talks launched on May 14 still continue. However, in case of an absence of a peaceful settlement within a reasonable time, that is, in case the Azerbaijani military does not return to their initial positions without preconditions, the Armed Forces of Armenia reserve the right to resolve the issue by other means, including force.

The Ministry of Defense of the Republic of Armenia once again declares that any encroachment on the sovereign territories of the Republic of Armenia is absolutely unacceptable, the Azerbaijani military must leave the territory of the Republic of Armenia.

Armenia "hopes" Azerbaijan will follow international calls to pull back troops and won't escalate situation - MFA

The Republic of Armenia is resolute to take all actions to ensure its territorial integrity, and this has been relayed to partners in various arenas, the Armenian foreign ministry spokesperson Anna Naghdalyan said over the international reaction to the Azeri incursion into Armenian territory.

"We once again underscore that the Azerbaijani [military] invaded into Armenia's sovereign territory. We highly appreciate our international partners' calls addressed to Azerbaijan on immediately pulling back its military units from Armenian territory. The Armenian foreign ministry hopes that the Azerbaijani side will follow these calls and won't escalate the situation further."

Azeri troops must pull back from Armenia – Pashinyan

Caretaker Prime Minister Nikol Pashinyan presented the future actions regarding the situation at the Armenia-Azerbaijan border.

"The negotiations continued until late night yesterday, the talks will continue Wednesday," he said at the Security Council meeting. The negotiations have one subject – the Azerbaijani military servicemen must pull back from the territory of the Republic of Armenia. As long as this hasn't happened, we consider this issue, this situation to be a crisis which threatens the sovereignty, stability and territorial integrity of Armenia, a situation which is termed by the Collective Security Treaty Organization's charter, the Treaty on Collective Security and the charter of the Treaty of Collective Security on Crisis Situation Response. As long as our legitimate objective isn't solved, all these mechanisms and simultaneously the Armenian-Russian allied mechanisms must be invoked, which are envisaged for such cases," Pashinyan said.

Pashinyan added that the solution to the issue must be reached politically. "And if such a result won't be possible to be achieved, then with the same logic the military-political mechanisms must be initiated. I mean that the Collective Security Treaty and the Armenian-Russian treaties envisage functions and these treaties are envisaged for this very cases, and we – using our legitimate right, have initiated the launch of these actions," Pashinyan said.

Pashinyan again denies rumors on so-called Zangezur Corridor

Caretaker Prime Minister Nikol Pashinyan chaired a Security Council meeting on May 17.

In his speech, Pashinyan briefed the members of the Security Council on latest updates from the situation at the Armenia-Azerbaijan border.

"Since May 12, when servicemen of the Azerbaijani armed forces breached the Armenia-Azerbaijan border, the situation had the following change or more accurately had the following dynamics: Starting May 14th, some groups of the [Azeri] servicemen pulled back from Armenian territory, a similar process also took place yesterday evening, and there are signs that this could happen today as well, but overall I find the military-political situation to be unchanged since May 12. Meaning, no big changes from military-political perspective took place, some groups pulled back, but the situation hasn't changed from that. What does this mean? This means that we must continue to initiate the Collective Security Treaty Organization's mechanisms and we must continue working in the direction of utilizing the Armenian-Russian allied mechanisms. Our position is unambiguous – the Azerbaijani servicemen must leave the territory of the Republic of Armenia," Pashinyan said, noting that despite his warnings this situation has become a topic for domestic political manipulations.

Pashinyan slammed those who are manipulating this issue and labeled them as "carrying out pro-Azerbaijani activities behind our backs." He was particularly speaking about the manipulations about the so-called Zangezur Corridor, a narrative brought forward by the Azeri leader but denied by Armenian authorities to have anything to do with reality. Pashinyan said those who are developing the narrative in Armenia are "agents of Azerbaijan's information war".

"I want to emphasize that the Republic of Armenia has never and will never discuss a corridor. The discussions which we had are public, they are reflected in the January 11 joint statement and the official information regarding the activities of the trilateral working group," Pashinyan said.

▶ Page 12

News from the World

Iran considers unacceptable any change in Armenia's borders

The Islamic Republic of Iran doesn't accept any change of the region, the territorial integrity of the countries of the region should be maintained, Mojtaba Zolnour, chairman of the Iranian parliament's national security and foreign affairs committee, said, commenting on the current situation on the Armenian-Azerbaijani border and the recent illegal incursion of the Azerbaijani armed forces into Armenia's territory.

"The position of the Islamic Republic of Iran is very clear, concrete and decisive: we do not accept any change of the region, the territorial integrity of the countries of the region must be maintained, we do not accept any extra-regional force near our borders. If they want to take a part of Armenia's territory, and our borders change, and we have a new neighbor, that's unacceptable for us. The past borders must be fully protected and the common border of Iran with Armenia must be maintained", he said.

The Iranian lawmaker noted that both countries have the right to maintain their territory integrity. According to him, Iran supports Azerbaijan's position on maintaining its territorial integrity, but it also supports Armenia's position on maintaining its territorial integrity, land and the border with Iran.

"We are neighbors with both countries, and based on the situation of the past, we support the territorial integrity of the two countries without accepting any change in the region", Mojtaba Zolnour said.

Over 1,500 rockets fired from Gaza Strip at Israel in three days - army

Militants of the radical Palestinian movement Hamas have fired more than 1,500 rockets into Israel since the beginning of the aggravation of the situation on the border with the Palestinian enclave on Monday, Israel Defense Forces wrote on Twitter, reports TASS.

"In the last 3 days Hamas has fired 1,500+ rockets from Gaza all the way into Israel, terrorizing civilians as far as 90 miles away. Hamas, expect a response", Israel Defense Forces wrote.

▶ Page 12

News from Armenia & Artsakh

Pashinyan again denies rumors on so-called Zangezur Corridor

Page 11 ▶

"The next issue I'd like to emphasize is the process of border adjustments and Armenia needs the processes of border adjustment and the opening of communications as much as Azerbaijan does. And in terms of border adjustments there is this kind of a nuance: In the recent days the Azerbaijani propaganda is trying to advance a narrative that the border adjustment process should take place in a bilateral format. Such thing can't happen with the simple reason that Armenia and Azerbaijan don't have relations basically. And both the opening of communications and the border adjustment processes must take place in a trilateral format, around which agreements have been reached several times, and I think that it is also the violation or disruption of these agreements which is the reason of actions of the Azeri military and military-political leadership," he said, presenting future actions.

"The negotiations continued until late night yesterday, the talks will continue Wednesday," Pashinyan added.

"The negotiations have one subject – the Azerbaijani military servicemen must pull back from the territory of the Republic of Armenia. As long as this hasn't happened, we consider this issue, this situation to be a crisis which threatens the sovereignty, stability and territorial integrity of Armenia, a situation which is termed by the Collective Security Treaty Organization's charter, the Treaty on Collective Security and the charter of the Treaty of Collective Security on Crisis Situation Response. As long as our legitimate objective isn't solved, all these mechanisms and simultaneously the Armenian-Russian allied mechanisms must be invoked, which are envisaged for such cases," Pashinyan said.

Pashinyan added that the solution to the issue must be reached politically. "And if such a result won't be possible to be achieved, then with the same logic the military-political mechanisms must be initiated. I mean that the Collective Security Treaty and the Armenian-Russian treaties envisage functions and these treaties are envisaged for this very cases, and we – using our legitimate right, have initiated the launch of these actions," Pashinyan said.

Pashinyan later stated that tension and aggressiveness by Azeri troops is growing after this meeting of the security council.

Armenia submits inter-state complaint against Turkey to ECHR

The Government of the Republic of Armenia submitted on May 9 an Inter-State Application against Turkey to the European Court of Human Rights claiming a number of Convention violations by Turkey by means of recruiting and transporting Syrian mercenaries to Azerbaijan and providing military support to Azerbaijan during the 44-day war, ARMENPRESS reports, the Armenian representation to the ECHR issued a statement.

In particular, the Armenian Government claims that during the 44-day war Turkey has violated the right to life, prohibition of torture and inhuman treatment, the right to liberty, the right to property, the right to personal and family life, as well as a number of other Convention rights of the population of Artsakh and Armenia.

The Government has submitted extensive evidence with regard to the recruitment and transfer of Syrian mercenaries by Turkey to the Republic of Azerbaijan, evidence regarding the supply of military equipment, weapons and ammunition to the Azerbaijani army, as well as other evidence on its involvement to the war.

Most humanitarian aid sent to Armenia came from US, China and France

501.4 tons of humanitarian aid, worth 5 million 209.3 thousand dollars, have been delivered to Armenia in January-March 2021, according to the data released by the Statistical Committee.

In January-March 2021 the humanitarian aid delivered to Armenia increased by 8.2% compared to the same period of 2020. Most of the humanitarian aid came from the United States – worth 1 million 247.4 thousand USD, which is an increase of 90.1% compared to the same period of 2020. The next country is China which sent a humanitarian aid worth 1 million 109.5 thousand USD, which increased by 99% compared to January-March 2020. Then comes France with a total of 564.4 thousand USD humanitarian aid, which increased 3.1 times compared to January-March 2020.

The humanitarian aid from Spain has greatly increased, 21.9 times, comprising 429.7 thousand USD, then comes Netherlands – 306.1 thousand USD, Italy, Germany, etc.

Most of the humanitarian aid sent to Armenia were woven items, followed by industrial products, then chemical and industrial chemistry-related products, equipment and devices, etc.

News from the World

Over 1,500 rockets fired from Gaza Strip at Israel in three days - army

Page 11 ▶

Since Monday, the Israeli army and Palestinian factions in the Gaza Strip

have continued to exchange rocket attacks in the wake of riots at the Al-Aqsa Mosque in East Jerusalem in early May, where more than 700 Palestinians were injured. Earlier, the Izz ad-Din al-Qassam Brigades, the militant wing of the Hamas movement that controls Gaza, announced the launch of more than 200 missiles on Tuesday evening and Wednesday morning towards Tel Aviv and Beersheba. Prior to this, the cities of Ashkelon and Ashdod were subjected to massive shelling. Deaths of six Israelis were reported.

Healthcare

Foods That Can Help Fight Depression

Dark chocolate, fatty fish, and egg yolks are some of the foods that dietitians say can help combat depressed moods.

According to The Daily Mail, nutritionist Julie Hodgson said dark chocolate is rich in magnesium and helps calm the nervous system. Avocados, almonds, and cashews have a similar effect.

In turn, nutritionist Louise Wilcoxon recommended eating more mackerel and salmon, which are rich in healthy fats and can relieve symptoms of depression. These types of fish contain omega-3 fatty acids that help the brain function properly.

Egg yolks, according to experts, also improve mood, as they are rich in vitamin D, which has a positive effect on brain function.

When taking antidepressants, experts recommend increasing your intake of protein-rich foods. In particular, it is rec-

ommended to eat more turkey, beef, and greens. Also, experts advise enriching the diet with foods containing vitamin B – spinach and cabbage are well suited for this. Do not forget that food should be enjoyable, so you should not deny yourself, for example, your favorite desserts.

Nutritionists remind that proper nutrition is not a substitute for complete therapy. Therefore, in the event of symptoms of depression, it is recommended to consult a specialist.

Covid-19 And Digestion: What Symptoms Should You Look For?

COVID-19 is considered a respiratory disease, but it also affects other organs and systems, including the digestive system.

COVID-19 symptoms in the digestive system can vary from one person to another, but some of them are found in many people who get sick.

Here are the signs that could indicate a coronavirus infection:

Diarrhea and abdominal pain

According to research, 1 in 5 COVID-19 patients experience an upset stomach accompanied by diarrhea or abdominal pain.

Loss of appetite

Chinese researchers claim that about 80% of COVID-19 patients in the country have reported a loss of appetite.

Nausea

In about 10% of patients with coronavirus infection, nausea – sometimes diarrhea – occurs two days before the onset of a fever. And it thus can indicate the disease even before the onset of other symptoms.

If you experience any of these symptoms – especially if they are combined with fever, cough, fatigue – it is recommended that you see your doctor and get tested for the coronavirus.

afhil.com

The Armenian Patriarchate of Jerusalem During The First World War Conquest of Britain, Exit of Turkey December 9, 1917

Fr. ZAVEN ARZOUMANIAN, PhD

Political Scene

Patriarch Harutyun Vehabedian

During World War I politically unsafe and uncertain situation dominated in Palestine under the Ottoman Turks until 1917 as the St. James Armenian Patriarchate remained vacant. Patriarch Harutyun Vehabedian had died in 1910, and in 1916 the Turkish authorities declared the ousted Catholicos Sahag II Khabayan of Cilicia "Patriarch-Catholicos" to reside in Jerusalem as an exiled pontiff, thus eliminating both, Sis his headquarters, as well as Patriarch Zaven Der Yeghiayan and the Armenian Patriarchate of Constantinople. The ruling was entirely cruel, illegal and against the canons of the Armenian Church.
Having no choice Catholicos Khabayan consented with the orders given, along with a ridiculous Turkish bylaws dictated by the Turkish government and imposed on him. The Catholicos remained in Jerusalem only 15 months, while Patriarch Zaven was exiled to his native Iraq. Soon the British army occupied Palestine and expelled the Turks, as the Armenian clergy were forced to leave by the Ottomans just before the British army sacked the Holy Land. Patriarch Zaven returned to his patriarchal office three years later as the British army occupied Baghdad. His patriarchal tenure ended in 1922, from 1914 including the three years of interruption.
While the political scene was upside down and unstable, the St. James Armenian Patriarchate was left unattended with only a couple of resident bishops, Mkrtich Aghavnouny and Yeghishe Chilingirian remaining. Mesrob Vartabed Neshanian was the single faithful member of the Patriarchate who stood firm from way back before the turn of the century to preserve the status quo of the Patriarchate internationally. The British army invaded as we read from Mesrob Neshanian's documented diary, as to when and what had happened between Turkey and the victorious Great Britain. His description of events is most original, reliable and the only one reached us as an accurate chronology.
Bishop Neshanian was successively elected Grand Sacristan in 1922, Locum Tenens twice in 1930 and 1939, and finally Patriarch of Jerusalem in 1939. He passed away in 1944.

The Invasion of Great Britain Eyewitness' "Diary 1917"

Bishop Mesrob Neshanian wrote his valuable "Diary 1917" as an eyewitness on the conflict between the Turks and the British when the Turks were chased out of Palestine. He wrote how on Saturday November 24, 1917, the bishops and a few leading members of the Brotherhood were taken to the police station, following the orders of the Ottoman Turks, including Catholicos Sahag II Khabayan. Father Mesrob Neshanian had accompanied them, stating that "the same evening they were taken to Damascus in three wagons" before he had returned back to the Patriarchate.
Neshanian further described the fight on Sunday the next day between the British and Turkish armies which lasted 6 days. The Ottomans, well organized, had placed tanks around the Russian monastery. They were successful to chase back the British army taking 11 hostages, but suffering 1200 and more casualties with many more injured. On December 3, Father Mesrob Neshanian was called by the Turks to appear in the municipality and was told they needed help with clothing and blankets as a contribution from the Armenian Patriarchate. He did his share and satisfied them.
As an eyewitness Neshanian entered in his "Diary" that the British had the upper hand. In the early morning of December 8-9, they captured Ain Kerim as he was watching from the roof of the Patriarchate the pouring of bombs so fiercely, like "hellish fire pouring down by the British coming from the top of Nebi Samuel." On Sunday, December 9, 1917, he wrote: "today 400 years' tyranny ended on the Holy City. No more Turks around, but only British kind people, generals and soldiers, who brought freedom to the Holy Land".

Patriarch Yeghishe Tourian (1921-1930)

Patriarch Yeghishe Tourian

There was no Patriarch in Jerusalem for more than a decade until the election of the venerable former Patriarch of Constantinople Archbishop Yeghishe Tourian in 1921. There was however the problem of the electoral procedure of the candidate since the Patriarchs of Jerusalem were elected by the National Assembly of the Armenian Patriarchate of Constantinople in Istanbul. Politically the British authorities rejected such interference having Patriarch under their mandate elected in Turkey. A fast move was necessary and a request was submitted to the British authorities to have the election as before "just for the last time only". Permission was granted, election in Constantinople took place, and the new Patriarch Yeghishe Tourian arrived in Jerusalem. New bylaws drafted in the interim and the next Patriarch was elected by the members of the Brotherhood exclusively.

Under Patriarch Tourian

headed by Mesrob Vartabed Neshanian were recomended by Patriarch Tourian to travel to Holy Etchmiadzin to receive episcopal ordination: Mesrob Neshanian, Matteos Kayekjian, and Smbat Kazazian were ordained by His Holiness Kevork V Catholicos of All Armenians in September 1924. Soon two important institutions were built, the Tarkmanchats Elementary School and the Gulbenkian Library under the shades of the St. James Cathedral. Hundreds of children attended and graduated from the school with a wealth of knowledge as of today with limited numbers, and the elegant Library remains the house of thousands of books unmatched outside motherland.

The Good Will Win, Eventually ...

"I have fought the good fight, I have finished the race, and I have kept the faith"
(2 Timothy 4:7- NIV)

Dr. HRAYR JEBEJIAN*

I was born in Beirut, Lebanon, on February 8, 1957. I am a Lebanese-Armenian who has lived with dual identities and histories all my life - ones filled with struggle and wars, to say the least. The two unfortunately have several things in common, as you may tell: mainly the struggle to build life in the midst of uncertainties. Being born into a Christian family, topped with my Christian education at the Armenian Evangelical Church, very much shaped my career - which is to bring the Word of God to communities worldwide. I was lucky enough to be part of this mission with the Bible Society, one of the most international ministries in the world.
I sometimes wonder if the Middle East will ever know peace. The number of times this region has had to rebuild and lift itself up again is really mind-blowing and frankly quite depressing. In the 64 years I've been alive, I've seen Lebanon "die" and "rise" again about five times. Set aside the physical destruction, the Middle East constantly finds itself in an ethnic and denominational power struggle: who will rule whom? Who will have the last say? If only all this pain and destruction was worth it. Take the Israel-Palestine conflict. It really seems unresolvable, no matter how many people suffer and die.
All this seemed too unfair to the young adolescent I was, growing up in warzone Beirut. Up until recently, I used to be stripped in every airport and interrogated, just because I had a Lebanese passport. The prospect of that peace seemed to be getting further away.
I moved to Cyprus in 2005 and subsequently received my Cypriot citizenship. Getting a European passport, though, didn't seem to alleviate the pain and struggle which comes with being Armenian and Lebanese. I have been working in the Arabian (Persian) Gulf countries for the last 31 years. I often find myself asking the recurring question: "Where is home"? Is it Beirut, Nicosia, or better yet, Kuwait? I suppose I am what you may call the archetype of an Armenian living in diaspora.
Regardless, I found myself having three different identities and "homes". I suppose two homes, as I've never really lived in Armenia… or been able to.
In 1915, my father was deported from his home in Aintab. He was barely a year old then. His family settled in Aleppo, Syria, and then moved to Beirut, Lebanon, where I was born. My family lost 25 of its members during the Armenian Genocide perpetrated by Ottoman Turkey from 1908 to 1915, along with all their physical properties.

▶ Page 14

The Good Will Win, Eventually ...

Page 13 ▶

I haven't met them, but I know them because I cherish the memories and legacies they left behind through those who survived. I see their faces every time I look through old pictures in my family album and imagine a life in Aintab, and what it would have been like if they had lived.

I'm a third-generation Armenian living in diaspora because my ancestors were forced to flee in 1915 during the Armenian Genocide. Although my generation didn't directly witness the Genocide, we carry the pain of it. We carry the pain of our ancestors who were massacred and the pain of being deprived of living on our land that is rightfully ours.

In the years since the Genocide, Armenians have learned to live and prosper in a diaspora, away from home, but never, not even for a minute, giving up on that hope that we will one day go back home. Albeit home (historical Armenia) is not "reachable" at the moment, the republics of Armenia and Artsakh are.

I was fortunate enough to visit Armenia and Artsakh several times. On my last visit in September 2019, I was in Stepanakert, Artsakh, presenting my book *Armenian Diasporan Lives: As I Saw Them* at the National University of Artsakh. I also had the privilege of meeting the Minister of Foreign Affairs with whom I shared my love for the land. I enjoyed the beautiful country and my fellow Armenians living in Artsakh. Armenians have an incredible passion for their land and for the Armenian identity. The landscape is so beautiful and the people even more so. One year on, and I am still in awe of its beauty. It is truly life changing.

For some context on Artsakh and the war that took place, here's a little history of the region:

The Republic of Artsakh or Nagorno Karapagh is a de facto independent state and shares borders with Armenia, Iran, and Azerbaijan. Artsakh is considered to be the second Armenian Republic. The capital of Artsakh is Stepanakert and is the largest city of the Artsakh Republic. It is the cultural, educational, and economic center of the region. Stepanakert is located on the eastern slopes of Karapagh's mountain chain, at the left bank of the Vararakn River. The capital was originally named after this river but was later renamed in honor of Bolshevik politician and revolutionary Stephan Shahumian.

Stepanakert is a modern city with wide, clean streets, new builds, and nice parks. The predominantly Armenian-populated region (99.7%) of Nagorno-Karapagh was claimed by both the Azerbaijan Democratic Republic and the First Republic of Armenia when both countries became independent in 1918 after the fall of the Russian Empire, and a brief war over the region broke out in 1920. The dispute was largely shelved after the Soviet Union established control over the area and created the Nagorno-Karapagh Autonomous Oblast (NKAO) within the Azerbaijan SSR in 1923.

When the Soviet Union fell, the region re-emerged and became the subject of what I see is a series of endless wars and suffering between Armenia and Azerbaijan. In 1991, a referendum was held in the NKAO and the neighboring Shahumian region which resulted in a declaration of independence. Ethnic conflict between Armenians and Azeris led to the 1991–1994 Nagorno-Karapagh War, which ended with a ceasefire along the current borders.

The 44-day war on Artsakh, by Azerbaijan, Turkey, and Islamist jihadists, was much more than a matter of life or death for Armenians. It was a matter of fighting for the 1.5 million Armenians who were killed during the 1915 Genocide. The war ended with Armenia's defeat and over 5000 young soldiers killed. We also lost quite a bit of land, which included historical churches and monasteries. Azerbaijan and Turkey consist of more than 90 million people, whereas Armenia and Artsakh are barely three million put together. I cannot help but be reminded of the story of David and Goliath in the Bible, mainly when looking at the power discrepancies which I will touch on more towards the end of my piece.

Is history repeating itself? Most likely, yes. 106 years on, we are faced with the same power trying to bring us down to our knees. The pain just seems to be never-ending.

When reflecting on the idea of how pain and suffering can bring people together, I stumbled on Walter Brueggemann's work. Brueggemann believes that bringing people to engage with their experiences of suffering and death energizes and links people to hope. This hope then helps the individual to cut through the despair, which might otherwise seem unresolvable or unending.

The human and physical destruction of the recent war has been a major setback for Armenians, but it can still generate this same hope.

According to Bruegemann, newness in one's life is given by God and is supposed to be the only real source of energy. He explains his assertion by linking Exodus with what Jesus did on the cross. For Bruegemann, Jesus' death-resurrection was the absolute Exodus, showing that ultimately hope is always given to us and not necessarily generated by us. This is how I choose to describe my journey.

Maybe wars and destructions have in very rare occasions served as forces for good. But violence generates more violence. What is most needed today, as Apostle Paul says, is "fighting the good fight".

The good fight does not need Su-2 or drones. The good fight is a life changing process, which is initiated by the acceptance, understanding, and respect of the Other, which I've come to realise in my last 41 years in the Gulf is a vital component for peace, regardless of the latter's background.

Today, as I look at a shattered Artsakh, I know that no war or physical force can eradicate its beauty, but that's from a patriot's perspective. From an Armenian's perspective living in a scattered diaspora, I see bloodshed and unrest: a very high price we continue to pay, in our struggle for peace and justice. As a Lebanese and Middle Eastern, I am much too familiar with that feeling.

Perhaps if these wars were the right kind of wars, assuming there is such a thing, the world could become a better place.

I don't think my pain and struggle will ever go away, and I have somehow come to terms with the fact that I may never, in my lifetime, see peace or fair retribution. One thing I know, though, is that I will carry on fighting the fight for the Good, regardless of whether I make it to the finish line or not.

Reverting to the biblical story of David and Goliath, David beats Goliath even though the fight and power dynamics were uneven. David beats Goliath because he was fighting for the GOOD cause.

Fighting the good fight is not easy, but it is worth it. That's the only way I see forward.

The GOOD *will eventually win.*

** Dr Hrayr Jebejian is General Secretary of the Bible Society in the Arabian-Persian Gulf . He holds a Bachelors degree in Business Administration from Haigazian University, Master of Science degree in Agricultural Economics from American University of Beirut and Doctor of Ministry degree in Bible Engagement from the New York Theological Seminary. He has travelled extensively all around the world and has delivered lectures, interviews on Christian presence in the Middle East, Biblical and inter-church relations and on socio-cultural and ethnic issues. Jebejian is the author of three books, along with articles published in academic journals and encyclopaedias. He is a recipient of the Ambassador of the Motherland medal from the Ministry of Diaspora of the Republic of Armenia.*

Press Release

The Armenian Patriarchate of Jerusalem severely condemns the assault by Jewish youth upon one of the Members of the Brotherhood, Father Arpag Apegha Saroukhanian, on the road leading to the Holy Sepulcher.

Father Arpag has received multiple injuries. He was immediately transferred to the hospital, and after receiving emergency medical procedures, was released.

The Patriarchate has officially presented a protest to the police department, after which three of the assailants were arrested.

Our request is that the police department will complete a formal investigation and will punish the assailants according to the law in order to send a clear message against future attacks of this kind.

Armenian Apostolic Patriarchate of the Saints' James in Jerusalem

News from Armenia & Artsakh

Soviet military map proves eastern, western and southern shores of Sev Lake unequivocally belong to Armenia

ARMENPRESS news agency has gained access to the map of the General Staff of the USSR Armed Forces on the scale of 1: 100 000 numbered J-38-21, according to which Sev Lake with its eastern, western and southern shores is located in the territory of the Armenian SSR. Only a section of the northern shore of the lake is located in the Azerbaijani SSR, which covers nearly 10% of the lake surface. Sagi Lake located east from Sev Lake is totally in the Armenian territory.

The Republic of Armenia has confirmed in its basic documents that it is the legal successor of the Armenian SSR. During the past 30 years, no delimitation or demarcation works have been carried out between Armenia and Azerbaijan, which would have legal force. Therefore, the maps of the General Staff of the USSR Armed Forces in this respect remain the most accurate, complete and fundamental source.

Therefore, the presence of the Azerbaijani armed forces in the western, southern and eastern shores of Sev Lake in Syunik Province of the Republic of Armenia is completely illegal, and the belonging of the mentioned territories to the Republic of Armenia is unequivocal and can in no way be questioned.

Արեւմտեան Թեմի 94-րդ Պատգամաւորական Ընդհանուր Ժողովը

WESTERN DIOCESE OF
THE ARMENIAN CHURCH OF NORTH AMERICA
HIS EMINENCE ARCHBISHOP HOVNAN DERDERIAN, PRIMATE

Մայիսի 7-ին տեղի ունեցաւ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի 94-րդ Պատգամաւորական ընդհանուր ժողովը, նախագահութեամբ թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ Յովնան Արք. Տէրտէրեանի: Առաջին անգամը լինելով՝ այն անցաւ առցանց դրոյթով: Մասնակիցները նախ յարգեցին 44-օրեայ պատերազմի զոհերի, նաեւ նախորդ տարի վախճանուած Արմէն Համբարի ու Չարլզ Թադէոսեանի յիշատակը:
Տիար Վարուժան Ալթըպարմաքեանի ատենապետութեամբ եւ Տիար Վահրամ Բիրիջիքի փոխատենապետութեամբ ու Տէր Սարգիս Քհնյ. Պետոյեանի քարտուղարութեամբ ժողովի սկզբում նախ Առաջնորդ Սրբազանը ներկայացրեց օրուայ խորհուրդը՝ Աստծոյ հոգեւոր հացը բաշխելու մասին, եւ մաղթեց, որ, չնայած համավարակի ու Արցախեան պատերազմի բերած բարդութիւններին, Պատգամաւորական ժողովը հոգեւոր վերածնունդի առիթ դառնայ:
Իր տարեկան զեկոյցը ներկայացնելիս Առաջնորդ Սրբազանը խօսեց ի մասնաւորի համավարակից տուժածների համար մարդասիրական օգնութիւն կազմակերպելու, Արցախում տեղահանուածների սոցիալական օժանդակութեան եւ այլ բարենպաստ ծրագրերի մասին, որոք, ըստ Յովնան Սրբազանի, շարունակական են լինելու: «Մենք պարտաւոր ենք կեանքը լեցնել աստուածային սիրով ու մեր Տիրոջ խաղաղութեան պատգամով: Այդ պարագայում կարող կը լինենք ստեղծել ու զարգացնել կենդանի, ծաղկող եկեղեցի», ասաց Առաջնորդ Սրբազանը: Նա շնորհակալութիւն յայտնեց Տ. Վազգէն Քհնյ. Մովսիսեանին, որ արժանացել է «Արեւմտեան թեմի տարուայ հոգեւորական» կոչումին:
Յովնան Արքեպիսկոպոսը ժողովի մասնակիցներին տեղեկացրեց Սան Տիեկոյի եւ Սաքրամենթոյի նոր եկեղեցիների կառուցման ընթացքի մասին, ինչպէս նաեւ մի շարք համայնքներում, ինչպէս օրինակ՝ Գոսթա Մեսայի Ս. Մարիամ Աստուածածին, Կրեսցենտա հովտի Ս. Առաքելոց, Արիզոնայի Ս. Աբգար, Փասատենայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիների նոր կառուցապատումների մասին: Ու չնայած համավարակի բերած սահմանափակումներին, հաւատաւոր հայորդիները հնարաւորութիւն են ունեցել հոգեւոր արարողութիւններին հետեւելու նաեւ առցանց:
Իր հաշուետուութեան մէջ Առաջնորդ Սրբազանը խօսեց նաեւ քահանայական թեկնածուներ պատրաստելու, խնամակալութեան ծրագրի, Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարի վերանորոգութեան նուիրահաւաքի ընթացքի մասին: Վերջինիս յանձնաժողովի ատենապետն է Յովնան Սրբազանը, եւ այդ առաքելութեան համար անցնող երկու տարիներին բազմաթիւ ուղեւորութիւններ է կատարել տարբեր թեմեր աշխարհով մէկ: Բարձր գնահատուեց նաեւ թեմական մարմինների անդամների աշխատանքն ու նուիրուածութիւնը՝ չնայած առկայ տարատեսակ դժուարութիւններին:
Իր զեկոյցի եզրափակիչ մասում Առաջնորդ Սրբազանը շնորհակալութիւն յայտնեց նախ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին իր հայրական խնամքի համար, թեմի հոգեւորականաց դասին՝ անձնուիրաբար Տիրոջ հօտին ծառայելու համար, Թեմական խորհրդի ատենապետ դատաւոր Ադրիեն Գրիգորեանին եւ Պատգամաւորական ժողովի ատենապետ Տոքթ. Վարուժան Ալթըպարմաքեանին, որ երկար տարիներ Արեւմտեան թեմի հենասիւներից են եղել: Շնորհակալութեան խօսքեր ասուեցին Առաջնորդարանի տնօրէն Յարութ Սրկ. Մարգարեանին նուիրեալ եւ վստահելի աշխատանքի համար ու ողջ անձնակազմին, Ս. Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարի հոգեւոր հովիւ Տ. Խաժակ Քհնյ. Շահբազեանին, թեմի բարերարներին ու նուիրատուներին: «Իմ յոյսը քեզ վրայ դրեցի, Տէր, եւ երբեք պիտի չամաչեմ», Սաղմոսի այս խօսքով իր զեկոյցն աւարտեց Յովնան Արքեպիսկոպոսը:
Այնուհետեւ կայացան Թեմական խորհուրդի ընտրութիւններ եւ Թեմական խորհրդի նոր կազմը ներկայանում է հետեւեալ անձերով.
Դերիկ Ղուկասեան (նախագահ)
Վահէ Սքենդերեան (փոխնախագահ)
Արա Տէր Սարգսեան (գանձապահ)
Սիլվա Խաչիկեան
Տ. Սասուն Ծ. Վրդ. Զմրուխտեան
Տ. Սերովբէ Քհնյ. Ալանճեան
Տ. Մեսրոպ Քհնյ. Աշ
Տ. Վազգէն Քհնյ. Բոյաջեան
Տ. Կոմիտաս Քհնյ. Չոհրաբեան
Ալեքսեյ Սրկ. Եսիպով
Մայքլ Միսակեան
Վարդան Նազիրեան
Մարթա Դաքէսեան
Պամելա Աբաջի
Րաֆֆի Յակոբեան:

Դիւան Առաջնորդարանի

Բողոքի Ցոյց՝ Լոս Անճելըսի Ազրպէյճանի Դեսպանտան Առջեւ

Շաբաթ, 15 Մայիսի յետմիջօրէին, Լոս Անճելըսի մէջ Ատրպէյճանի ընդհանուր հիւպատոսարանին առջեւ տեղի ունեցաւ համայնքային բողոքի ցոյց մը, դատապարտելու համար Սիւնիք ներխուժելու՝ Ազրպէյճանի քայլը: Այս մասին կը հաղորդէ «Ասպարէզ»-ը:
Պաշտօնական ձեռնակին ընթացքին ելոյթներ ունեցան համայնքային շարք մը կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ Արեւմտեան թեմերու առաջորդներ՝

Յովնան արք. Տէրտէրեան եւ Թորգոմ եպս. Տօնոյեան:
Լուսանկարները՝ Մալքըմ Ժանսընին

Հայկական Երաժշտութեան Նուիրուած Ձեռնարկ

UCLA-ի Հայկական երաժշտութեան ծրագիրին եւ անոր վարիչ Մովսէս Պօղոսեանի նախաձեռնութեամբ, հայկական ժողովրդային, դասական եւ ժամանակակից երաժշտութեան նուիրուած առցանց համերգ մը տեղի պիտի ունենայ 21 Մայիսի կէսօրուան ժամը 12էն սկսեալ, որմէ ետք պիտի ընթանան քննարկումներ:
Արձանագրուելու համար այցելել

https://schoolofmusic.ucla.edu/event/a-day-of-armenian-music/ կայքէջը:

Լեռ Կամսարի «Երկեր»ուն Նուիրուած Քննարկում

Կազմակերպութեամբ Արեւմտեան Ամերիկայի Համազգայինի Շրջանային վարչութեան Գրական միաւորին՝ Հինգշաբթի, 27 Մարտ 27ին, երեկոյեան ժամը 8էն սկսեալ տեղի պիտի ունենայ Լեռ Կամսարի «Երկեր» հատորին նուիրուած առցանց քննարկումը:
Քննարկումին կարելի է անվճար մասնակցիլ Zoom հարթակին միջոցաւ.
Meeting ID: 864 7185 3213
Passcode: 406800:
Յաւելեալ տեղեկութիւններու համար դիմել (818) 679-5677 թիւին:

Լեռ Կամսար «Երկեր»

Կարդացէ՛ք եւ տարածեցէ՛ք
«Նոր Օր»
շաբաթաթերթը

Տօնական Անխառն Ուրախութեան Օր Մը Հայց. Առաքելական Փասատինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցիէն Ներս Մուշեղեան Եղբայրներ 250 Հազար Տոլար Նուիրեցին

ԽԱՉԻԿ ՃԱՆՈՅԵԱՆ

«Ի՞նչ է հոգին հայու հոգին հարցուցի մերթ ինքզինքիս»
Վ.Թ.

Կիրակի, Մայիս 16, 2021-ին մեծն Լոս Անճելըսի հայութիւնը ընդհանրապէս եւ Փասատինայի հայերը մասնաւորապէս տօնական անխառն ուրախութեան եւ ցնծութեան անմոռանալի օր մը եւս ապրեցան, որ այս եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ ոսկէ տառերով պիտի գրուի:

Այդ օր մեր հաւատացեալները կրօնաբոյր մթնոլորտի մէջ, անգամ մը եւս վայելեցին ԱՄՆ-ի Արեւմտեան Թեմի եւ Մեքսիքոյի Թեմի արժանաընտիր Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի Սուրբ եւ Անմահ Պատարագը:

Սուրբ Սեղանին պատարագիչ Առաջնորդին սպասարկեցին Արեւմտեան Թեմի վաստակաշատ կղերականներ՝ Արժ. Տ. Մուշեղ Քհնյ. Թաշճեան, որ սոյն եկեղեցւոյ երկարամեայ նախկին հովիւն էր, ներկայի ժրաջան հովիւ Արժ. Տ. Սարգիս Ա.Ք. Փեթոյեան եւ սարկաւագներու հոյլ մը:
Այդ Կիրակի մեր բազմադարեան եկեղեցւոյ օրացոյցին համաձայն, Մայիս 16-ին մեր եկեղեցին կը տօնէ երկրորդ Ծաղկազարդը, եւ Քրիստոսի Համբարձման Կիրակին:
Հոծ բազմութիւն մը ներկայ էր եկեղեցւոյ Տաճարէն ներս եւ նոյնքան բազմաթիւ ազգայիններ եւս եկեղեցիէն դուրս էր, չկրցաւ եկեղեցի մտնել պսակաձեւ ժահրի պարտադրած սահմանափակումներուն պատճառաւ:

Պատմական այդ օրուան ընթացքին Առաջնորդ Սրբազան Հօր ձեռամբ հիմնարկէքը կատարուեցաւ համալիրէն ներս կառուցուելիք Մուշեղեան Տաղաւարին:
Ս. Պատարագի ամբողջ տեւողութեամբ եկեղեցւոյ երգչախումբի ղեկավարութեամբ մայէսթրօ Պարթեւ Կիլիլմեանի եւ երգեհոնահարութեամբ երկարամեայ դաշնակահար՝Կիւրեղ Մանկրեանի շատ միստիք մթնոլորտ մը ստեղծեցին եկեղեցիէն ներս:
Սրբազան Հօր պատարագէն, քարոզէն, հաղորդութիւն տալէն եւ հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարելէն ետք, Սրբազան Հայրը «Ուրախ Լեր» շարականի երգեցողութեամբ եկեղեցիէն դուրս ելան Մուշեղեան Տաղաւարի հիմնարկէքի յուզիչ արարողութիւնը

կատարելու, անոր հետեւեցաւ ժողովուրդէն հոծ բազմութիւնը, որմէ ետք ժողովուրդը Կիրակոս սրահ անցաւ ներկայ ըլլալու համար աշխարհիկ հանդիսութեան եւ ճաշկերոյթի մը: Հոն գործադրուեցաւ պատշաճ յայտագիր մը:
Եկեղեցւոյ վարիչ տնօրէն՝ Վահէ Սարկաւագ Չարխուտեան բարի գալուստի ջերմ խօսքով ողջունեց ներկաները եւ հրաւիրեց Տոքթ. Գուրգէն Մատթէոսեան վարելու համար սիրոյ այդ սեղանը: Ճաշի օրհնութիւնը կատարեց Տէր Մուշեղ Ա. Ք. Թաշճեան եւ այդ յիշարժան օրուան առիթով սրտի խօսքով շնորհաւորեց Մուշեղեան եղբայրները իրենց իշխանական նուիրատուութեան համար եւ որոնց հետ Տէր Հայրը երկար տարիներ գործակցած է Ռիչըրտ Մուշեղեանին հետ: Ապա հանդիսավարը կենաց խմեց օրուան բարերարներուն, անոնց առողջութիւն եւ ամենայն բարիք մաղթելով:
Խօսք առաւ Ծխական Խորհուրդի ատենապետ Ասպետ Թաթուլեան, գաղութիս տաղանդաշատ եւ սիրուած երգչուհի Անահիտ Ներսիսեան չորս երգեր երգելով արժանացաւ

ներկաներուն երկարատեւ ու ջերմ ծափահարութեան, եկեղեցւոյ ժրաջան եւ սիրուած հովիւի սրտի խօսքէն ետք հրաւիրեց Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, որուն փակման խօսքով եւ օրհնութիւններով վերջ գտաւ այս յիշարժան հանդիսութիւնը:
Արդարեւ, այս ձեռնարկը անգամ մը եւս կը վկայէ հայ ժողովուրդի շինարար, ստեղծագործ, Աստուածասէր, հայրենասէր հոգին: Մեր ժողովուրդը դարերու ընթացքին միշտ ալ Աստուծոյ տուներ կառուցած է իր ստեղծիչին փառքին համար, եւ որքան ալ անհաւատներ փորձած են քանդել մեր եկեղեցիները, դպրոցները

կամ մշակոյթի կեդրոնները, հայը անկոտրում հաւատքով եւ կամքով վերակառուցած է զանոնք:
Հազար փառք ու պատիւ մեր շինարար հայ ժողովուրդին եւ այս պարագային Մուշեղեան եղբայրներուն:

Տեղական Լուրեր

Ուաշինկթընը Պաքուէն Պիտի Պահանջէ Դուրս Բերել Իր Ուժերը ՀՀ Տարածքէն. ԱՄՆ Նախագահի Խորհրդականը՝ Փաշինեանին

Սկիզբը Էջ 01

Չրուցակիցներն անդրադարձած են հայ-ատրպէյճանական սահմանին ստեղծուած իրավիճակին:
Ըստ աղբիւրի՝ ամերիկեան կողմը անընդունելի եւ սադրիչ համարած է Հայաստանի սահմանէն ներս ատրպէյճանական ուժերու իրականացուցած գործողութիւնները եւ տեղեկացուցած է, որ ԱՄՆ դիրքորոշումը պիտի ներկայացուի նաեւ ատրպէյճանական ղեկավարութեան՝ պահանջելով դուրս բերել իրենց ուժերը ՀՀ տարածքէն:
Խորհրդական Սալիվանը բարձր գնահատած է տուեալ իրավիճակին մէջ հայկական կողմի ցուցաբերած զսպուածութիւնը եւ հարցերը ոչ թէ ռազմական, այլ դիւանագիտական ճանապարհով լուծելու քայլերը:
ՀՀ վարչապետի աշխատակազմէն նաեւ յայտնած են, որ ամերիկեան կողմը իր մտահոգութիւնը յայտնած է նաեւ Ատրպէյճանի մէջ պահուող հայ գերիներու առնչութեամբ եւ ընդգծած անոնց վերադարձի ապահովման կարեւորութիւնը:
ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգութեան հարցերով խորհրդականը բարձր գնահատած է ժողովրդավարութեան ամրապնդման հարցով Հայաստանի կառավարութեան յանձնառութիւնը եւ հաւաստիացուցած, որ ԱՄՆ-ն պիտի շարունակէ աջակցիլ Հայաստանին ժողովրդավարական օրակարգի առաջմղման հարցով:

Ատրպէյճանը Պէտք Է Հասկնայ, Որ Իր Չարամիտ Գործունէութեան Հետեւանքով Պիտի Առերեսուի Լուրջ Հետեւանքներու. Մենենտես

Սկիզբը Էջ 01

«Այսօր ԱՄՆ-ի մէջ Հայաստանի դեսպանի հետ իմ զրոյցէն ետք յստակ դարձաւ, որ Միացեալ Նահանգները եւ միջազգային հանրութիւնը որպէս ամբողջութիւն պէտք է վճռականօրէն արձագանգէ այս ներխուժման, որպէսզի Ատրպէյճանը հասկնայ, որ իր չարամիտ գործունէութեան հետեւանքով պիտի առերեսուի լուրջ հետեւանքներու:
Կոչ կ'ընեմ Պայտընի վարչակազմին զբաղուելու այդ հարցով բարձրագոյն մակարդակով՝ յստակեցնելով, որ Ատրպէյճանը պէտք է յարգէ Հայաստանի ինքնիշխանութիւնը, եւ որ հետագայ սպառնալիքներն ու յարձակումը անընդունելի են»:

Երուսաղէմ

Հաղորդագրութիւն

Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնը խստիւ կը դատապարտէ Սրբոց Յակոբեանց Միաբաններէն Հոգշ. Տ. Արբակ Աբղ. Սարուխանեանի վրայ հրեայ երիտասարդներու յարձակումը՝ Սուրբ Յարութեան տաճարի ճամբուն վրայ:
Հայր Արբակ ստացած է մարմնական վնասուածք: Ան անմիջապէս տեղափոխուած է հիւանդանոց, եւ անհրաժեշտ բուժօգնութիւն ստանալէ ետք, դուրս ելած է: Պատրիարքութիւնը պաշտօնապէս բողոք ներկայացուցած է ոստիկանութեան, որմէ ետք յարձակողներէն երեքը ձերբակալուած են:
Մեր պահանջն է, որ ոստիկանութիւնը արդար քննութիւն կատարէ եւ յանցագործները պատժէ համաձայն օրէնքի՝ ապագային խուսափելու նման դէպքերու կրկնութենէ:

Դիւան Սուրբ Աթոռոյ

Կիպրոս

Վարդգէս Մահտեսեան Կիպրահայ Համայնքի Պետական Ներկայացուցիչ Հռչակուեցաւ

Ուրբաթ, 14 Մայիս 2021-ին, ժամը 1:30-ին, Կիպրոսի Խորհրդարանական ընտրութիւններու յանձնակատարին կողմէ Վարդգէս Մահտեսեան իբրեւ անմրցակից միակ թեկնածու՝ կիպրահայ համայնքի պետական ներկայացուցիչ հռչակուեցաւ Ներկայացուցչական տան յառաջիկայ 2021-2026 նստաշրջանին համար:

Տեղական Լուրեր

«Ատրպէյճանի Զօրքերը Անցած Են ՀՀ Տարածք». Ատամ Շիֆը Սիւնիքի Հարցով Դիմած Է Պայտընի Վարչակազմին

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Ներկայացուցիչներու պալատի Հետախուզութեան յանձնաժողովի նախագահ Ատամ Շիֆը Սիւնիքի մարզ ատրպէյճանական ուժերու ներխուժման կապակցութեամբ դիմած է ԱՄՆ նախագահ Ճօ Պայտընի վարչակազմին:
«Ես խորապէս մտահոգուած եմ վերջին հաղորդագրութիւններով, որ ատրպէյճանական զօրքերը, ինչպէս հաղորդուեցաւ, անցած են Հայաստանի տարածք: Եթէ ճիշդ է, սա եւս մէկ վտանգաւոր եւ սադրիչ գործողութիւն է, որ կրնայ յանգեցնել հետագայ կեանքի կորուստի: Ժամանակն է Միացեալ Նահանգներու համար գիտակցելու, որ մեր քաղաքականութիւնը քաջալերած է Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւը երթալ ռազմական սրման՝ վտանգելով նոր պատերազմով», - գրած է ԱՄՆ քոնկրէսականը դիմատետրեան իր էջին:
Շիֆը նշած է, որ պէտք չէ ռազմական ֆինանսաւորում տրամադրել Ատրպէյճանին, որ «սովորաբար կը ներգրաւուի մարդու իրաւունքներու խախտումներուն ու կ'ոտնահարէ իր հարեւաններու ինքնիշխանութիւնը»:
«Ես հաղորդակցութեան մէջ եղած եմ Պայտընի վարչակազմի հետ եւ յորդորած անոնց աւելի խոր ներգրաւուիլ Մինսքի խումբի միջոցով, այժմ աւելի առարկայական, քան երբեւէ: Ըստ հաղորդագրութիւններու՝ Ատրպէյճանն այդ գործողութիւնները կը ձեռնարկէ օրեր ետք, երբ Պետական քարտուղարութիւնը չարդարացուած կերպով հրաժարեցաւ Ատրպէյճանին ուղղակի օգնութիւն տրամադրելու՝ [Ազատութեան աջակցութեան օրէնքի] 907-րդ յօդուածով նախատեսուած սահմանափակումներէն: Մենք պէտք չէ ռազմական ֆինանսաւորում տրամադրենք ազգի մը, որ սովորաբար կը ներգրաւուի մարդու իրաւունքներու խախտումներուն ու կ'ոտնահարէ իր հարեւաններու ինքնիշխանութիւնը», - գրած է ան:

Սփիւռք

Երիտասարդութիւնը Պէտք Է Համախմբենք Համազգային Արժէքներու եւ Ձգտումներու Շուրջ. Արամ Ա. Կաթողիկոս

Օրհնութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին եւ կազմակերպութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Երիտասարդական Յանձնախումբին, Ուրբաթ, 14 Մայիս 2021-ի երեկոյեան, երիտասարդական խորհրդակցական առցանց հանդիպում մը կայացաւ: Հանդիպման իրենց գործօն մասնակցութիւնը բերին զանազան թեմերէ եւ շրջաններէ երիտասարդներ, ինչպէս նաեւ յանձնախումբի անդամ միաբան հայրեր:
Վեհափառ Հայրապետին աղօթքէն ետք, բացման խօսքը արտասանեց Երիտասարդական Յանձնախումբի ատենապետ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Սարգիսեանը: Ողջունելով երիտասարդներուն մասնակցութիւնը՝ ան ակնարկ մը նետեց 2019 թուականին Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ կայացած խորհրդակցական հանդիպման վրայ եւ յայտնեց, որ թագաժահրին ստեղծած պայմաններուն պարտադրանքով դժբախտաբար չկարողացանք իրագործման ընթացքի մէջ դնել զայն: Ուստի, ներկայ պայմաններու լոյսին տակ հարկ է մեր ծրագիրը յառաջ տանիլ ու իրագործել: Իր խօսքի աւարտին, սրբազանը հրաւիրեց Նորին Սրբութիւնը՝ իր օրհնութիւնն ու պատկերացումները փոխանցելու եւ աշխատանքին ընդհանուր ուղղութիւն մը տալու:
Վեհափառ Հայրապետը հայրական սիրով ողջունելէ ետք երիտասարդները՝ իր գոհունակութիւնը յայտնեց նման հաւաքի մը կազմակերպման, երիտասարդներուն հետ ըլլալու եւ մանաւանդ զիրենք լսելու: Ան յիշեցուց, թէ երիտասարդութիւնը թէ՛ մեր եկեղեցւոյ, թէ՛ հայրենիքին, թէ՛ մեր գաղութներուն եւ թէ ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ կոչուած է աւելիով ներկայութիւն դառնալու, որովհետեւ, ինչպէս յաճախ կը շեշտենք, երիտասարդութիւնը մեր ներկան է եւ ո՛չ միայն մեր ապագան եւ չենք կրնար մեր ապագան կերտել առանց երիտասարդութեան գործօն ներկայութեան ու ներդրումին մեր կեանքէն ներս:Ներկայ համաշխարհայնացած աշխարհին հետ քայլ պահելու հրամայականէն մեկնելով՝ Նորին Սրբութիւնը ըսաւ, որ այլեւս աւանդական դարձած մեր կառոյցները, իրենց զմրսուած մտածումներով ու կաղապարուած մօտեցումներով, սկսած են անշնչելի դառնալ մեր երիտասարդներուն համար: Հետեւաբար, մեր ազգային թէ եկեղեցական կեանքի վերանորոգման գործընթացին մէջ երիտասարդութիւնը կարեւոր պատասխանատուութիւն ունի, ինչպէս նաեւ իրաւունք ու պարտաւորութիւն՝ իր ըսելիքը ըսելու եւ գործօն մասնակցութիւն բերելու:Եզրափակելով իր խօսքը՝ Հայրապետը ըսաւ, թէ ներկայ աշխարհը կը փորձէ ֆորումներու ու տիալոկներու ճամբով զանազան մարզերու առնչուած մարդուժը ի մի համախմբել. սակայն մեր պարագային, անիկա տեսական կամ պարագայական պէտք չէ ըլլայ, այլ հիմնական արժէքներու, սկզբունքներու ու ձգտումներու շուրջ պէտք է ըլլայ:Ապա, Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքէն ետք առանձին ձգեց հաւաքի մասնակից երիտասարդները, որպէսզի ազատօրէն կարենան իրենց տեսակէտները պարզել:
Հոգշ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեանի, Հոգշ. Տ. Զարեհ Վրդ. Սարգիսեանի եւ Հոգշ. Տ. Յովակիմ Վրդ. Բանճարճեանի զեկոյցներէն ետք տեղի ունեցաւ ծրագիրի քննարկում՝ առաջնորդութեամբ Հոգշ. Տ. Պարոյր Վրդ. Շէրնէզեանի: Երիտասարդները աշխոյժ մասնակցութիւն բերին քննարկումներուն՝ իրենց մտահոգութիւնները ու սպասումները փոխանակելով՝ հայ կեանքէն ներս երիտասարդութեան առանցքային դերը առաւել եւս շեշտելու նպատակասլաց մօտեցումով:Յայտնենք, որ նման քննարկումներ պիտի շարունակուին Կաթողիկոսարանի Երիտասարդական Յանձնախումբի նախաձեռնութեամբ:

Կարդացէ՛ք եւ տարածեցէ՛ք
«Նոր Օր»
շաբաթաթերթը

Յուշամատեան Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցւոյ 175ամեակին Առթիւ

Գրախօսեց՝ Զաւէն Խանճեան*

«Նա զարմացաւ: Այդ ինչ պարզ, այդ ինչ անշուք եկեղեցի էր: Ո՛չ բեմ, ո՛չ սեղան, ո՛չ զարդարած տաճար, ո՛չ ոսկեզօծ պատկերներ, ո՛չ արծաթեայ խաչեր եւ ո՛չ թանկագին զգեստներ չկային այնտեղ: …Ժողովուրդը նստած էր երկայն նստարանների վրայ այր եւ կին միասին, իւրաքանչիւրը ունէր ձեռքին մի փոքրիկ երգարան: … Նա (քահանան) իր հագուստով չէր զանազանւում հասարակ ժողովուրդից: Նրա քարոզը այնքան պարզ, այնքան հասկնալի էր, որ բոլորը հասկանում էր Վարդանը:»

Վարդանի երազը, Րաֆֆիի «Խենթը» վէպէն Վարդանի երազի հետեւողականութեամբ, Քրիստոս Յիսուս ունենալով եկեղեցւոյ գլուխը եւ Աստուծոյ շնորհքը՝ փրկութեան երաշխիք, ամէնահամեստ պայմաններու տակ, 1846ին ծնունդ առաւ Հայաստանեայց Աւետարանական եկեղեցին: Խղճի ազատութիւնը վահան ըրած եւ իրենց աստուածատուր պատկանելիութեան ամուր փարած, քառասուն հիմնադիրները հաստատեցին՝ «Մենք ականածանքով կ՛ընդունինք մեր ազգային աւանդութիւնները, սրբագործուած մեր մարտիրոսներու արիւնով: Մենք կը սիրենք մեր հայ ազգը սրտանց եւ ամբողջ մտքով: Բայց ամէն բանէ աւելի թանկագին կը նկատենք խղճի ազատութիւնը, եւ թոյլ պիտի չտանք, որ ոչ մէկ իշխանութիւն, կամ աւանդութիւն, կամ հրաման մեր ձեռքէն առնէ Քրիստոսի Աւետարանը:»

Յուլիս 1, 2021ը, 175ամեակն է Հայաստանյայց Աւետարանական եկեղեցւոյ (ՀԱԵ) ծնունդին: Հոկտեմբեր 2019ին, Հայ Աւետարանական Համաշխարհային խորհուրդը (ՀԱՀԽ) որոշեց այդ տարեդարձը տօնել հանդիսաւոր շուքով մայր հայրենիքի մէջ, Յունիս-Յուլիս 2021ին: Յատուկ յանձնախումբ մը գործի լծուեցաւ մշակելով բազմաթիւ ծրագիրներ որոնք ընդհանրապէս զոհ գացին 2020էն ի վեր երկրագունդը գրոհող թագաժահրին: Շնորհիւ վեր. դոկտ. Վահան Թութիկեանի ժրաջան եւ հետեւողական աշխատանքին, թագաժահրի մանգաղէն փրկուեցաւ սակայն յիշատակելի տարեդարձին նուիրուած՝ այս շքեղ եւ բովանդակալից յուշամատեանը՝ «Յուշամատեան Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցւոյ 175ամեակի Տարեդարձին Առթիւ»:

Հայաստանեայց Աւետարանական եկեղեցւոյ պատմութեան եւ զարգացումին նուիրուած հատորները ստուար են: Անոնցմէ անդրանիկը կը պատկանի վեր. Հ. Ստեփան Իւթիւճեանին՝ «Ծագումն Ու Ընթացքը Հայ Աւետարանականութեան Ի Հայս», Կ. Պոլիս 1914: Եկեղեցւոյ ամբողջական թէ մասնակի պատմութեան նուիրուած յաջորդող հատորները ժամանակագրական կարգով եղած են.

– Վեր. Եղիա Ս. Քասունիի «Լուսաշաւիղ. Պատմութիւն Հայ Աւետարանական Շարժման», Պէյրութ, 1947:

– Վեր. Տիգրան Ճ. Խրլոբեանի երկհատոր «Ոսկեմատեան Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետ. Միութեան», նուիրուած՝ Հայաստանեայց Աւետարանական եկեղեցւոյ հիմնադրութեան Ա. հարիւրամեակին, Պէյրութ, 1950 եւ 1951:

– Վեր. Կարապետ Պ. Ատանալեանի «Յուշարձան Հայ Աւետարանակաց Եւ Աւետարանական Եկեղեցւոյ», Ֆրեզնօ, Ամերիկա, 1952:

Աւելի նեղ բովանդակութեամբ հատորներ հրատարակած են նաեւ վեր. Անդրանիկ Ա. Պետիկեան, վեր. Կիրակոս Յ. Չոփուրեան, վեր. Յովհաննէս Փ. Ահարոնեան, վեր. Վահան Թութիկեան, վեր.Պարգեւ Տարագճեան եւ ուրիշներ:

Պատմութեան եւ մանաւանդ եկեղեցական պատմութեան երկասիրութիւնը գուցէ հասարակաց ընթերցման ծառայող առարկայ չէ: Պատմութեան արձանագրութիւնը կը ծառայէ սերունդէ սերունդ ժառանգութեան փոխանցման գանձանակը դառնալու: Ան շտեմարանն է ժամանակի գիտական մտածողութեան եւ արդիւնաբերութեան, պատրաստ գոհացնելու պրպտող, ուսումնասիրող եւ սերտող մտաւորականի, բանասէրի կամ գիտնականի ծարաւը: Առ այդ, պատմութիւնը պէտք է պահպանուի, արձանագրուի եւ հրատարակուի:

Ժամանակակից Հայ Աւետարանական պատմութեան մէջ պատմական, բանասիրական, մշակութային, հոգեւոր եւ հրապարակագրական անդաստաններու մէջ իրենց յուռթի եւ արգասաբեր աշխատանքի եւ արտադրութեան մէջ յատուկ տեղ կը գրաւեն վեր. դոկտ. Վահան Թութիկեանը եւ փրոֆ. դոկտ. Երուանդ Քասունին: Անոնց ստեղծագործական ժառանգութիւնը անջնջելի դրոշմ մը ձգած է Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ պատմութեան, հայոց պատմութեան, մշակոյթին, մամուլին, յափշտակուած հայրենիքի մը դատին եւ մարդկային վեհ արժէքներու նուիրուած հրատարակութիւններուն մէջ:

Նշանակալից է, որ այս երկու նուիրեալները իրենց ստեղծագործական գործը կատարած են մասնագիտական որակով եւ սակայն սիրողի տրամադրութեամբ:

Ահա անոնցմէ մէկն է, զոր կը ջանանք ընթերցողին ներկայացնել այսօր:

Վեր. դոկտ. Վահան Թութիկեան իր աշխատասիրած եւ խմբագրած «Յուշամատեան Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցւոյ 175ամեայ Տարեդարձին Առթիւ» հատորի յառաջաբանին մէջ կ՛ըսէ. «…այս գիրքը մասնագիտական գործ մը չէ եւ ոչ ալ քննական պատմութիւնը Հայ Աւետարանական եկեղեցիին, այլ ընդհանուր համայնապատկերը՝ սեղմ գիծերով ներկայացուած»: Ես քիչ մը աւելի առատաձեռն ըլլալով, այս աշխատասիրութիւնը պիտի որակեմ «Փոքրիկ Համայնագիտարան» մը ժամանակակից Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ եւ «աւետարանականաց», ինչպէս պիտի սիրէր ըսել վեր. Կարապետ Ատանալեանը:

Արդարեւ, երկու հարիւր ութը էջերու մէջ ամփոփուած այս հատորը, տպուած փայլուն, որակաւոր թուղթի վրայ, Երեւանի մէջ, հրատարակութիւնն է Հայ Աւետարանական Համաշխարհային խորհուրդին, որուն գործադիր տնօրէնն է վեր. Թութիկեան, 2003էն ի վեր: Յուշամատեանը բաժնուած է չորս մասերու:

Առաջին մասով՝ վեր. Թութիկեան համառօտ կերպով կը ներկայացնէ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ ծագումը, հոլովոյթը, խորհուրդը, դաւանութիւնն ու վարդապետութիւնը եւ վերջապէս եկեղեցւոյ ներդրումներն ու ծառայութիւնները ազգին:

Երկրորդ մասը կը պարփակէ Քրիստոսի Աւետարանը եւ փրկութեան բարի լուրը բաժնելու եւ տարածելու ծառայութեան դաշտին մէջ կենդանի շունչով գործող ժամանակակից հինգ Հայ Աւետարանական միութիւններու, Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական ընկերակցութեան եւ Ստեփան Փիլիպոսեան հիմնարկի հակիրճ պատմականը եւ անոնց ծառայութեան դաշտի նկարագրականը: Սոյն էջերու հեղինակներն են ՀԱՀԽի անդամ միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու կողմէ նշանակուած անձեր:

Հատորի երրորդ մասը կը պարփակէ 22 շնորհաւորական նամակներ եկեղեցական եւ աշխարհական ղեկավարներու կողմէ:

Եւ վերջապէս չորրորդ մասով կը վկայուին ՀԱԵ հիմնադիր քառասուն անդամները, եկեղեցւոյ ճանաչման կայսերական հրովարտակը եւ հարիւրամեակի նուիրուած օրհներգը:

Յուշամատեանի գունագեղ շապիկի ճակատին կը հանգչի 175ամեակի խորհրդանիշը զոր ստեղծագործութիւնն ու նուէրն է ճարտար եւ բարձր ճաշակի տէր՝ արուեստագէտ Մայք Նահապետի: Հաւատարիմ մնալով 301 թուականէն սկսեալ ամենակալ Աստուծոյ հետ հայ ժողովուրդի կնքած ուխտին, հատորի ճակատին կը կարդանք 175ամեակի յանձնախումբի ընտրած բնաբանը «Անխախտ Պահենք Մեր Հաւատքը», հետեւելով Եբրայեցիս 10.23 ոսկեղէն համարին՝ «Անխախտ պահենք այն յոյսը, որ կը դաւանինք, վստահ ըլլալով, որ Անիկա հաւատարիմ է Իր խոստումին» Յուշամատեանի հատորը արժանապէս ձօնուած է ՀԱԵ բոլոր այն անդամներուն որոնք հաւատքը «անխախտ պահած են անցեալին, անխախտ կը պահեն ներկայիս եւ անխախտ պիտի պահեն ապագային:»

Յուշամատեանը որպէս «Փոքրիկ Համայնագիտարան» Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ պատմութեան, ներկային, դաւանանքին եւ վարդապետութեան, մատչելի է բոլոր անոնց՝ որոնք ունին այդ գիտութեան ծանօթանալու փափաքն ու հետաքրքրութիւնը:

Օրինակ մը ձեռք բերելու համար կարելի է դիմել Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական ընկերակցութեան գրասենեակներուն: Հայաստանի մասնաճիւղ՝ Մարշալ Բաղրամեան, 18 Երեւան, Հայաստան կամ Կեդրոնատեղի – 31 West Century Road, Paramus, New Jersey, 07652 USA.

Երազներ կան, որոնք ժամանակի պարտադրանքի տակ իրական կեանքի հետ առնչուած պահանջք եւ ակնկալիք են:

Երազներ կան որոնք կ՛իրականան:

* Զաւէն Խանճեան Գործադիր Տնօրէնն է Ամերիկայի Հայ Աւետարաչական ընկերակցութեան

«Կը Խօսին Նամակները»

Երեւանի մէջ վերջերս լոյս տեսաւ շահեկան գիրք մը, որ կը կոչուի «Կը խօսին նամակները»: «Մուղնի» հրատարակչութեան կողմէ գրասէրներու տրամադրութեան տակ դրուած է այս գիրքը, որու հեղինակն է Ասատուր Կիւզելեան: Յուշնամականիի մը բնոյթը ունի այս գիրքը, որ ձօնուած է սովետահայ գրողներու, արուեստագէտներու, գիտնականներու, կրթական մշակներու, հասարակական կամ մշակութային հաստատութիւններու ղեկավարներու: Այս վերջիններուն եւ հեղինակին միջեւ տեղի ունե-ցած նամակագրութիւնները կը բովանդակէ գիրքը: Հայաստանեան ուղղագրութեամբ գրի առնուած է անոնց բացարձակ մեծամասնութիւնը, ինչ որ հասկնալի է: Դասական ուղղագրութեամբ գրուած նամակներուն բնագիրը պահպանուած է գիրքին մէջ: Այս մասին կը հաղորդէ «Ժամանակ»:

Հրատարակիչները կ'ընդգծեն, որ Ասատուր Կիւզելեանի այս գիրքը ինքնին արժէք մը կը համարուի եւ հրաշալի վաւերագրութիւն մը: Արդարեւ, նամակագիրները թէ՛ համաշխարհային եւ թէ հայ իրականութեան մէջ ճանաչում գտած եւ հեղինակութիւն վայելած անհատներ են՝ գիտութեան, արուեստի եւ այլ ոլորտներէ ներս: Հեղինակը՝ Ասատուր Կիւզելեան նամակագրական սերտ կապ ունեցած է անոնց հետ եւ այսքան ժամանակ անց անոնց գիրքի մը ձեւաչափին մէջ ընթերցողին մատուցումը՝ հաւաքական յիշողութեան երանգ մը կը վերագրէ Ասատուր Կիւզելեանի նամակագրութիւններուն:

Պսակ

ՆՈՐԱՅՐ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Հայոց մայրենին պսակուած է բազմաթիւ հեշտալուր բառերով, սակայն ո՛չ մէկը ունի անոր ճկունութիւնը, ազնուութիւնը: «պսակ» բառն է ան: Այսօր, երբ հայրենի դաշտերը պսակուած են գոյնզգոյն ծաղիկներով, մեր մարզիկները միջազգային խաղերէ կը վերադառնան ոսկէ մետալներով պսակուած, բայց նաեւ բազմահազար հերոսներու դագաղները պսակուած են անդառամ ծաղկահիւսերով՝ չէի կրնար անտեսել անոր գրաւչութիւնը, ու որոշեցի յօդուածաշարս պսակել՝ «պսակ» բառի պերճ պատմութեամբ:

Չենք գիտեր, թէ ո՛ր հայուհին էր, որ իր մազերը առաջին անգամ կապեց դաշտերու ծաղիկներով հիւսուած պսակով մը, կամ՝ ո՛վ էր հայկական եկեղեցւոյ մէջ պսակուած առաջին զոյգը, սակայն մեզի քաջ ծանօթ է «պսակ» բառի գրական ոդիսականը: Լեզուաբաններու կարծիքով պահլաւերէն փոխառութիւն է «պսակ» բառը, բունը՝ pusak: Անյայտ է ծագումը: Իրանական այլ լեզուներու մէջ ունի լայն տարածուածութիւն տարբեր հնչիւններով, ինչպէս՝ pusag, pasak, basak եւ bisk: Բառի առաջին ձայնաւորը վաղուց հեռացած է հայերէն տարբերակէն, ու գրաւոր հայերէնի մէջ բառը միշտ ալ ծանօթ եղած է «պսակ» ձեւով: Իսկ մեր գաւառաբարբառները ունեցեր են բառի ճոխ երանգեր. Ալաշկերտի եւ Մշոյ մէջ՝ պսագ, Խարբերդի, Համշէնի եւ Սեբաստիոյ մէջ՝ բսագ, Վանայ, Արցախի եւ Գորիսի մէջ՝ փսակ, Հաճնոյ մէջ՝ բսսօգ, Զէյթունի մէջ՝ բօսօգ, Մուսա լերան վրայ՝ բսիւգ:

«Պսակ» բառը եղաւ դալար, միշտ ծաղկող, պտղաբեր: Ան այնքան աճեցաւ եւ ճիւղաւորուեցաւ, որ մեր մայր լեզուին տուաւ յիսունէ աւելի գեղատեսիլ բառեր, ինչպէս՝ պսակագեղ, պսակազարդ, պսակադրութիւն, պսակաթերթ, պսակակապ, պսակակից, պսակահանդէս, պսակահիւս...:

Ունեցանք նաեւ «պսակ»ով վերջացող հիւ ու նոր բառեր. նորապսակ, խաչապսակ եւ լուսապսակ... Այդ բոլորի մէջ, յարգելի ընթերցող, դուք անշուշտ նկատեցիք բառի բառացի եւ փոխաբերական իմաստները: «պսակ»ը ո՛չ թէ միայն թարմ ծաղիկներէ ու ոստերէ հիւսած շրջանակաձեւ զարդ է, այլ նաեւ՝ թագաւորներու ոսկեձոյլ կամ արծաթաձոյլ գոհարազարդ շրջանակը, հերոսներու դափնիի կամ ձիթենիի ճիւղերէ պատրաստուած փառքի շրջանակը, հանգուցեալի դագաղի վրայ դրուած յարգանքի ծաղկազարդ նշանը, ամուսնացողներու գլխուն դրուող թագը, պսակադրութեան ծէսը, ինչպէս նաեւ՝ ամուսնութիւն, արեւու շուրջը փայլող լոյսի շրջանակ, լոյսի փունջ, կատարելութիւն, գրական եւ գեղարուեստական վաստակի բարձրագոյն աստիճան, պարծանք եւ զարդարանք: Բառը միշտ չէ, որ յայտնուեցաւ լուսաւոր ու պայծառ վիճակներու մէջ: Անոր համար հայերէնը հիւսեց երեք յաւելեալ բառեր. պսակալուծում, պսակազերծ եւ պսակազուրկ:

Ծաղիկներու չափ համեստ այս բառը պսակեց նաեւ ընտիր արտայայտութիւններ, թէ գրաբար եւ թէ՝ աշխարհաբար. «Պսակ հիւսել, կապել, կազմել», «Պսակ արեգական, պարծանաց, ծաղկաց, փառաց, սրբոց»...: 33 թուականին Տէրունական, Ուրբաթ օր մըն էր, զայն տեսանք Յիսուսի գլխուն վրայ՝ «Պսակ ի փշոյ»:

Բազմաթիւ բանաստեղծներ իրենց գործերը զարդարեցին «պսակ» բառով: Առաջինը Գրիգոր Նարեկացին էր, լուսապսակ ճակատը հայկական գրականութեան: Նարեկացին մեր լեզուի ընթարձակ դաշտերէն քաղեց բուրումնաւէտ բառեր ու կազմեց անթառամ պսակ մը՝ «Մատեան Ողբերգութեան», մեր քնարական գրականութեան պսակը: Ահա «Մատեան»ի պսակները. «Փշանիւթ պսակ, Անթառամելի պսակ, Պայծառութեան պսակ, Պսակ՝ թագաւորաց, ճգնաւորական, լուսապաճոյճ, պճնութեան, պերճութեան, Աստուածութիւն անճառ՝ ամենահարուստ մեծութեամբ յաւէտ պսակեալ»: Ապա Նարեկացին նայեցաւ Մարիամ Աստուածամօր պատկերին ու ըսաւ. «Կին ժրագլուխ, պսակ պարծանաց»: 1500-ներուն ապրած Մարտիրոս Խարասարցին, կենսասէր պսակը մեր աշխարհիկ գրականութեան, որ յայտնի է «հարսանեաց եւ ուրախութեան» տաղերով, ստեղծեց գրական գեղեցիկ մէկ պատկեր. «Ժողովեցան ազգ եւ ազինք, / Ի տեսանել նոր փեսային, / Լուսապսակ ի գլուխ եդին (դրին). / Աստուած օգնէ թագաւորին»: Հարիւր տարի յետոյ, Պոլսոյ մէջ, Երեմիա Չէլէպի Քէօմիւրճեանը Նիկոմիդիա քաղաքին ընծայեց «պսակ» մը, քանզի այդ քաղաքն էր «Նման կայսեր թագն ի գլխոյ»: Քէօմիւրճեանի քերթուածը ընտիր երկ է նուիրուած այդ ծովահայեաց ու գեղատեսիլ քաղաքին. «Որպէս գլուխ պսակաւոր, / Կարմիր քօղով հարսի նման / Խնդա՛ քաղաք Նիկոմիդիա»: Նոյն օրերուն ծնունդով Թոխաթցի, Թաթոս վարդապետը, որ հեղինակն է շուրջ 30 կրօնական եւ բարոյախրատական բանաստեղծութիւններու, գրի առաւ հետաքրքրական երկխօսութիւն մը. «Հոգին մարմնոյն ասաց. Եղիր բարունակ, / Զբարին պտղաբերես, որ լինայ բաժակ: / Մարմինն հոգոյն ասաց. Լինաս նահատակ, / Հանդիպիս շատ բարու, առնուս դու պսակ»: 1600ներուն Խաչատուր Խասպէկ Կաֆացին ալ նայեցաւ ու յառեցաւ Աստուածամօր սրբապատկերին ու ըսաւ. «Է՛ արեգակն ազգեաց Կոյս չքնաղագոյն, / Պսակ աստեղափայլ զանազանագոյն / Պսակ եւ փառք գլխոյդ արժան»: Քաղաքներ «պսակելու» հայկական աւանդութեան վրայ ոստ մը աւելցուց Խրիմեան Հայրիկը: Ըստ անոր Վան քաղաքն էր արժանի պսակի. «Ո՛հ, գեղեցիկը դ Վան, Վասպուրական աշխարհի զարդն ու պսակ»: Սիամանթօն փափաքեցաւ հասնիլ Մեսրոպ Մաշտոցի պսակին. «Եւ թոյլ տուր այսօր, ո՛վ Մեսրոպ, / Որ / Հայոց հողէն մինչեւ աստղերը հասնող / Քու ոսկիէ սանդուխէդ վե՛ր բարձրանամ... / Ու պսակէ ի պսակ եւ լոյսէ ի լոյս՝ / Ես ի քե՛զ գամ իմ այս երգս երգելու»: Աւետիք Իսահակեանը ըսաւ, թէ ինքը արդէ՛ն ունի պսակ մը. «Ճակատիս աստղէ պսակ ունիմ», մինչ Չարենցը այդ պատիւը պարգեւեց երկու այլ բանաստեղծներու. «Նարեկացու Քուչակի պէս լուսապսակ ճակատ չկայ»: Իսկ Դանիէլ Վարուժանը իր գրիչով փառքի պսակներ հիւսեց՝ մշակներու համար. «Գլուխն իրենց, զոր կը հակեն առջեւը սուրբ խորանին, / Պսակուած է միշտ ոսկի փոշիներովը յարդին» (Մշակները): Վարուժանը նոյն բառով զարդարեց նաեւ Նազենիկի, Սիւնեաց նահապետ Բակուրի խարտեաշ հարճի գեղեցիկ մարմինը. «Եւ գլխուն շուրջը պսակ մը վարդերու» (Հարճը):

Վերջապէս՝ «պսակ» բառով ճաճանչաւորուեցաւ հայկական գրատպութիւնը: Այդ բառով զարդարուեցաւ բազմաթիւ ընտիր հրատարակութիւններու շապիկը. «Պսակ Քրիստոսի», «Պսակ: Ժողովածու Րաֆֆու գրուածքներից», «Գալուստի եւ Շուշանիկի պսակուելը: Հարսանեկան պատկեր Աղէքսանդրապօլի կեանքից», «Արամի պսակը: Հայ-թրքական ընդհարումներից մի պատկեր», «Պսակն Խրիմեանի» եւ «Օրերի պսակը»՝ լոկ տարի մը Կ. Պոլսոյ մէջ բնակած Կոստան Զարեանի հայերէն առաջին գիրքը՝ լոյս տեսած նոյն քաղաքի մէջ:

«Պսակ» բառի վերջին զարդը եղաւ երգ մը, զոր գրի առաւ մանկավարժ եւ մանկագիր Յակոբ Աղաբաբը՝ «Պսակ-պսակ, տիկնի պսակ, / Փեսան եկաւ լիքը քսակ.— / Օրհնուի մեր տիկնի պսակ.— / Տիրնա՛-նինէ՛, տիրնա՛-նինէ՛»:

Ձեր օրերը, յարգելի ընթերցող, օրհնութեամբ եւ երջանկութեամբ պսակուին, եւ թող միշտ այս բառով զարդարուին հայ հերոսներու եւ հարսերու գլուխները: Այսօր հրաժեշտ կու տամ յիշելով ուշ-միջնադարու բանաստեղծ Աւետիք Միտեսիի բարեմաղթութիւնները արտագրելով.

Քրիստոս ո՛չ յիշէ ձեր մեղքն,
Աւուր դատաստանին խնդաք,
Ձեզ պարգեւէ արքայութիւն
Եւ տացէ լուսեղէն պսակ:

Քարի Ձայնն Ու Բոյրը

Երեւանի մէջ այս օրերուն բացուած է շահեկան ցուցահանդէս մը, որ նուիրուած է երախտաշատ ճարտարապետ Յովհաննէս Մարգարեանի ծննդեան 120-ամեակի յոբելեանին: «Քարի ձայնն ու բոյրը. Յովհաննէս Մարգարեան» խորագրեալ այս ցուցահանդէսը կազմակերպուած է «Ալեքսանդր Թամանեան» ճարտարապետութեան ազգային թանգարան-կաճառէն ներս: «Ժամանակ» վկայակոչելով «Արմէնփրէս»ը կը հաղորդէ, ցուցահանդէսի այցելուները կը տեսնեն ականաւոր ճարտարապետ, արուեստի վաստակաւոր գործիչ Յովհաննէս Մարգարեանի աշխատանքներու էսքիզները, լուսանկարները եւ այլն: Իրենց գեղեցկութեամբ եւ իւրայատկութեամբ այդ ամբողջին մէջ կ'առանձնանան Երեւանի Ռատիօտան եւ քոնիաքի գործարանի շէնքերը:

Հիւրընկալ թանգարանի տնօրէն Մարք Գրիգորեան ցուցահանդէսի բացման առթիւ զրուցեց զանգուածային լրատուութեան միջոցներու ներկայացուցիչներուն հետ: Մարք Գրիգորեան այս առթիւ ընդգծեց, որ Յովհաննէս Մարգարեան եղած է 20-րդ դարու հայ ականաւոր ու հետաքրքրական ճարտարապետներէն մին: «Ցուցահանդէսը բացառիկ հնարաւորութիւն կ'ընձեռէ, որպէսզի հետաքրքրասէրները տեսնեն Մարգարեանի տաղանդը, գնահատեն անոր աշխատանքի ծաւալը եւ ստեղծագործ անձի հզօրութիւնը», ըսաւ տնօրէնը: Մամլոյ սպասաւորներու հետ զրուցելու ժամանակ ան յայտնեց, որ Յովհաննէս Մարգարեան եղած էր Երեւանի Պետական համալսարանի թեքնիքական ֆաքիւլթէի ամենաառաջին ուսանողներէն եւ առաջին շրջանաւարտներէն մին: Այդ շրջանաւարտները ընդհանրապէս եօթ հոգի էին: Անոնցմէ երեքը՝ Յովհաննէս Մարգարեան, Սամուէլ Սաֆարեան եւ Մարք Գրիգորեան ժամանակի ընթացքին դարձած են հայկական ճարտարապետութեան

հպարտութիւնները:

Նախաձեռնարկ թանգարանի տնօրէնը յայտարարութիւններուն մէջ նաեւ բացատրեց, թէ ինչո՛ւ «Քարի ձայնն ու բոյրը» կոչուած է այս ցուցահանդէսը: Արդարեւ, Մարգարեանի նախագծած լայնածաւալ շէնքերուն մէջ կ'առանձնանան Ռատիոյի տունը եւ քոնիաքի գործարանը: Ըստ իրեն, այս պարագային Ռատիոյի տունը ձայնն է, իսկ քոնիաքի գործարանի շէնքը՝ բոյրը:

Ի լրումն այս բոլորին, թանգարանի տնօրէն Մարք Գրիգորեան տեղեկացուց, որ Յովհաննէս Մարգարեանի 120-ամեայ յոբելեանի շրջանակին մէջ պիտի պատրաստեն նաեւ անոր ստեղծագործութիւններու քաթալոկը, որ «Հայ ճարտարապետներ» մատենաշարի երկրորդ գիրքը պիտի հանդիսանայ: Առաջին գիրքը նուիրուած էր Միքայէլ Մազմանեանին:

Ուիլիըմ Սարոյեան. Մահուան 40-Ամեակը

ԱՆՈՒՇ ԹՐՈՒԱՆՑ

Քառասուն տարի առաջ՝ 18 մայիս 1981 թուականին, Ֆրեզնոյի մէջ, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, մահացաւ աշխարհահռչակ հայ գրող Ուիլիըմ Սարոյեան: Իր կտակին համաձայն՝ աճիւնին մէկ մասը փոխադրուած է Երեւան եւ թաղուած «Կոմիտաս» պանթէոնին մէջ: Աճիւնին մնացեալը թաղուած է Ֆրեզնոյի «Արարատ» հայոց գերեզմանատան մէջ, որուն մօտ թաղուած է նաեւ դուստրը՝ դերասանուհի Լուսին Սարոյեան:
Այս երկու գերեզմանները Սարոյեանի յիշատակը յարգելու վայրերն են, յիշատակի վայրերուն գումարուած է նաեւ իր տուն-թանգարանը՝ բացուած Ֆրեզնօ 2018 թուականին, իր ծննդեան 110-ամեակին:
Սարոյեանի մահէն շատ տարիներ առաջ տեղեկութիւններ պարզուեցան, թէ անոր ցանկութիւնն էր, որ իր մարմինը ամփոփուի Պիթլիսի մէջ, սակայն այդ տարիներուն թրքական իշխանութիւններու կողմէ նման արտօնութիւններ չկային: Ամերիկեան փոքրիկ քաղաքի մը մէջ ծնած եւ մահացած գրողին Պիթլիսի մէջ թաղուելուն ցանկութիւնը անշուշտ պատճառ մը ունէր: Սարոյեանի արմատները Անատոլուէն են՝ Պիթլիսէն: Պիթլիսը մեծ տեղ գրաւած է իր գրականութեան եւ կեանքին մէջ: Յայտնի է, որ 1964 թուականին ան այցելած է Պիթլիս. այդ հռչակաւոր այցելութեան մանրամասնութիւնները տեղ գտած են ժամանակի մամուլին մէջ, գրուած են յօդուածներ, գիրքեր, իսկ այդ մասին յուշերուն հիման վրայ Լուսին Տինքի պատրաստած շարժանկարը՝ «Սարոյեանի երկիրը» խորագրով, արդէն հասանելի է համացանցի միջոցով:
Օրին Սարոյեանի մահուան անդրադարձած են օտար եւ հայկական թերթեր. ԺԱՄԱՆԱԿ օրաթերթը գրողի մահէն ետք մէկ շաբաթէն աւելի գրութիւններ ներկայացուցած է Սարոյեանի մասին, քաղելով նաեւ թրքական թերթերու արձագանգները: Մեծ գրողին մահուան 40-րդ տարուան առթիւ, անշուշտ, ոգեկոչումներ պիտի ըլլան անոր անունով յիշատակի վայրերուն մէջ, այցելութիւն՝ իր երկու շիրիմներուն: Գրողին յիշատակը յարգելու ամենակարեւոր քայլերէն մէկն ալ անշուշտ, անդրադարձն է անոր գրականութեան, որ ժամանակի եւ յաւերժութեան մէջ կ՚ապրի անկախ ամէն ինչէ: Մահուան 40-րդ տարելիցի առթիւ կը ներկայացնենք Ուիլիըմ Սարոյեանի գործերէն:

ԿՈՅՐԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Էրիկ կնիկ, իրենց էշը հեծած՝ լեռնային ճանապարհով դէպի Պիթլիս կ՚երթային, երբ անոնց դիմաց ելաւ կոյր տղամարդ մը, որ առաջ կ՚երթար շօշափելով:
Ամուսինը կնոջ ըսաւ.
-Աստուած քեզի երկու աչք տուած է, ցած իջիր եւ ոտքով գնա՛, կոյրը թող էշը նստի:
Կինը կը պատասխանէ.
-Կոյրը խորամանկ կ՚երեւի, եկուր լուռ անցնինք քովէն:
Բայց ամուսինը կը խղճայ կոյր մարդուն եւ կ՚ուզէ, որ ան էշով երթայ:
-Կը տեսնե՞ս, արդէն ոտքը վնասած է: Իջի՛ր, թող իշուն վրայ ելլէ,- ըսաւ ամուսինը:
Կինը էշէն իջաւ, եւ կոյրը տեղաւորուեցաւ մարդուն կողքը: Կինը քալելով, իսկ մարդիկը էշը հեծած գացին, մինչեւ վերջապէս քաղաք հասան:
Տեղ հասնելէն ետք, ամուսինը կը դիմէ կոյրին ըսելով.
-Հասանք Պիթլիս, հիմա պէտք է բաժնուինք, իջի՛ր:
-Իջնե՞մ,- զարմացաւ կոյրը:- Ի՞նչ է, կ՚ուզէք էշս ձեռքէս առնե՞լ:
Կինը կը զգայ կոյրին խորամանկութիւնը եւ կը պոռայ.
-Յիմա՛ր ամուսինս:
-Իջի՛ր, հաճիս,- կը կրկնէ մարդը,- քեզի մեղքցայ եւ իմ էշովս մինչեւ քաղաք բերի: Հիմա քու ճամբովդ գնա՛:
Կոյրը կը սկսի պոռալ, մարդիկ կը հաւաքուին, եւ ան կը սկսի մարդոց պատմել իր սուտ պատմութիւնը:
Ամուսինը կը զգայ, որ մարդիկ կոյրին խղճալով աւելի շատ անոր կը հաւատան, կնոջը կ՚ըսէ.
-Դուն ճիշդ էիր, ես սխալեցայ, էշը թող իրեն մնայ, եկուր երթանք:
-Ճի՛շդ ես,- պատասխանեց կինը,- երթա՛նք:
Այս լսելով՝ կոյրը անմիջապէս բղաւեց.
-Սկիզբը կ՚ուզէիր էշս գողնալ, հիմա ալ որոշած ես կի՞նս գողնալ, կինս ալ առողջ տղամարդ տեսած է եւ այլեւս չ՚ուզեր կոյր ամուսին ունենալ:
Կինը վախէն ուշաթափեցաւ: Ամուսինի լեզուն կապուեցաւ:
Մարդիկ կոյրին խղճալով՝ կը հաւատային անոր ըսածներուն:
Կինը սկսաւ լալ: Ամուսինը առանց իր կնոջ չէր հեռանար:
Հարցը լուծելու համար, բոլորը միասին գացին դատաւորին քով:
Կոյրը դատաւորին բացատրեց, որ ինքն ու իր կինը իրենց էշով Պիթլիս կու գային, երբ էշը սկսաւ յամառիլ եւ այլեւս տեղէն չէր շարժեր, յանկարծ յայտնուեցաւ այս մարդը, որ ջանաց էշը հանդարտեցնել եւ իրենց հետ քաղաք երթալ, իսկ յետոյ փորձեց իշուն տիրանալ, հիմա ալ կինը ձեռքէն առնել կ՚ուզէ:
Կոյրէն վերջ ամուսինը ինքզինք անիծելով պատմեց ճշմարտութիւնը:
Յետոյ կինը լալով պատմեց եղածը:
Դատաւորը տեսաւ, որ անոնց պատմածէն դժուար է գիտնալ, թէ ո՛վ սուտ կը խօսի՝ ուստի հրամայեց.
-Տարէ՛ք եւ զիրենք առանձին սենեակներու մէջ դրէք: Ուշադիր հետեւեցէք անոնց, իսկ առաւօտեան կը զեկուցէք, թէ ի՛նչ եղած է:
Հրամանը անմիջապէս կատարուեցաւ:
Երբ կոյրը զգաց, որ մինակ է, սկսաւ ժպտիլ: Յետոյ յօրանջեց, մկանները ձգեց, պարեց ու ինքն իրեն ըսաւ.
-Էշի տէր դարձայ, եթէ կնոջն ալ տիրանամ, կեանքը իմս կ՚ըլլայ:
Ամուսինը առանձին մնալով, դարձեալ կ՚անիծէր իր յիմարութիւնը, որ փափաք ունեցաւ օգնել կոյրին:
Իսկ կինը անվերջ կու լար:
Առաւօտեան այս բոլորի մասին զեկուցեցին դատաւորին:
Դատաւորը կոյրը բանտ դրաւ: Իսկ էրիկ կնիկ իրենց աւանակին հետ ուրախ-ուրախ հեռացան:

ԱՆՑԵԱԼԻ ՄՇՈՒՇԷՆ

Օր մը աշխարհի մեծ հայերէն մէկը անցաւ Ֆրեզնոյի փողոցներէն. վայելչօրէն հագուած մարդ մը, որուն տեղացի չըլլալը ակնթարթի մը մէջ յայտնի էր: Գուցէ 34 տարեկան էր. ես ինը կամ տասը տարու էի: Հայ էր, այդ մասին կարելի չէր սխալիլ, սակայն միաժամանակ յայտնօրէն մեր շրջապատի հայ չէր. ըսեմ՝ մեր ամբոխի տեսակէն հայ չէր. -անձ մըն էր, որ իր դիմագիծն ու անհատականութիւնը չէր կրնար կորսնցնել որեւէ խմբակի, ընտանիքի, ազգի, հասարակութեան, մշակոյթի կամ կրօնքի մէջ: Ինք, ի՛նք էր միայն ու այնպիսի հով մը ունէր, որ զինք տեսնողը կը ստիպուէր կա՛մ հաճոյք զգալ եւ կամ բարկանալ: Արագաշարժ էր, գրեթէ գոռոզի տպաւորութիւն ձգող: Կակուղ մոխրագոյն ֆէօթր գլխարկ մը գլխուն, քղամիդի նմանող սեւ բուրդէ վերարկու մը ուսերուն, ադամանդեայ զարդասեղ մը փողկապին վրայ, տաբատը գծաւոր, կօշիկները բարձրորակ կաշիէ շինուած, օփերայի մուճակներու ոճով, կը ճեմէր փողոցները, իր գեղեցիկ գաւազանը շքաւոր ձեւերով օրօրելով:
Օր մը, 1919-ին էր, եկաւ ինծի, երբ թերթ կը ծախէի Ռիփալիքըն շէնքին անկիւնը, փօսթ-օֆիսի առաքման շէնքին դիմաց փողոցը, ու այս խօսքերը ըսաւ. «Վաղը առաւօտ ժամը ութին «0» փողոցի թիւ 848 տունը գնա՛. հոն 100 օրինակ «Ցախաւել» պիտի ստանաս: Ա՛ռ, քաղաք բեր եւ կէս ժամէն ծախէ, հատը հինգ սէնթի»:
Եւ հեռացաւ:
Բայց պողոտային միւս կողմը կեցաւ նորէն, Էտտի Էմէրեանին հետ խօսելու համար, ու ճիշդ այդ վայրկեանին Ռոուըլ շէնքին անկիւնէն Հափ Ֆարմանեանը վազելով ինծի մօտեցաւ:
«Ո՞վ է այդ մարդը», հարցուց:
Մարդը նոյն րոպէին սկսաւ քալել նորէն, իր գաւազանը շարժելով, կարծես Եւրոպան ի՛նքն էր, որ կը ճեմէր Վան Նէս փողոցն ի վեր, իր լիօրէն ծաղկած իմաստութեամբ եւ նշանակութեամբ. կարծես թէ 1919 թուականի այդ ապրիլին հին Եւրոպան յուսահատական պայքար մը չէր մղեր, ինքզինքը վերագտնելու համար, Համաշխարհային պատերազմէն ետք. պատերազմ մը, որ մարդկային ցեղին այդչափ հարստութիւն եւ կեանք արժած էր:
Ով ըլլալը չէինք գիտեր ուրեմն. սակայն որոշեցինք, որ կ՚արժէր 484 «0» փողոց երթալ ու ճանչնալ զինք: Բայց երբ մենք՝ երեք տղեկներս, յաջորդ օրուան առաւօտեան ժամը ութին հասանք տրուած հասցէին, մարդը հոն չէր: Ծերուկ ֆրեզնոցի կին մը մեզի մեր ստանալիք թերթերը տուաւ. կին մը, որ կը հաւատար, որ անանուն մարդը թէ՛ «Ցախաւել»ին խմբագիրն էր, թէ՛ աշխարհի մեծ մարդոցմէն մէկը:
Ես ալ պատճառ չունէի այս արժեւորումին հետ վիճելու, թէեւ միաժամանակ տարտամ ձեւով կը հասկնայի, որ անըմբռնելի բան մը կար մարդուն վրայ. շատ հպարտ էր, շատ ինքնավստահ, նոյնիսկ Պուքրէշէն, Սօֆիայէն, Հռոմէն, Վիեննայէն, Փարիզէն, Պերլինէն, Լոնտոնէն եկողի մը համար. եւ կամ ո՛վ գիտէ, Աթէնքէն, Պոլսէն, Տրապիզոնէն կամ Էրզրումէն եկողի մը համար: Անկասկած, ուղն ու ծուծով հայ էր մարդը, բայց եւ այնպէս, ամէն մէկ վայրկեանի ընթացքին, երբ տեսայ զինք, Պուքրէշ բառը եկած էր միտքս: Ա՛յդ տեսակի հայ մըն էր: Հեռաւոր, անծանօթ քաղաքի հայ:

«Ձեր թերթերը ծախեցէ՛ք»,- ըսաւ ծերուկ կինը,- «եւ վերադարձէ՛ք ուրիշ օրինակներ ստանալու համար»:
Երեք ժամ ետք, ժամը 11-ին, հայ թերթ ծախողներէն ոչ մէկը կրցած էր նոյնիսկ մէկ օրինակ վաճառել, հակառակ անոր որ անանուն մարդը մեզմէ եօթը կամ ութը տղեկ զօրաշարժի ենթարկած էր:
Կէսօրին, երբ թերթերը վերադարձուցի կնոջ «0» փողոցի 484 թիւ տան մէջ, ըսի, «Այմ սորի, կը ցաւիմ, բայց բոլոր սրճարանները գացի, «Արարատ», «Հայրենիք», «Մասիս», ոչ ոք ուզեց հինգ սէնթ ծախսել: Ո՞վ է այդ մարդը, խնդրեմ ըսէ՛ք»:
«Մեծ մարդ մըն է», ըսաւ կինը: Ուրիշ ոչ մէկ խօսք:
Իսկ ես պատասխանեցի. «Պիտի ուզէի այս թերթէն օրինակ մը տուն տանիլ, մօրս համար, ընթերցող է, կը սիրէ թերթ կարդալ»:
«Հատը հինգ սէնթ է», ըսաւ ծեր կինը:
«Ես դրամ չունիմ», ըսի ու վարանեցայ աւելցնելու որ չորս ժամ անվճար աշխատած էի: Այդ տեսակի խօսքեր չէինք ըսեր այդ օրերուն: Կամ կ՚ընէինք մեր ստանձնածը, կամ ոչ:
«Շատ լաւ»,- ըսաւ կինը,- «Ա՛ռ օրինակ մը: Երբ հինգ սէնթ ունենաս, կը վճարես»:
Թերթը առի, տարի տուն: Երբ մայրս վերադարձաւ Ցուկընիայմէն, ուր թուզերը տուփերու մէջ տեղաւորելու գործը կ՚ընէր, առաւ թերթը, նայեցաւ ծալլուած, սպիտակ էջերուն եւ աչք մը նետեց ծաղրանկարներուն վրայ: Յաջորդ օրը համարձակեցայ հարցնել իրեն. «Ի՞նչ է այդ թերթը, «Ցախաւել» բառը ի՞նչ կը նշանակէ»:
Մայրս բացատրեց, որ երգիծաթերթ մըն էր թերթը, եւ անոր բառը անգլերէնով կարելի չէր ճշգրիտ թարգմանել. Ըոնկ Պրում, «սխալ աւել»ի պէս բան մըն էր «ցախաւել»ը ըստ իրեն: Հարցուցի, թէ թերթը որակ ունէ՞ր, պարունակութիւնը լա՞ւ էր:
«Օ՛, այո», ըսաւ մայրս: «Շատ լաւ է, շատ սրամիտ»: Ու այդպէս փակուեցաւ նիւթը:
Երեւի թէ «Ցախաւել»ի գնորդներու պակասը հայ մեծ մարդուն թելադրած էր որ 1919-ի Ֆրեզնօն տնտնալիք տեղ մը չէր իրեն համար: Ի վերջոյ մէջտեղ ելաւ որ մէկ տղեկ յաջողած էր մէկ օրինակ ծախել. Բայց որո՞ւն. Ամերիկացիի մը: «Գինո՞վ էր գնորդը», հարցուցի այդ տղեկին, քանի որ ամէն լակոտ որ թերթ ծախած է, գիտէ որ գինետունը լաւ յաճախորդ կը հայթայթէ իրեն. խմած մարդը յաճախ ծախսող մարդ է:
«Ոչ», ըսաւ ան (Հափ Ֆարմանեանն էր): «Գինով չէր, իմ կարծիքով՝ համալսարանի փրոֆեսէօրներէն էր:

Շար. էջ 21

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքը Մասնակցեցաւ Հայ Ուսանողներու Համահայկական Ժողովին

Շաբաթ, 15 Մայիս 2021-ին, Երեւանի Պետական Համալսարանի (Ե.Պ.Հ.) Սփիւռքագիտութեան Ամպիոնի կազմակերպութեամբ տեղի ունեցաւ համահայկական ուսանողական առցանց խորհրդաժողով մը՝ «Հայ Ուսանողութիւնը՝ Ազգային Վերածնունդի Առաջամարտիկ» խորագրով:

Խորհրդաժողովին կը մասնակցէին Հայաստանէն, Արցախէն եւ Սփիւռքէն ուսանողներ եւ ուսումնական-կրթական ոլորտի մէջ ծառայող անհատներ, որոնք արտայայտուեցան Արցախի պատերազմի ձգած հետեւանքներուն եւ անոր վերածնունդին մէջ երիտասարդ ուսանողներուն դերակատարութեան անհրաժեշտութեան մասին:

Յիշեալ խորհրդաժողովին, յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, մասնակցեցաւ Դպրեվանքի տեսուչ Հոգշ. Տ. Պարոյր Վրդ. Շէրնէզեանը: Առաջին հերթին, հայր սուրբը փոխանցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին օրհնութիւնները, գնահատանքն ու քաջալերանքը խորհրդաժողովի երիտասարդ ուսանողներուն եւ դասախօսներուն: Ապա, իր ողջոյնի խօսքին մէջ, հայր սուրբը կարեւորեց նման նախաձեռնութեան հրամայականը՝ ընդհանրապէս հայութեան ու յատկապէս Արցախի մեր հայրենակիցներուն մօտ ստեղծուած իրավիճակին լոյսին տակ: Ան նաեւ ընդգծեց միասնականութեան ոգիի եւ ազգային արժէքներու հաւաքական ջանքերով պահպանումի անհրաժեշտութիւնը, որ կը կայանայ ու կը զարգանայ Սփիւռք-Հայրենիք փոխըմբռնման եւ գործակցութեան ճամբով:

Խորհրդաժողովի աւարտին, հայ ուսանողութեան յետագայ համագործակցութիւնը ապահովելու նպատակով, մասնակիցները ձեւաւորեցին համահայկական ուսանողական առցանց հարթակ եւ հանդէս եկան յայտարարութեամբ.-

Յայտարարութիւն
Ուսանողների Համահայկական Խորհրդաժողովի Մասնակիցների
15.05.2021 Թ.

ՀԱՇՈՒԻ ԱՌՆԵԼՈՎ 2020 թուականի Արցախեան պատերազմից յետոյ ձեւաւորուած ծանր իրադրութիւնը,

ՇԵՇՏԱԴՐԵԼՈՎ այդ պայմաններում հայութեան բոլոր խմբերի պատասխանատուութիւնը Հայաստանի և Արցախի հանրապետութիւնների ապագայի և սերունդների առաջ,

ԳԻՏԱԿՑԵԼՈՎ հայապահպանութեան մարտահրաւէրները սփիւռքում և դրանց դիմակայելու անհրաժեշտութիւնը,

ԱՐԺԵՒՈՐԵԼՈՎ Հայրենիք-Սփիւռք կապերի դերը հայկական երկու պետութիւնների զարգացման և հզօրացման գործում,

ՀԱՄՈԶՈՒԱԾ ԼԻՆԵԼՈՎ, որ այսօր հայութեան բոլոր խմբերը պարտաւոր են յստակեցնել իրենց անելիքը՝ ի շահ մեր հայրենիքի ու ժողովրդի,

ՀԻՄՔ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՎ ուսանողութեան՝ որպէս առաջմղիչ ուժի կարևոր դերը համազգային օրակարգ մշակելու և կենսագործելու հարցում,

ՅԱՅՏՆԵԼՈՎ մեր պատրաստակամութիւնը՝ առաւելագոյնս օգտակար լինելու մեր վտանգուած հայրենիքին ու ժողովրդին՝

ՄԵՆՔ՝

2021 թուականի մայիսի 15-ին 25 պետութիւնների հայ ուսանողների ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ տեղի ունեցած «ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԵՐԱԾՆՆԴԻ ԱՌԱՋԱՄԱՐՏԻԿ» ԽՈՐԱԳՐՈՎ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐՍ,

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ ԵՆՔ

Մենք ամենայն խորութեամբ ընկալում ենք մեր պատասխանատուութիւնը ներկայ դժուարին պայմաններում և պատրաստակամ ենք միաւորել մեր ջանքերը՝ Հայաստանի ու Արցախի հանրապետութիւններին աջակցելու և առկայ մարտահրաւէրները չէզոքացնելու ուղղութեամբ:

Գիտակցում ենք, որ հայ ուսանողութիւնն իր ներուժով ընդունակ է էական ազդեցութիւն ունենալու մեր հայրենիքի ու ժողովրդի դէմ սանձազերծուած յետպատերազմեան տեղեկատուական պայքարում՝ սատար կանգնելով մեր ժողովրդի արդար դատին:

Համոզուած ենք, որ հայ ուսանողութիւնը ընդունակ է աջակցելու հայապահպանութեան մարտահրաւէրների չէզոքացմանը և համատեղ ծրագրերի իրականացմամբ նպաստելու հայ ինքնութեան ամրապնդմանն ու արժևորմանը գլոբալիզացիայի դարաշրջանում:

Մենք հաւատարիմ ենք մեր հազարաւոր անմահացած եղբայրների յիշատակին և ամենուր՝ Հայրենիքում թէ Սփիւռքում, պայքարելու ենք Արցախի հանրապետութեան անկախ գոյութիւնը պաշտպանելու և սահմանների անվտանգութիւնն ամրապնդելու համար:

Այսուհետ մեր ուշադրութեան կեդրոնում մեր վտանգուած հայրենիքն ու ինքնութիւնն են լինելու, որոնց մենք պաշտպանելու ենք համատեղ ծրագրեր կազմելով և իրագործելով:

Վստահ ենք, որ ստեղծուած իրավիճակում հայրենադարձութիւնը մեծագոյն անհրաժեշտութիւն է Սփիւռքի և Մայր Հայրենիքի համար, ուստի մեր խնդիրն է լինելու հայրենադարձութեանը և ազգահաւաքին նպաստելը:

Մենք ամենուր մեր համագործակցութիւնն ենք յայտնում բոլոր նրանց, ովքեր պայքարում են հայութեան իրաւունքների պաշտպանութեան համար:

Մենք՝ հայրենաբնակ և աշխարհասփիւռ հայ ուսանողութեան ներկայացուցիչներս, աջակցելու ենք Հայրենիք-Սփիւռք յարաբերութիւնների զարգացմանը՝ որպէս Հայաստանի ու Արցախի հանրապետութիւնների հզօրացման և Սփիւռքում հայապահպանութեան արդիւնաւէտ իրականացման անհրաժեշտ գրաւական:

Ուիլիըմ Սարոյեան. Մահուան 40-Ամեակը

Սկիզբը Էջ 20

Վճարեց, թերթը բացաւ, ծաղրանկարներուն նայեցաւ յետոյ նորէ՛ն զննեց էջերը, ծալլեց ու գրպանը դրաւ խնամքով. կարծես թէ գիտէր որ կ'արժէ պահել»:

Հիմա ես հարցում մը ունիմ ընթերցողներուն: Արդեօք կա՞յ մէկը, որ գիտէ, թէ ո՛վ վաթսուն տարի առաջ Ֆրեզնոյի մէջ «Ցախաւել» անունով թերթ մը հրատարակեց: Պիտի ուզէի գիտնալ:

Յաւելեալ, 1919-ի այս վաթսունամեակին պիտի ուզէի գիտնալ որ արդեօք կա՞ն ընթերցողներ, որոնք Խոսրով Բագրատունի կոչուող անձի մը մասին տեղեկութիւն ունին. անձ մը, որ 1919-ի մօտ Ֆիլատելֆիոյ մէջ ձայնապնակ մը պատրաստած է, որուն վրայ արձանագրուած էին «Բարձր սարեր» եւ «Սեւ կաքավիկ» երգերը: Անցեալին, այս երկուքը մեծ մարդ թուեցան ինծի, ու տակաւին այդպէս կը թուին:

Մանրամասնութիւններ կ'ուզեմ:

«Ժամանակ»/Պոլիս

ՌԱՄԿԱՎԱՐ
ՄԱՄՈՒԼ
Պաշտօնական Լրատու

Կարդացէ՛ք եւ Տարածեցէ՛ք
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ՄԱՄՈՒԼ-ը
www.ramgavar.am

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Լաւրովի Հետ Հեռախօսազրոյցի Ընթացքին ՀՀ ԱԳ Նախարարը Տեղեկացուցած Է Պետական Սահմանի Միջադէպի Մասին

12 մայիսին, ՀՀ Արտաքին Գործոց նախարարի պաշտօնակատար՝ Արա Այվազեան հեռախօսազրոյց ունեցած է ՌԴ ԱԳ նախարար՝ Սերկէյ Լաւրովի հետ:

ՀՀ արտաքին գործոց նախարարութենէն յայտնած են, որ նախարարի պաշտօնակատար՝ Այվազեան իր գործընկերոջը տեղեկացուցած է Հայաստանի պետական սահմանին վրայ տեղի ունեցած վերջին միջադէպի մասին եւ նշած է ատրպէյճանական կողմէն նման սադրանքներու հրահրման անթոյլատրելիութիւնը:

Երկուստեք կարեւորած են տարածաշրջանային անվտանգութեան եւ կայունութեան շուրջ ձեռքբերուած պայմանաւորուածութիւններու լիարժէք կատարումը եւ իրադրութեան սրումը կանխարգիլող քայլերու համադրումը:

Թուրքիոյ Խորհրդարանի Նախագահը Հայոց Ցեղասպանութեան Վերաբերեալ Նամակ Յղած Է Իսլանտիոյ Խորհրդարանի Նախագահին

Թուրքիոյ խորհրդարանի նախագահ Մուսթաֆա Շենթոփը նամակ յղած է Իսլանտիոյ խորհրդարանի նախագահ Սդէյնկրիմուր Սիկֆուսոնին՝ խնդրելով չաջակցիլ խորհրդարան ներկայացուած Հայոց Ցեղասպանութեան բանաձեւին: Այս մասին կը գրէ Ermenihaber.am:
Շենթոփ նամակին մէջ նշած է, որ այդ օրինագիծը օրակարգ բերուած է «որոշ շրջանակներու դրդումով» եւ կրնայ ստուեր դնել թուրք-իսլանտական յարաբերութիւններուն վրայ: Նամակին մէջ ան շարադրած է Հայոց Ցեղասպանութիւնը ժխտող թրքական քարոզչական նիւթերը եւ փորձած զանոնք ներկայացնել պատմաիրաւական լոյսի ներքոյ:
Շենթոփ իր իսլանտացի գործընկերոջ հանգամանօրէն ծանուցած է պաշտօնական Անգարայի տեսակէտին մասին՝ մասնաւորապէս նշելով, որ առաջին աշխարհամարտի ժամանակ «ծայրայեղական հայերը, զինուելով Օսմանեան կայսրութեան թշնամիներու կողմէն, յարձակումներ գործած են օսմանեան բանակի եւ իսլամ բնակչութեան վրայ: Ատոր համար ալ պետութիւնը ընդունած է «Տեղահանութեան եւ վերաբնակեցման մասին օրէնքը», որուն կիրառումով՝ ռազմական տեսանկիւնէ՝ ռազմավարական նշանակութիւն ունեցող վայրերու մէջ բնակող հայերը տեղափոխած են պատերազմէն հեռու գտնուող հարաւային նահանգներ»:
Թուրքիոյ խորհրդարանի ղեկավարը նամակին մէջ նաեւ նշած է, որ օսմանեան կառավարութեան յանձնարարութիւններուն չհետեւած ու հայերուն նկատմամբ յանցագործութիւն կատարած պաշտօնեաները եւ քաղաքացիները ռազմական դատարաններու կողմէ դատապարտուած են.1763-ը ազատազրկուած են, 67-ը՝ մահապատիժի ենթարկուած:
Շենթոփի նամակին մէջ խօսք կայ նաեւ այն մասին, որ «ցեղասպանութիւն» եզրոյթը սահմանուած է 1948թ. ՄԱԿ-ի «Ցեղասպանութիւններու կանխարգելման եւ դատապարտման խորհրդաժողովին», ըստ որուն՝ որեւէ գործողութիւն ցեղասպանութիւն անուանելու համար անհրաժեշտ է իրաւասու դատարանի որոշում: «Իսկ ահա 1915-ի վերաբերեալ որեւէ դատարանի որոշում չկայ»,- դիմած է Շենթոփը Իսլանտիոյ խորհրդարանի նախագահին:

Հայոց Ցեղասպանութեան Մասին Գրելու Համար Գերմանիոյ Քաղաքացիին 2 Տարուան Ազատազրկում Կը Սպառնայ Թուրքիոյ Մէջ

Պոլսոյ ծանր յանցագործութիւններու 32-րդ դատարանը դատական հայց ներկայացուցած է գերմանական «Die Welt» թերթի թղթակից Տէնիզ Եուճելի դէմ՝ Հայոց Ցեղասպանութեան եւ քրտական հարցին վերաբերեալ համացանցի վրայ ըրած հրապարակումներուն համար: Այս մասին կը տեղեկանանք Ermenihaber.am-էն:
Այդ առնչութեամբ Պոլսոյ հանրապետական գլխաւոր դատախազութիւնը պատրաստած է մեղադրական եզրակացութիւն:
Դատախազութիւնը Տէնիզ Եուճելի նկատմամբ հետաքննութիւն սկսելու համար համապատասխան արտօնութիւն պահանջած է արդարադատութեան նախարարութենէն:
Եուճել կը մեղադրուի Թուրքիոյ քրէական օրէնսգրքի 301-րդ յօդուածի յատկանիշներով, որն է՝ Թուրքիոյ պետականութիւնը, թուրք ժողովուրդը հրապարակայնօրէն նուաստացնելը:
Լրագրողին կը սպառնայ 6 ամիսէն մինչեւ 2 տարի բանտարկութիւն:

Ալիեւներու Ընտանիքը Ներկայ Եղած Է Շուշիի Մէջ Հիւրանոցի Բացման Արարողութեան

Երէկ Շուշիի մէջ հիւրանոց բացուած է, ատրպէյճանցիներն այն անուանած են «Խարըպիւլպիւլ», բացման արարողութեան ներկայ եղած է Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւը՝ ընտանիքի հետ: Այս մասին կը տեղեկացնէ minval.az կայքը:
Կը հաղորդուի, որ հիւրանոցն ընդհանուր առմամբ ունի 49 սենեակ:

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Չենք Պատրաստուիր Մեր Տարածքներէն Անգամ Մէկ Մեթր Ետ Քաշուիլ, Ատրպէյճանը Պարտաւոր Է Հեռանալ. ՊՆ

Այս պահուն ատրպէյճանցիները դեռ Սիւնիք են, իրենց զբաղեցուցած հատուածին մէջ են եւ կը սպասեն վերադասի հրահանգին: Այս մասին յայտնած են պաշտպանութեան նախարարութենէն, նշելով.
«Երէկ ուշ երեկոյեան տեղի ունեցած բանակցութիւնների ընթացքում մեր դիրքորոշումն ատրպէյճանական կողմին ներկայացուել է շատ յստակ եւ կոշտ: Ասուել է, որ դա մեր տարածքն է, եւ չենք պատրաստուում որեւէ մեթր նրանց թողնել: Տարածքները մերն են, եւ դա չի քննարկուում»:
Նախօրէին բանակցութիւններ տեղի ունեցած էին հայկական եւ ատրպէյճանական կողմերու միջեւ:
Յիշեցնենք, որ երէկ հրաւիրուած Ահ նիստին վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանը յայտարարած է, որ Հայաստանը Սիւնիքի եւ Գեղարքունիքի սահմանային դէպքերու առնչութեամբ դիմած է ՀԱՊԿ-ին:

Հայաստանը Կը Դիմէ ՀԱՊԿ-ին

ՀՀ վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանը անվտանգութեան խորհուրդի նիստի ընթացքին յանձնարարեց ՀՀ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնակատար Արա Այվազեանին, ՀՀ պաշտպանութեան նախարար Վաղարշակ Յարութիւնեանին եւ ՀՀ անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղար Արմէն Գրիգորեանին՝ խորհրդակցութիւններ սկսիլ ՀԱՊԿ-ի հետ՝ Սիւնիքի եւ Գեղարքունիքի մարզերու որոշ հատուածներուն մէջ ատրպէյճանական զօրամիաւորումներու կողմէ ՀՀ պետական սահմանի հատման հետ կապուած:

Լուրեր Աշխարհէն

Հայ-Ատրպէյճանական Սահմանին Իրավիճակը Պէտք Է Կարգաւորել ՄԱԿ-Ի Անվտանգութեան Խորհուրդի Միջոցով. Էլիզէի Պալատ

Էլիզէի պալատը ՀՀ վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանի եւ Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնի հեռաձայնային զրոյցի առնչութեամբ յայտարարած է, որ տարածաշրջանին մէջ կայունութեան եւ անվտանգութեան վերականգնման նպատակով իրավիճակը հնարաւոր է կարգաւորել ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան խորհուրդի միջոցով:
Ինչպէս կը հաղորդէ «Արմէնբրես»-ը, Էլիզեան պալատը, մասնաւորապէս, ընդգծած է. «Էմանուէլ Մաքրոնը վերահաստատած է Ֆրանսայի հաւատարմութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքային ամբողջականութեան նկատմամբ եւ շեշտած է Հայաստանի գերիշխան անկախ տարածքէն ատրպէյճանական զինուած ուժերը անյապաղ դուրս բերելու անհրաժեշտութիւնը»:

Moderna-ն Կը Ճանչցուի Իբրեւ Լաւագոյն Պատուաստ

Moderna-ն քորոնա ժահրի դէմ լաւագոյն պատուաստ ճանչնալը աշխարհաքաղաքական դրդապատճառ ունեցող քայլ է, յայտնած է առաջնակարգ ժահրաբաններէն եւ Պելճիքայի մէջ COVID-19-ի ոլորտի փորձագէտներէն մէկը նկատուող Մարք Վան Ռանսթ: Անոր խօսքով՝ ռուսական «Սփութնիք V»-ը ոչինչով կը զիջի պատուաստներու համաժողովին յաղթած իր մրցակիցին:

Մասնագէտը նշած է, որ ինքը մեծ նշանակութիւն չէր տար այս մրցանակին, որովհետեւ այս պարագային հաշուի առնուած է աշխարհաքաղաքական գործօնը: Ան ընդգծած է, որ Moderna-ն, «Սփութնիք V»-ը եւ Pfizer-ը աննախադէպ արդիւնաւէտութիւն ցոյց կուտան COVID-19-ի դէմ: Դեղերու այս ցուցանիշը կը գերազանցէ 90%-ը, յայտնած է «ՌԻԱ Նովոսթի»:

«Այս հանգրուանին, անոնք արդիւնաւէտութեան նոյն մակարդակին վրայ կը գտնուին: Անիմաստ էր Moderna-ն կամ միւս երկուքը յաղթող նկատել»,- ըսած է մասնագէտը՝ աւելցնելով, որ նշուած փաստը չի նսեմացներ նուազ արդիւնաւէտ դեղերու որակը, ինչպէս՝ AstraZeneca-ն, Johnson & Johnson-ը եւ Novavax-ը:

««Սփութնիք V»-ը առաջին պատրաստուած պատուաստն է, եւ սկիզբէն մենք ականատես եղանք քաղաքական արձագանգներու, որոնք արտայայտուած են ռուս գիտնականներու նուաճումները նսեմացնելու համար… Այս մրցանակը Moderna-ին տալը, հաւանաբար, հիմնականին մէջ տնտեսական որոշում է»,- ըսած է մասնագէտը:

Յիշեցնենք, որ Moderna-ն «Պատուաստներու համաշխարհային քոնկրես 2021»-ի կողմէ ճանչցուած է «COVID-ի դէմ լաւագոյն պատուաստ»: «Սփութնիք V»-ը եւ AstraZeneca-ն ընդգրկուած են անուանակարգի կարճ ցուցակին վրայ, իսկ Pfizer-ի եւ BioNTech-ի պատուաստը նոյնպէս «բաւական բարձր գնահատական» ստացած է: Յաղթողի ընտրութեան չափորոշիչները յստակ չեն:

Ուտելիքներ՝ 40-Տարեկանէն Վեր Կիներու Համար

Քառասուն տարեկան հասակին, մարդու օրկանիզմին մէջ որոշ մարմնային գործընթացներ կը սկսին փոխուիլ, ինչ որ կրնայ յանգեցնել կշիռքի անսպասելի փոփոխութեան: Այդ է պատճառը, որ 40-էն ետք, շատ կարեւոր է վերատեսութեան ենթարկել սննդականոնը, յայտնած է սննդաբան Ելենա Քալեն: Անոր խօսքով, քառասունէն վեր տարիքի մարդոց չի յանձնարարուիր խիստ սննդականոնը՝ դանդաղող նիւթափոխանակութեան եւ «հորմոնալ ֆոն»-ի փոփոխութեան պատճառով: Փափաքելի է, որ սննդականոնին մէջ աւելցուին թարմ բանջարեղէն եւ ձուկ, ինչպէս նաեւ՝ շատ ջուր խմել:

Կարեւոր է յիշել, որ կիներու օրկանիզմին մէջ տարիներու ընթացքին «էսթրոճեն»-ի պարունակութիւնը կը նուազի: Անիկա ամբողջացնելու համար աւելի լաւ է խնձոր, ծիրան, նուռ, ձուկ, ծովային ուտելիքներ եւ թռչնամիս, լուբիա ու ոլոռն, նեխուր, սպանախ եւ սմբուկ օգտագործել:

«Հորմոնալ ֆոն»-ը պահելու համար, փորձագէտը նաեւ կը յանձնարարէ սննդականոնին մէջ վարսակ, գարի եւ թեփ ներառել:

afhil.com

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Նիկոլ Փաշինեանը Դատապարտելի Համարած Է Ատրպէյճանի Կողմէ Եռակողմ Յայտարարութիւնները Խախտելու Փորձերը

«Շահագրգռուած ենք, որ Հայաստանի եւ ողջ տարածաշրջանին մէջ խաղաղութիւն, կայունութիւն եւ զարգացում տիրեն», - Հայաստանի վարչապետի պաշտօնակատար՝ Նիկոլ Փաշինեանի հետ առանձնազրոյցի ժամանակ յայտարարած է Վրաստանի վարչապետ՝ Իրաքլի Ղարիպաշվիլին, որ պաշտօնական այցելութեամբ Հայաստան կը գտնուի:

Ըստ վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութեան, Նիկոլ Փաշինեան նշած է. «Երկկողմ յարաբերութիւնների մեր օրակարգը շատ լայն է՝ սկսած փոխադրային հաղորդակցութիւններից, աւարտած ուժանիւթով, հաղորդակցութեան ուղիներով: Ի հարկէ, «Քորոնա» ժահրի դէմ պայքարը նոյնպէս մեր համատեղ օրակարգի կարեւոր հարցերից է»:

Նիկոլ Փաշինեանի եւ Իրաքլի Ղարիպաշվիլի առանձնազրոյցէն յետոյ տեղի ունեցած է Հայաստանի եւ Վրաստանի կառավարական պատուիրակութիւններու ընդլայնուած կազմով հանդիպումը:

Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Նիկոլ Փաշինեանը նշած է, որ առանձնազրոյցի ծիրին մէջ Վրաստանի վարչապետի հետ քննարկած են տարածաշրջանային անվտանգութեան հարցեր եւ փոխանակած միտքեր այսօր Սիւնիքի մարզի մէջ ստեղծուած իրավիճակին շուրջ:

Զրուցակիցները ընդգծած են, որ թէ՛ Հայաստանը եւ թէ՛ Վրաստանը շահագրգռուած են տարածաշրջանի խաղաղութեան եւ կայունութեան պահպանմամբ, ինչ որ կարեւոր է համագործակցութեան զարգացման համար: Փաշինեան դատապարտելի համարած է Ատրպէյճանի կողմէ 2020-ի Նոյեմբեր 9-ի եւ 2021-ի Յունուար 11-ի եռակողմ յայտարարութիւններու խախտման փորձերը:

Հայաստան-Վրաստան առեւտրատնտեսական կապերու խթանման շրջածիրին մէջ կարեւորութիւն տրուած է փոխադրային հաղորդակցութիւններու, ներառեալ երկաթուղային ենթակառուցուածքներու զարգացումը: Երկուստեք հեռանկարային համարուած է փոխգործակցութեան հնգակողմ՝ Հայաստան-Վրաստան-Պուլկարիա-Յունաստան-Իրան ձեւաչափը եւ «Պարսից ծոց-Սեւ ծով միջազգային փոխադրային միջանցքի ստեղծման մասին» համաձայնագիրի նախագիծի շուրջ աշխուժ աշխատանքը:

Նիկոլ Փաշինեան եւ Իրաքլի Ղարիպաշվիլին անդրադարձած են նաեւ «Քորոնա» ժահրի համավարակով պայմանաւորուած սահմանափակումներու հարցին եւ փոխանակած տեղեկատուութիւն անոնց վերացման ուղղութեամբ կատարուող քայլերու վերաբերեալ:

Լուրեր Աշխարհէն

ՀԱՊԿ-ը Մեկնաբանած Է Հայ-Ատրպէյճանական Սահմանին Տիրող Իրավիճակը

ՀԱՊԿ-ը մեկնաբանութեամբ հանդէս եկած է հայ-ատրպէյճանական սահմանին տիրող իրավիճակի վերաբերեալ:

«Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի կազմակերպութեան մէջ ՀՀ մշտական եւ լիազօր ներկայացուցիչ Վիքթոր Պիակովն այս տարուայ 13 մայիսին ՀԱՊԿ մշտական խորհուրդի նիստին տեղեկացուցած է Ատրպէյճանի Հանրապետութեան հետ Հայաստանի Հանրապետութեան պետական սահմանին 12 մայիսին տեղի ունեցած միջադէպի մասին: Ըստ հայկական կողմի՝ Ատրպէյճանի զինուած ուժերը խախտած են սահմանը եւ քանի մը քիլոմեթրով առաջ անցած են դէպի հայկական տարածք:

ՀԱՊԿ գլխաւոր քարտուղար Սթանիսլաւ Զասը հեռախօսով ՀՀ պաշտպանութեան նախարարի պաշտօնակատար Վաղարշակ Յարութիւնեանի եւ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնակատար Արա Այվազեանի հետ քննարկած է ստեղծուած իրավիճակը:

ՀԱՊԿ-ն ուշադրութեամբ կը հետեւի իրավիճակի զարգացման Հայաստանի Սիւնիքի մարզի սահմանամերձ շրջաններուն մէջ: Իրավիճակի զարգացման հետ մէկտեղ անհրաժեշտութեան պարագային գործողութիւններ կը ձեռնարկուին՝ Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի եւ ՀԱՊԿ կանոնադրութեան դրոյթներու համաձայն»,- ըսուած է ՀԱՊԿ մամուլի ծառայութեան յայտարարութեան մէջ:

Էրտողան Անէծքներ Ուղղած Է Աւստրիոյ Վարչապետ Սեպաստիան Քուրցին

Թուրքիոյ նախագահ Ռեճէպ Թայէպ Էրտողանը Անգարայի մէջ ունեցած ելոյթի ժամանակ ըսած է, թէ կ'անիծէ Աւստրիոյ կառավարութիւնը եւ երկրի դաշնային վարչապետ Սեպաստիան Քուրցը, որ Իսրայէլի դրօշները բարձրացուցած է պետական շէնքերու վրայ: Այս մասին կը յայտնէ Gazeta.ru-ն:

«Ես կ'անիծեմ Աւստրիոյ կառավարութիւնը, որ Իսրայէլի դրօշը կախած է վարչապետի վարչակազմի շէնքի վրայ: Ձեր պետութեան շէնքի վրայ ահաբեկչական պետութեան դրօշ բարձրացնելը կը նշանակէ ձեզ նոյնացնել ահաբեկչութեան հետ: Ըստ ամենայնի, Աւստրիան կը փորձէ իսլամներուն ստիպել վճարել իր կողմէ կատարուած հրեաներու ցեղասպանութեան համար»,- ըսած է Էրտողանը:

Աւելի վաղ Աւստրիոյ վարչապետ Սեպաստիան Կուրցը Իսրայէլի դրօշը բարձրացուցած էր իր վարչակազմի շէնքի վրայ՝ յայտարարելով, որ «Իսրայէլի վրայ ահաբեկչութիւններն արժանի են ամենախիստ դատապարտման»:

Լուրեր Հայաստանէն եւ Արցախէն

Իրավիճակի Լուծումը Պէտք Է Արտայայտուի Ատրպէյճանական Զօրքերու՝ Նախկին Դիրքեր Վերադարձով. Խօսած Են Փաշինեանն Ու Փութինը

Սկիզբը Էջ 01

Վլատիմիր Փութինն անթոյլատրելի համարած է հետագայ սրացումը եւ յոյս յայտնած է իրավիճակի արագ կայունացման ու 9 նոյեմբերի 2020-ի եւ 11 յունուար 2021-ի եռակողմ յայտարարութիւններով ձեռք բերուած պայմանաւորուածութիւններու իրականացման համար անհրաժեշտ պայմաններու ստեղծման վերաբերեալ: Ռուսական կողմը վերահաստատած է աշխոյժ միջնորդական ջանքերը շարունակելու իր տրամադրուածութիւնը՝ տարածաշրջանին մէջ կայունութիւն ապահովելու նպատակով:
Զրուցակիցները համակարծիք եղած են, որ այս իրավիճակի լուծումը պէտք է արտայայտուի ատրպէյճանական զօրքերու՝ նախկին դիրքեր ետ վերադարձով:

Սեւ Լիճի Մէջ Ատրպէյճանական Կողմի Գործողութիւններն Անհանդուրժելի Են. Նիկոլ Փաշինեանը՝ Ախ Նիստին

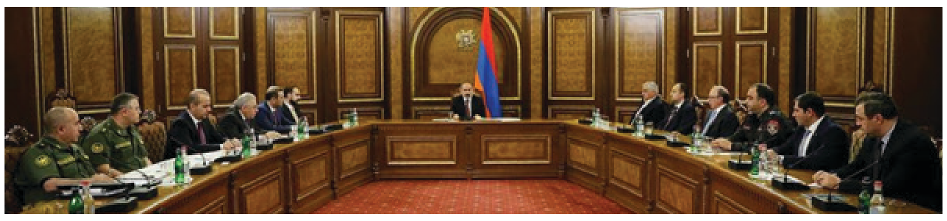

Վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեանի գլխաւորութեամբ տեղի ունեցած է Անվտանգութեան խորհուրդի արտահերթ նիստ, որու ընթացքին քննարկուած են Սիւնիքի մարզի Սեւ լիճ տեղանքին մէջ ստեղծուած իրավիճակը եւ հետագայ քայլերը:
Նիկոլ Փաշինեանն իր խօսքին մէջ, մասնաւորապէս, նշած է.
«Այսօրուայ Անվտանգութեան խորհրդի նիստը նուիրուած է Սիւնիքի մարզի Սեւ լիճ տեղանքում եւ յարակից տարածքում տեղի ունեցող իրադարձութիւններին:
Այսօր առաւօտեան Ատրպէյճանի զինուած ուժերն այդ տեղանքում հատել են Հայաստանի Հանրապետութեան պետական սահմանը եւ խորացել մինչեւ 3,5 քիլոմեթր, ըստ էութեան, փորձ են անում պարփակել Սեւ լիճը:
Ի հարկէ այս գործողութիւններն անհանդուրժելի են Հայաստանի Հանրապետութեան համար, որովհետեւ դա ոտնձգութիւն է Հայաստանի Հանրապետութեան ինքնիշխան տարածքի նկատմամբ եւ ի հարկէ առանձին քննարկման առարկայ է, թէ ինչու եւ ինչպէս է հնարաւոր դարձել նման գործողութիւնը, բայց պէտք է արձանագրել, որ սա իր բնոյթով, ըստ էութեան, տիվերսիոն (ներթափանցում) անցում է:
Պէտք է նաեւ արձանագրել, որ ՀՀ զինուած ուժերը վաղ առաւօտից արձագանքել են տեղի ունեցող իրադարձութիւններին, իրականացուել են անհրաժեշտ մարտավարական տեղաշարժեր եւ այլ գործողութիւններ:
Բայց հարկ է արձանագրել, որ ատրպէյճանական զինուած ուժերի գործողութիւնները չեն զուգորդուել հրաձգային կամ որեւէ այլ զէնքի կիրառմամբ եւ նրանք փորձում են հիմնաւորել իրենց գործողութիւններն ինչ-որ քարտէզներով, որոնք մեր առաջին իսկ դիտարկմամբ մտացածին եւ կեղծ են, որովհետեւ մեր տրամադրութեան տակ է դեռեւս Խորհրդային Միութեան ժամանակներում Սովետական Հայաստանի եւ Սովետական Ատրպէյճանի միջեւ հաստատուած, նաեւ Կեդրոնական իշխանութեան կողմից հաստատուած քարտէզ, որտեղ յստակ երեւում է, թէ Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ սահմանագիծն ինչպէս է անցնում:
Այնուամենայնիւ, ստեղծուած իրավիճակն անընդունելի է, Հայաստանի Հանրապետութիւնը չի կարող ուղղակի համակերպուել ստեղծուած իրավիճակի հետ, բայց նաեւ հաշուի առնելով իրադրութիւնը՝ մեր առաջնային ծրագիրը բանակցութիւնների միջոցով, նաեւ դիւանագիտական եղանակներով այս խնդիրը լուծելն է: Բայց սա տարբերակներից մէկն է:
Ես ուզում եմ մենք յստակ արձանագրենք, որ որեւէ կերպ չենք կարող հանդուրժել ու համակերպուել ստեղծուած իրավիճակի հետ եւ այսօր մենք Անվտանգութեան խորհրդի նիստում պէտք է քննարկենք այս պահին առկայ իրավիճակն ու մեր հետագայ անելիքները, հնարաւոր սենարները եւ այդ սենարների միջեւ առկայ ներքին փոխկապակցուածութիւնները: Հարկ եմ համարում ընդգծել, որ ինչպէս եւ կարելի էր, ցաւօք սպասել, իրավիճակը նաեւ ներքաղաքական շահարկումների առիթ է դառնում եւ դարձել: Ես ուզում եմ կրկին անգամ կոչ անել, որ արտաքին անվտանգութեան հետ կապուած իրավիճակները փորձ չարուի օգտագործել ներքաղաքական նպատակների համար, որովհետեւ սա ազգային անվտանգութեան հարց է եւ տուեալ իրավիճակում մեզ պէտք է կեդրոնանալ խնդրի ու նրա լուծման վրայ:
Կրկին ուզում եմ արձանագրել, որ կրակոցների, փոխհրաձգութիւնների, մարտական գործողութիւնների, վիրաւորների, զոհերի մասին տեղեկութիւնները որեւէ կապ չունեն իրականութեան հետ, միւս կողմից, սակայն, պէտք է արձանագրել, որ իրավիճակն առնուազն մերձճգնաժամային է, եթէ չասենք ճգնաժամային: Եւ եթէ այդպէս չլինէր, մենք Անվտանգութեան խորհրդի նիստ հրաւիրելու առիթ չէինք ունենայ: Բայց ամէն դէպքում այս իրավիճակում մեզ անհրաժեշտ է պահպանել սառնասրտութիւն, միւս կողմից անհրաժեշտ է լինել հետեւողական մեր պետական եւ ազգային շահերի պաշտպանութեան տեսանկիւնից, եւ մենք նաեւ այսօր պէտք է որոշումներ կայացնենք անելիքների ու հետագայ գործիքակազմի վերաբերեալ»:

Մաքրոն Փաշինեանի Հետ Զրոյցի Ընթացքին Շեշտեց Հայաստանէն Ատրպէյճանական Ուժերը Անյապաղ Դուրս Բերելու Անհրաժեշտութիւնը

Հայաստանի վարչապետի պաշտօնակատար Նիկոլ Փաշինեան հեռաձայնային զրոյց ունեցած է Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնին հետ՝ վերջինիս նախաձեռնութեամբ: Այս մասին կը հաղորդեն վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութենէն:
Հայաստանի եւ Ֆրանսայի առաջնորդները քննարկած են Սիւնիքի մարզին մէջ ատրպէյճանական զինուած ուժերուն կողմէ Հայաստանի ինքնիշխան տարածքը ներխուժելուն իբրեւ արդիւնք ստեղծուած իրավիճակը եւ զայն հանգուցալուծելու քայլերը:
Ֆրանսայի նախագահը իր զօրակցութիւնը յայտնած է Հայաստանի իշխանութիւններուն եւ հայ ժողովուրդին՝ հարցը խաղաղ կերպով լուծելու առումով: Մաքրոն վերահաստատած է Ֆրանսայի հաւատարմութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքային ամբողջականութեան նկատմամբ եւ ընդգծած է Հայաստանի տարածքէն ատրպէյճանական զինուած ուժերը անյապաղ դուրս բերելու անհրաժեշտութիւնը:
Նիկոլ Փաշինեանը շնորհակալութիւն յայտնած է Ֆրանսայի նախագահին Հայաստանի ու հայ ժողովուրդի նկատմամբ մշտական ուշադրութիւն ցուցաբերելու եւ բարեկամական վերաբերմունք արտայայտելու համար:
Մաքրոն շեշտած է, որ Ֆրանսա պատրաստ է հետագային եւս իր նպաստը բերելու Հայաստանի առջեւ ծառացած մարտահրաւէրներու լուծման, անոր զարգացման եւ յառաջընթացին:

«Հայկ Նագգաշեան Գրական Գնահատանք» Հիմնադրամի Յայտարարութիւն

«Հայկ Նագգաշեան գրական գնահատանք» հիմնադրամի գնահատիչ մարմինը 2021 թուականի Ապրիլ 25-ի նիստին ամփոփած է 2019-ին տպագրուած եւ հիմնադրամին ներկայացուած գիրքերու համար յայտարարուած մրցոյթի արդիւնքները: Մրցանակի արժանացած է Յովհաննէս Թաքուկեանի «Սովորական սենտիմենտալ պատմութիւն» գիրքը:

Միաժամանակ, նկատի առնելով թագավարակի պատճառով ստեղծուած պայմանները, Հիմնադրամը կը յայտնէ, որ հետաքրքրուած հեղինակներէն կ՚ընդունի 2020-2021 թթ. ընթացքին տպագրուած գեղարուեստական գիրքեր: Վերատպութիւնները քննութեան պիտի չառնուին: Նոր՝ չորրորդ մրցոյթի արդիւնքները պիտի ամփոփուին 2022 թուականին:
Կը խնդրուի գիրքերէն երեքական օրինակ մինչեւ ս. թ. Դեկտեմբեր 31-ը առաքել հետեւեալ հասցէներով.

Sossie Naccashian
11848 Rue Filion,
Montreal, Quebec, H4J 1T3
CANADA
E-mail: n.sossie@yahoo.ca

Սուրէն Դանիէլեան
00070 ՀՀ ք. Երեւան, Ալեք Մանուկեան 13
«Սփիւռք» Գիտաուսումնական Կենտրոն
e-mail: spyurksd1948@gmail.com
տեղեկատու հեռ. +37493/716.421 (նաեւ՝ WhatsApp, Viber)